

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra divadelních, filmových a mediálních studií

**PŘEDSTAVENÍ ČESKÝCH DIVADELNÍCH SPOLEČNOSTÍ
V OLOMOUCI V LETECH 1900 – 1918**

Productions of Czech theatre companies in Olomouc in years 1900 – 1918

Magisterská diplomová práce

Vypracoval: Tomáš Ledvina

(Teorie a dějiny dramatických umění)

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jiří Štefanides

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 2. května 2011

Tomáš Ledvina

Děkuji doc. PhDr. Jiřímu Štefanidesovi za odborné vedení a cenné připomínky při vzniku mé magisterské diplomové práce.

Obsah

	<u>strana</u>
1. Úvod	5
2. Společnost Rajmunda Příbramského (1899-1900, 1901, 1903)	13
2.1. Představení v letech 1899-1900	15
2.2. Představení roku 1901 (únor – březen)	18
2.2.1. Opereta a opera	20
2.2.2. Činohra	22
2.2.3. České drama	22
2.3. Představení roku 1901 (listopad)	23
2.4. Představení roku 1903	24
3. Společnost Karla Františka Štětky (1900-1902, 1914)	28
3.1. Představení roku 1900 (březen)	29
3.2. Představení roku 1900 (říjen – listopad, prosinec)	31
3.3. Představení prosinec 1901 – leden 1902	36
3.4. Představení roku 1914	37
4. Společnost Aloise Janovského (1901-1906, 1910, 1911)	40
4.1. Představení v letech 1901-1905	41
4.1.1. Veselohry a frašky	42
4.1.2. Starší české drama	43
4.1.3. Moderní světové drama	43
4.1.4. Klasické drama	45
4.2. Představení v letech 1906, 1910 a 1911	47
5. Společnost Elišky Zöllnerové (1902)	57
5.1. Olomouc 1876-1878	58
5.2. Olomouc 1902	60
6. Společnost Františka Trnky (1903, 1904, 1907)	69
6.1. Společnost Františka Trnky v Olomouc před rokem 1900	70
6.2. Představení v Olomouci v letech 1903, 1904 a 1907	72
7. Společnosti Emanuela Šumy, Václava Choděry, Josefa F. Doubravského a Karla Komarova	81

8. Společnost Jana Hodra (1909–1910)	86
9. Ztráta hostince U města Prahy (1911)	90
10. Společnost Bedřich Jeřábka (1909-1911)	92
11. Období první světové války (1914-1918)	98
12. Společnost Antoše Josefa Frýdy (1915, 1916)	99
13. Společnost Jana Blažka a Východočeské divadlo pod vedením Bedřicha Jeřábka (1916 – 1917)	107
14. Závěr	109
15. Resumé	111
16. Přílohy - Repertoár a členstvo společností, které hrály v Olomouci v letech 1900 - 1918	113
17. Prameny	169
18. Literatura	170
19. Elektronické zdroje	173

1. Úvod

Tématem a cílem této diplomové práce je zmapovat závěrečné období činnosti kočovných společností v Olomouci v rozmezí let 1900 až 1918 a navázat tak chronologicky na výzkum Jiřího Štefanidese, který byl zaměřený na předcházející období zahrnující roky 1868 - 1900.

Práce spočívá v soupisu veškerých představení a jejich podrobné analýze, která se odvíjí od množství a informační hodnoty pramenů. Na tomto základě dále sledujeme konkrétní herecké výkony, souhru celého ansámblu, scénografii, úroveň hudebních provedení a další složky divadla, jakož i reakce diváků díky informacím z dobových periodik. Působení výraznějších divadelních osobností (herců, režisérů, dirigentů) v Olomouci vyzdvihneme a uvedeme do kontextu s jejich profesní kariérou. Dále si povšimneme vývoje, stagnace nebo úpadku dramaturgie u jednotlivých společností, které byly často z existenčních důvodů nuceny přizpůsobit se požadavkům publika. Práce sleduje i specifické, stále narůstající problémy a překážky (organizační, společenské, ekonomické, umělecké), s kterými se divadelní družiny musely v Olomouci nějakým způsobem smířit či vypořádat.

Od 70. let 19. století začala vznikat řada spolků a organizací, které se pravidelně nebo příležitostně věnovaly divadelním produkcím. Roku 1910 měla Olomouc již 114 českých a 174 německých spolků.¹ Trvalou konkurenci divadelním společnostem ale tvořily především Jednota divadelních ochotníků besedních (založena 1872) a hudebně-pěvecký spolek Žerotín (založen 1880). Mimo to od roku 1898 začalo v Olomouci intenzivně hostovat brněnské Národní divadlo, popřípadě jeho přední herci a herečky. V dalších letech s ochotníky a Žerotínem

¹ SCHULZ, Jindřich (red.). *Olomouc. Malé dějiny města*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002, s. 197. ISBN 80-244-0493-1.

spolupracovali i herci pražského Národního divadla a dalších stálých scén, převážně pražských. Jedním z vrcholů této spolupráce bylo hostování Emy Destinové v roce 1918 při příležitosti oslav jubilea pražského Národního divadla.²

Vztahy mezi ochotníky a divadelními společnostmi byly v českých zemích po dlouhá léta důvodem častých sporů. Z pohledu profesionálů se jednalo o nepravost a záměrné poškozování, když ochotníci vybírali vstupné, které by potenciální divák obyčejně dal do kasy společnosti. V Olomouci se ale našly i občasné výjimky, kdy došlo, navzdory vžitému nepřátelství obou konkurentů, ke spolupráci. Například roku 1902 byla společnost Elišky Zöllnerové přizvána ke spolupráci s olomouckými ochotníky na představení v Národním domě, který ochotníci běžně užívali. Divadelní společnosti totiž obyčejně vystupovaly v hostinci U města Prahy, jenž se tehdy nacházel v okrajové části Olomouce.

V práci si stručně povšimneme sociálních poměrů, s kterými se členové kočovných společností dennodenně vypořádávali, a v neposlední řadě i česko-německých vztahů. Od 80. let 19. století začala být převážně německá Olomouc vůči české menšině a tedy i českým divadelním společnostem nekorektní a v mnoha ohledech ji omezovala a soupeřila s ní též na kulturním poli. Vyrůstající napětí potom vyvrcholilo v období první světové války formou různých zákazů a samozřejmě cenzurními nařízeními ze strany německých úřadů.

Východiskem pro tento výzkum je rigorózní práce Jiřího Štefanidese z roku 1977 *České divadelní společnosti a jejich repertoár v Olomouci v letech 1868 – 1920*.³ Ačkoliv práce dle názvu časově zasahuje do našeho výzkumu, je třeba si uvědomit,

² STÝSKAL, Jiří (red.). *Přehledné dějiny české literatury a divadla v Olomouci I. Od počátku do roku 1918*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981, s. 120.

³ ŠTEFANIDES, Jiří. *České divadelní společnosti a jejich repertoár v Olomouci v letech 1868 – 1920*. Rigorózní práce, Filozofická fakulta UP Olomouc. Olomouc: Univerzita Palackého, 1977.

že autor věnoval hlavní pozornost rokům 1868 – 1900, což, jak píše, je kvalitativně nejdůležitější období pro vývoj českého divadla v Olomouci. U společností si všímá, podobně jako v naší práci, složení ansámbly, dramaturgie a kritiky v novinách. V závěru každé kapitoly přináší zhodnocení činnosti společnosti a její přínos. Stranou nezůstávají ani česko-německé vztahy a kulturněpolitická situace ovlivňující chod života v Olomouci.

Období let 1900 – 1920 už není věnována taková pozornost. Absentuje popis hereckých výkonů a jednotlivých představení na základě zpráv z tisku, přílohy neobsahují denní repertoár a výpis členstva společností, které v Olomouci v tomto období pobývaly. Repertoár všech souborů vyhodnocen není, avšak na druhou stranu autor vyzdvihl důležitá představení a umělecky přínosnou dramaturgii výraznějších divadelních společností. Převážná část se dále celkem podrobně věnuje otázce zřízení stálého českého divadla v Olomouci.

Mezi základní literaturu zabývající se tématem českého kočovného divadla patří dílo Josefa Knapa *Umělcové na pouti*.⁴ Autor seznamuje čtenáře s dějinami konkrétních společností a životními osudy jejich protagonistů. Sleduje vývoj českých divadelních družin, od založení první české herecké společnosti Josefem Aloisem Prokopem roku 1849 až po závěrečnou etapu úpadku let 1905 – 1945 uzavírající dějiny tohoto fenoménu české kultury. Obsah knihy se někdy potýká s faktografickými chybami, nesprávnými názvy či jmény, které bylo nutné brát v úvahu. Přesto kniha Josefa Knapa zůstává důležitým zdrojem informací, vztahujících se k činnosti souborů mimo Olomouc, a k pochopení dalších kulturních, sociálních a politických souvislostí.

⁴ KNAP, Josef. *Umělcové na pouti: české divadelní společnosti v 19. Století*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1961. 258 s.

Josef Knap je také autorem dalších dvou publikací, které jsme zařadili do seznamu použité literatury. Kniha *Zöllnerové*,⁵ se zabývá dějinami nejznámějšího divadelního rodu, který měl značný vliv na vývoj českého divadla v devatenáctém století. V dalším díle se Knap zabývá životy a kariérami čtyř výrazných hereček českého divadla Marie Spurné, Hany Vojtové, Terezie Brzkové a Otýlie Beníškové.⁶

Biografické údaje, charakteristiku herectví, režie a profesní životopis o členech společností nám poskytly především publikace *Hudební divadlo v českých zemích*,⁷ *Národní divadlo a jeho předchůdci*,⁸ *Sto let českého divadla v Plzni*⁹ a *Postavy brněnského jeviště díly I.*,¹⁰ *II.*,¹¹ *III.*¹² Tyto informace nám pomohly lépe pochopit vztahy a hierarchii uvnitř souborů, rozlišit výrazné herce od průměrných a specifikovat tak jejich význam pro společnost, ve které právě působili. Životopisná data některých osobností nebylo ani přes důsledný výzkum možné dohledat, proto nejsou tyto údaje u všech uvedena.

Informace o divadelních společnostech, složení jejich ansámbľů, dramaturgii a stručné historii, včetně míst působnosti nabízí *Encyklopedie divadelních souborů*.¹³ V průběhu výzkumu jsme zjistili, že i přes velký rozsah publikace chybí některá jména nebo divadelní soubory, které se v Olomouci vyskytovaly.

⁵ KNAP, Josef. *Zöllnerové. Dějiny divadelního rodu*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1958. 250 s.

⁶ KNAP, Josef. *Čtyři herečky. Marie Spurná, Han Vojtová, Terezie Brzková, Otýlie Beníšková*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967. 237 s.

⁷ LUDVOVÁ, Jitka aj. *Hudební divadlo v českých zemích: osobnosti 19. století*. 1. vyd. Praha: Divadelní ústav; Academia, 2006. 698 s. ISBN 8020013466.

⁸ PROCHÁZKA, Vladimír (ed.). *Národní divadlo a jeho předchůdci*. 1. vyd. Praha: Academia, 1988. 624 s.

⁹ PROCHÁZKA, Jan. *Sto let českého divadla v Plzni 1865 – 1965*. 1. vyd. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1965. 309 s.

¹⁰ DUFKOVÁ, Eugenie, SRBA, Bořivoj aj. *Postavy brněnského jeviště I. (1884-1984)*. 1. vyd. Brno: Státní divadlo v Brně, 1979-1984. 840 s.

¹¹ DUFKOVÁ, Eugenie, SRBA, Bořivoj aj. *Postavy brněnského jeviště II. (1884-1989)*. 1. vyd. Brno: Státní divadlo v Brně, 1985-1989. 784 s.

¹² DUFKOVÁ, Eugenie, SRBA, Bořivoj aj. *Postavy brněnského jeviště III. (1884-1994)*. 1. vyd. Brno: Státní divadlo v Brně, 1990-1994. 791 s.

¹³ ŠORMOVÁ, Eva (ed.). *Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů*. 1. vyd. Praha: Divadelní ústav, 2000. 615 s. ISBN 80-7008-107-4.

Konkrétně se jedná o soubory Jana Hodra, F. Josefa Doubravského, Emanuela Šumy, Jana Blažka a Adolfa Víta Juppy. V takovýchto případech jsme byli odkázáni na detailní průzkum v jiných publikacích, ale nejčastěji na dobová periodika, která o těchto menších a mladých společnostech občas přinášela zprávy.

Obecný přehled z historie Olomouce poskytla kniha *Olomouc, malé dějiny města*¹⁴ a především její rozšířené vydání *Dějiny Olomouce 2.*¹⁵ Autoři si v rámci vývoje města všímají mnoha oblastí: politicko-společenské, národnostní, ekonomické, urbanizační, demografické, náboženského zaměření, vědy a umění. Pro náš výzkum byla důležitá oblast literatury, hudby, divadla a také informace vztahující se ke kinofikaci Olomouce. Jednotlivé kapitoly se zvláště soustřeďují na německé profesionální divadlo, zvláště na české divadlo ochotnické (*Tyl, Žerotín, Jednota divadelních ochotníků besedních*) a divadlo kočovných společností. Stručně popisují i významná představení a události, které měly na vývoj olomouckého divadla vliv.

Primárním zdrojem informací byly cedule kočovných společností, uložené ve *Státním okresním archivu v Olomouci*. Archiv obsahuje 180 cedulí z let 1900 – 1918, což je o třicet víc než uvádí Albína Houšková ve své publikaci z roku 1995 *Cedule k představením českých kočovných společností v Olomouci v letech 1894-1914.*¹⁶ Třicet nově objevených cedulí je z velké části pozůstatkem stagiony společnosti Karla Františka Štětky z roku 1900 a celkem podrobně nám dokládají její tehdejší repertoár. V rámci výzkumu jsme do pramenů zařadili i devět cedulí z konce

¹⁴ SCHULZ, Jindřich aj. *Olomouc. Malé dějiny města*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. 389 s. ISBN 80-244-0493-1.

¹⁵ SCHULZ, Jindřich. *Dějiny Olomouce 2.* 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. 533 s. ISBN 978-80-244-2369-2.

¹⁶ HOUŠKOVÁ, Albína. *Cedule k představení českých kočovných společností v Olomouci v letech 1894 – 1914*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. 30 s.

roku 1899, poněvadž patřily společnosti Rajmunda Příbramského, která svoji olomouckou stagionu absolvovala na přelomu let 1899/1900.

Cedule nám poskytly mnoho informací o společnostech, o jejich složení, o dramaturgii a také hrách. Název souboru se často měnil, proto jsme také v práci upřednostnili označení společností podle jmen ředitelů, ostatní názvy družin jsou již pouze doplňujícími informacemi. Názvy her byly často zkomoleny podobně jako jména autorů, libretistů, skladatelů, herců či dramatiků a bylo je třeba potom pracně ověřit a dohledat. Výpis osob a obsazení nám umožnil sestavit přesné složení ansámbly, i když ani tyto informace nemůžeme brát s jistotou, protože některé plakáty mohly pocházet i z jiných štací, kde soubor tvořilo jiné osazenstvo. Uvedení data, místa a času představení nebylo tak samozřejmé, jak by se mohlo zdát. V takovém případě jsme datum a místo určili na základě shody se jménem beneficianta, obsazením a dalšími detaily uvedených v tisku. Cedule měli funkci hlavně reklamy, proto se ředitelé často snažili všemi poctami titulovanému publiku podbízet a přilákat jej na představení vychvalujícími přívlastky nebo stručným popisem „senzačního“ děje jinak nevýznamné hry.

Součástí archivu jsou mimo cedule i předběžná oznámení a krátké zprávy, které stručně podávaly základní informace o stavu společnosti, jejím repertoáru, složení členstva a datu příjezdu. Badatelská činnost v archivu ale zdaleka nenaplnila obsah této diplomové práce. Největší počet cedulí pochází z let 1899 – 1905. Ve výzkumu následujících let jsme se museli spolehnout již pouze na zprávy z tisku.

Stěžejními olomouckými listy, které jsme excerpovali, jsou *Našinec*, *Pozor* a *Selské listy*. *Našinec* vycházel v letech 1869-1945 a patří mezi nejstarší olomoucká česká periodika. V počátcích byl list zaměřen liberálnějším směrem a kladl důraz na českou

pospolitost. Od 80. let přešel do konzervativních pozic a k hnutí politického katolicismu. Politická orientace *Našince* je zřejmá i ze stručných recenzí, kde je kladen důraz na morální a etické zásady. Z tohoto hlediska se často objevovaly ostré kritiky proti fraškám a veselohrám nižší úrovně. Z větší části ale *Našinec* přebíral zprávy o divadle z jiných listů.

Pozor vycházel v letech 1872-1938. Tam, kde prakticky *Našinec* v 80. letech zakotvil, tam začínal *Pozor*, který byl konzervativně zaměřený, avšak od roku 1893, kdy došlo ke sloučení s *Moravskými listy*, stal se už jako *Olomoucký Pozor* (od roku 1900 opět jako *Pozor*) orgánem pokrokové strany.

Společně se *Selskými listy* (založeny 1884), které se staly od roku 1904 tiskovým orgánem Moravské strany agrární, byly tyto noviny pro náš výzkum největším zdrojem informací o divadelním dění v Olomouci. *Pozor* sledoval průběh takřka všech stagion divadelních společností, s větším či menším zaujetím. Nejpodrobnější referáty se vyjadřovali k návštěvnosti, k provedení představení, jak bylo přijato publikem a obsahovaly i popisy jednotlivých hereckých výkonů. Největší pozornost, ale noviny věnovaly ochotnickým divadelním spolkům a tak zprávy o kočovných divadlech zůstávaly trochu v jejich stínu. Občas se objevily i zprávy o činnosti německého divadla v Olomouci, ale to především v situacích, které nějakým způsobem souvisely s českými divadelníky. *Pozor* se ve svých článcích s oblibou zapojoval i do řešení otázky stálého divadla v Olomouci, která byla stále aktuálnější.

Odborně zaměřená periodika *Divadelní listy* (1900 – 1901) a *Divadlo* (1904 – 1914) posloužila k monitorování společností mimo Olomouc a také jako zdroj mnoha informací vztahující se k jejich provozu, hercům, ředitelům a dalším souvislostem (sociální postavení herců, problematika kočovných divadel atd.)

Součástí práce je i soupis repertoáru a členstva divadelních společností působících v Olomouci. Seznam jsme sestavili podle dochovaných divadelních plakátů a na základě excerpce denního tisku. Často jsme museli jména autorů a názvy děl ověřovat a opravovat, poněvadž na cedulích ale i v tisku docházelo k záměně autorů nebo k nepřesnému znění jejich jmen. Názvy her jsme ale ponechali v uváděné podobě, i když víme, že původní verze měla znění jiné.

Soupis je uspořádán chronologicky podle stagion, tak jak po sobě následovaly. V případě, že se dvě nebo více představení časově křížilo, zapsali jsme do seznamu všechny pod jedno datum. Každé představení obsahuje jméno autora, datum, popřípadě poznámku zda se jednalo o odpolední nebo večerní provedení. Veškeré divadelní společnosti vystupovaly převážně v hostinci U města Prahy. Výjimky, jako hostování v Národním domě, jsou náležitě označeny. V závěru každé stagiony je uveden členstvo souboru avšak v některých případech nebylo možné složení společnosti v Olomouci, vzhledem k nedostatku informací, sestavit kompletně nebo vůbec. Prameny také často neuváděly křestní jména a ve jménech a příjmeních se vyskytovalo mnoho odchylek, které bylo třeba v literatuře ověřit, ale ne zcela všechny se podařilo dohledat.

2. Společnost Rajmunda Příbramského (1899-1900, 1901, 1903)

Rajmund Příbramský (1858 – 1925) svoji kariéru zahájil u České divadelní společnosti Františka Josefa Čížka, která byla činná v letech 1863 – 1887. Jak vést společnost si vyzkoušel mezi roky 1883 – 1884, kdy byl pověřen jejím vedením.¹⁷ Roku 1889 založil menší společnost¹⁸ (přibližně 15 členů) na koncesi Františky Šmídové, kterou využíval i Karel František Štětka.¹⁹ Na začátku 90. let, kdy jiné družiny proklamovaly realistické drama nebo braly na vědomí alespoň novou českou realistickou dramaturgii, dramaturgie Příbramského zaostávala a nabízela hry pochybné úrovně, např. *Sedm havranů* Adolfa Brázdy, *Ďáblové pilulky* nebo *Chňap, Lap, Šňůra*.²⁰

Mimo řízení divadla a režie se Příbramský věnoval i dramatické tvorbě. Jeho díla ovšem nebyla nějak významná a v dějinách české literatury nezanechala výraznější stopu. Hra *Cikán*²¹ je asi nejznámější, a to především díky ztvárnění hlavní postavy samotným Příbramským, kterého jedni obdivovali pro jeho přesnost a přirozenost, avšak jiní odsuzovali přehnaný naturalismus.²² Jako herec nebyl kritikou brán příliš vážně, přesto si přiděloval i náročnější role (například Othello stejnojmenné hry Williama Shakespeara). Ve svých počátcích pořádal stagiony hlavně v jižních Čechách (Klatovy, Sušice, Horažďovice). Do

¹⁷ ŠORMOVÁ, Eva (ed.). *Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů*. 1. vyd. Praha: Divadelní ústav, 2000, s. 41-42. ISBN 80-7008-107-4.

¹⁸ KNAP, Josef. *Umělcové na pouti: české divadelní společnosti v 19. století*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1961, s. 194.

¹⁹ HOUŠKOVÁ, Albína. *Cedule k představením českých divadelních kočovných společností v Olomouci v letech 1894 – 1914*. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 1995, s. 8.

²⁰ ČERNÝ, František (ed.). *Dějiny českého divadla III. Činohra 1848-1918*. 1. vyd. Praha: Academia, 1977, s. 275-276.

²¹ V Olomouci se hrála 4.3. 1899. Viz. ŠTEFANIDES, Jiří. *České divadelní společnosti a jejich repertoár v Olomouci v letech 1868 – 1920*. Rigorózní práce, Filozofická fakulta UP Olomouc. Olomouc: Univerzita Palackého, 1977, s. 158.

²² KNAP, Josef. *Umělcové na pouti: české divadelní společnosti v 19. století*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1961, s. 195.

Olomouce se poprvé dostal po šesti letech existence společnosti, roku 1895.

Oproti počáteční dramaturgii lze sledovat jistý vývoj. Příbramský nabízel pestřejší repertoár ve snaze vyhovět co nejširšímu publiku. Sice u něj nalezneme stále hry z předchozích let pro nenáročné publikum hledající lacinou zábavu, vedle toho ale i klasická díla jako *Othello* Williama Shakespeara nebo *Loupežníci* Friedricha Schillera. Četně se objevují čeští dramatici, jejichž díla byla již mnohokrát prověřena jinými společnostmi: Josef Kajetán Tyl, František Ferdinand Šamberk, Jaroslav Vrchlický, Ladislav Stroupežnický. Během neobvykle dlouhé tříměsíční stagiony v roce 1898²³ Příbramský jako první v Olomouci uvedl *Maryšu* (15. 1.) Aloise a Viléma Mrštíkových a dalším jeho prvenstvím bylo výpravné představení *Sedm havranů* Emila Pohla (8. 2. 1899) uvedeném v českém jazyce.²⁴ Vedle novinky Jaroslava Kvapila *Princezna Pampeliška*²⁵ soubor přivezl i modernější pohádky pro víkendová odpoledne jako *Popelka* nebo *Sněhurka a sedm trpaslíků*.

Příbramský měl na rozdíl od jiných souborů k přilákání obecenstva jednu výhodu – vlastnil elektricko-akumulátorové osvětlení a jiné pomůcky, které mu umožnily představení osvěžit. Světelné a dekorační efekty značná část diváků doceňovala spíše než realismus, moderní repertoár nebo nový herecký přístup, a tak by se dalo i říct, že v návštěvnosti se Příbramskému v Olomouci konce století celkem dařilo.

²³ V témže roce se Příbramský osamostatňuje a konečně se stává plnohodnotným ředitelem vlastního souboru.

²⁴ Choreografii vytvořila Františka „Fanny“ Janovská-Friesová (1873 – 1910). Tanečnice, choreografka a manželka Aloise Janovského herce, režiséra a budoucího ředitele divadelní společnosti. Oba v té době byli u Příbramského v angažmá.

²⁵ Premiéra v pražském Národním divadle 2. 10. 1897.

2.1. Představení v letech 1899-1900

Po roce²⁶ se soubor Rajmunda Příbramského vrátil do Olomouce, aby zde opět absolvoval zimní stagionu a uspokojil touhu olomouckého publika po efektních scénách. Než společnost stačila odjet z Litovle, kde právě provozovala divadlo, stala se nehoda. Podle oznámení *Pozoru* došlo 25. listopadu 1899 k explozi acetylenové lampy, kterou ředitel zrovna připravoval k závěrečnému představení.²⁷ Poranění ruky a obličeje Příbramskému na nějakou dobu znemožnilo účinkovat, stejně jako plnohodnotně vést společnost. V důsledku toho byl příjezd do Olomouce odložen a soubor se uchýlil do hostince pana Smolka v Hodolanech.²⁸ I přes tyto události zde soubor zahájil několik představení.

Dne 14. prosince *Pozor* informoval, že Příbramský je konečně zotaven natolik, aby mohl v Olomouci započít dlouho očekávanou stagionu, leč krátkou, poněvadž soubor byl již zamluven do nově postaveného Národního domu ve Vítkovicích.²⁹ Tisk, stejně jako některé cedule,³⁰ ihned od počátku stagiony informovaly o tom, že divadlo je nově upraveno, renovováno, prostranství před divadlem bude osvětlené a v době konání představení bude sál vyhřátý.³¹ Jako první byla 16. prosince publiku prezentována novinka *Kinematograf* (autor neznámý), veselohra, která údajně měla překonat i tehdy populární hru Alexandra Bissona *Kontrolor spacích vagonů*. Návštěvnost titulu nebyla přes všechna očekávání příliš

²⁶ Předchozí stagionu společnost uskutečnila 10. 12. 1898 – 5. 3. 1899.

²⁷ Divadelního ředitele pana Rajmunda Příbramského... . *Olomoucký Pozor*, 2. 12. 1899, s. 5.

²⁸ V hodolanském hostinci se sice představení občas konala, ale společnosti přeci jenom dávaly přednost olomoucké „aréně“ U města Prahy, která nabízela lepší, ne však zcela vyhovující, podmínky k uskutečnění divadelního představení.

²⁹ České divadlo v Olomouci. *Olomoucký Pozor*, 14. 12. 1899, s. 3.

³⁰ *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1899 7, C 1899 8, C 1899 10, C 1899 13.

³¹ České divadlo v Olomouci. *Olomoucký Pozor*, 14. 12. 1899, s.3.

uspokojivá,³² ostatně podobně jako u většiny dalších představení. Výjimečného úspěchu dosáhla pouze dvě představení z neděle 17. prosince. Odpoledne se hrála národní báčorka ve zpracování Václava Klimenta Klicpery *Jan za chrta dán* a večer *Trestanci na Špilberku* Jana Poláčka. Obě představení byla vyprodána.³³ To samé se však nedalo tvrdit 19. prosince, kdy se hrálo drama *Velký Galeoto* José Echegaraye. Návštěvnost byla tak nízká (asi 30 platících), že divadlo muselo být dokonce rozpuštěno. Pisatel *Našince* následně Olomoučanům vytýkal přílišnou liknavost, připomínal jim Příbramského zájem o zřízení stálého divadla, který projevil minulý rok, vybízel je k návštěvě a apeloval na jejich národní cítění: „Proč spíte, ukažte skutky, že jste Čechové.“³⁴ Ačkoliv *Selské listy* na sklonku roku informovali o slušné návštěvnosti,³⁵ *Našinec* v jednom z lednových vydání hodnotil zájem publika stále jako chabý i přesto, že podle autora článku soubor podával chvályhodné výkony a repertoár považoval za velmi dobrý.³⁶

Příbramský se snažil Olomoučany přilákat do divadla hned na několik novinek a zajímavostí. Publikum toužící po efektních výstupech nabízel již zmíněné světelné efekty a různé působivé jevištní výjevy. Na ceduli k představení *Kříž u potoka* Elišky Peškové ředitel upozorňoval, že ačkoliv je hra staršího data, dostane se jí řádné výpravy.³⁷ Jako příklad je uvedeno zjevení ducha pomocí elektrického akumulátoru. V případě *Strakonického dudáka* Josefa Kajetána Tyla, vypraveného údajně podle vzoru pražského Národního divadla, se z propadla na jeviště měly vynořit čtyři pekelné potvory. Zda tomu tak skutečně bylo a jak reagovalo

³² České divadlo v Olomouci. *Našinec*, 13. 12. 1899, s. 3.

³³ Divadelní společnost p. R. Příbramského. *Olomoucký Pozor*, 21. 12. 1899, s. 2.

³⁴ České divadlo v Olomouci. *Našinec*, 22. 12. 1899, s. 3.

³⁵ Divadlo v Olomouci. *Selské listy*, 4. 1. 1900, s. 4.

³⁶ Divadlo „U města Prahy“. *Našinec*, 19. 1. 1900, s. 4.

³⁷ *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1899 6.

publikum, se bohužel už nedovíme. O snaze podat toto představení velkolepě může svědčit i skutečnost, že Příbramský ke svému téměř třicetičlennému souboru přibíral dalších deset statistů.³⁸

Jistého úspěchu z hlediska účasti obecnstva se ještě dočkala opereta *Ďábel u dvora* na libreto Eugéna Scribea a poměrně čerstvá opereta Rakušana Richarda Heubergera z roku 1898 *Ples v opeře*.³⁹ Jako zajímavost můžeme ještě zmínit uvedení americké hry *Dva malí tuláci*, kterou jako novinku v Praze v září 1899 poprvé uvedla česko-americká společnost Františka Ludvíka z Chicaga.⁴⁰ Olomoucká premiéra pod vedením Rajmunda Příbramského proběhla už 21. prosince.

Mezi přední herce stagiony patřili Jan Hodr, Josefa Počepická, Josef Hradecký, Bohumila Příbramská, František Mašek a především hostující manželé Kateřina (1861-1951) a Karel (1851-1925) Brožovi.⁴¹ Manželská dvojice si během své čtyřicetileté pouti po českých, ale především moravských městech vydobyla u publika značné obliby. Kateřina Brožová měla zdravý zvučný hlas pro deklamační party a kultivované vystupování pro salónní role, temperament a citové bohatství pro vášnivé ženské typy, ale i dostatek pozorovacího talentu pro realistické postavy. Její herectví se výrazně projevilo v postavách Vojnarky (Alois Jirásek), Terezy Raquinové (Emil Zola), Emilie v *Othellovi* Williama Shakespeara a mnoha dalších.⁴² Během olomouckého uvedení

³⁸ *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1900 12.

³⁹ Premiéra v ND Praha se uskutečnila 19.1. 1899.

⁴⁰ Společnost Františka Ludvíka (1843 – 1910) se roku 1893 zapsala do dějin kočovného divadla, jako první a vlastně i jediná česká společnost, která odjela do Spojených států. Po několika stagionách se František Ludvík rozhodl usadit v New Yorku a položit zde základ stálého českého divadla. Pět let poté (1898) se nakrátko vrátil do vlasti připomenout si kočovný život.

⁴¹ O angažmá manželů Brožových u společnosti R. Příbramského není v odborné literatuře žádná zmínka, lze tedy předpokládat, že zde pouze krátce hostovali, poněvadž někdy od konce století působili patnáct let u společnosti Emanuela Šumy.

⁴² DUFKOVÁ, cit. 10, s. 309-311.

hry *Vlasť* Victoriena Sardoua triumfovala jako Dolores i se svým manželem v roli Hraběte Ryssoora.⁴³ Karel Brož se zpočátku své kariéry věnoval spíše zpěvu. Postupem času se však stále více objevoval v charakterních rolích a ztvárňoval realistické postavy, avšak ani komické figury mu nebyly cizí.⁴⁴ V Olomouci své herecké umění představil na vlastním benefičním představení coby Václav Vrba ve hře *Václav Hrobčický z Hrobčic* Ladislava Stroupežnického.

Ještě před příjezdem souboru tisk připomínal úspěchy a oblibu společnosti z předchozích let, avšak navzdory všem očekáváním nebyla stagiona na přelomu let 1899 - 1900 příliš úspěšná. I když *Našinec* hodnotil repertoár jako dobrý až dokonalý, je zřejmé, že šlo ze strany tisku o jisté přeceňování. Nevýrazná dramaturgie zaměřená na starší české drama (Václav Kliment Klicpera, Jan Poláček, Josef Kajetán Tyl, Ladislav Stroupežnický) a především veselohry a frašky, které byly všeobecně známé již z repertoáru jiných kočovných společností nepřinesly vývoji olomouckého divadelnictví nic zásadního. Vyzdvihnout můžeme pouze uvedení zmíněné novinky Richarda Heubergera a olomouckou premiéru hry *Denisa* Alexandra Dumase mladšího.

2.2. Představení roku 1901 (únor – březen)

Koncem září roku 1900 se chtěl Příbramský na své cestě z Vyškova do Čech naposledy rozloučit s Moravou sedmidenní stagionou v Olomouci. V té době prošla jeho společnost několika změnami. Angažoval nové pěvecké síly v čele s pražskou

⁴³ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 16. 1. 1900, s. 2.

⁴⁴ DUFKOVÁ, cit. 10, s. 309-311.

koloraturní zpěvačkou Týnou Novákovou a basistou Josefem Peršlem,⁴⁵ bývalým členem brněnského národního divadla. Nově sestavený orchestr měl řídit dlouholetý kapelník Zöllnerovy společnosti.⁴⁶ Chystaná představení oper a operet *Psohlavci*, *Prodaná nevěsta*, *Gejša*, *Cornevillské zvonky*, *Miss Hellet* a činoher *Potopený zvon*, *To jsem rád*, *Byl jednou jeden král*, *Zlatá Eva*, *Režná košile*, *Neznámá pevnina*, *Válka anglicko-burská* musela být po několika odkladech úplně zrušena. Příbramský se měl před Olomoucí krátce zastavit v Prostějově. Nakonec to ale dopadlo tak, že ředitel dal prostějovskému publiku za vděk a zůstal déle.⁴⁷ Aby mohl soubor pokračovat olomouckou stagionou, musel by zkřížit cestu *První herecké družině pro Moravu* Karla Františka Štětky, která se v Olomouci již usadila. A jelikož by dvě divadelní společnosti ve městě a k tomu několik dalších ochotnických souborů nebylo ku prospěchu nikomu, Příbramský pokračoval ve své cestě dál do Čech. Na konci roku ještě alespoň přislíbil prostřednictvím tisku, že na jaře do Olomouce konečně dorazí.⁴⁸

Jaké bylo překvapení Olomoučanů, když Příbramského družina zahájila sérii představení již 19. února. Příjezdu předcházely nadšené zprávy o reorganizaci společnosti, o angažování mnoha mladých a talentovaných zpěváků a zpěvaček, o novém repertoáru složeném z těch nejlepších starých i nových oper a operet doplněném moderními činoherními kusy, které „všude potkaly se s nejlepším úspěchem“.⁴⁹ Společnost a především Příbramský byl vychválen jako ředitel, „... jehož snahou vždy je

⁴⁵ Josef Peršl byl již osvědčený basista. Od roku 1897 působil u Zöllnera, někdy v letech 1900-1905 i s chotí u Františka Laciny v ND Brno, během 1. světové války jako sólista ve Východočeské společnosti vedené Bedřichem Jeřábkem. U Příbramského pobyl v angažmá pouze krátce a v následující olomoucké stagioně již o něm není zmínka.

⁴⁶ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 27. 9. 1900, s. 3.

⁴⁷ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 29. 9. 1900, s. 4.

⁴⁸ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 29. 12. 1900, s. 4.

⁴⁹ České divadlo v Olomouci. *Našinec*, 20. 2. 1901, s. 3.

podat obecenstvu to nejlepší, a sice co nejlépe“.⁵⁰ Pozor dále velebil společnost jako výjimečnou ve srovnání se soubory z minulých let, a to také díky skvostné a efektní výpravě, která byla pro nenáročného diváka velmi přitažlivá. V tisku zaznělo i přání, aby se Příbramskému v Olomouci konečně podařilo vybudovat stálé divadlo. Na chladné přijetí Příbramského z minulého roku jakoby se zapomnělo. Na cedulích lze také vypořádat změnu v názvu souboru, a to: „Operní, operetní a činoherní společnost říditelstvím R. Příbramského“ související s aktualizovanou dramaturgií, která se mimo činohru začala soustředit i na operu a operetu.⁵¹

2.2.1. Opereta a opera

Společnost nemeškala a ihned v den příjezdu 19. února zahájila stagionu zdařilým představením operety Johanna Strausse mladšího *Cikánský baron*. Následujícího dne byl sice při opeře Viléma Blodka *V studni* patrný mírný pokles návštěvnosti, ale již od dalšího představení začalo divadlo hojně navštěvovat obecenstvo z Olomouce i z přilehlého okolí.⁵² *Prodaná nevěsta* Bedřicha Smetany, kterou běžně hrál spolek Žerotín v Národním domě, dosáhla úspěchu i v hostinci *U města Prahy*. Po vystoupení 22. února bylo Smetanovo dílo následující den sehráno pohostinsky v Hejčíně a pro nebývalý úspěch a četné žádosti došlo 24. února k další olomoucké repríze.⁵³ Tisk ocenil především výkony nových členů ansámblu sopranistky Sidonie Šátkové⁵⁴ v roli *Mařenky* a Arnošta Kurzy jako *Jeníčka*.⁵⁵ Pro úspěch se opakovaly

⁵⁰ České divadlo v Olomouci. *Našinec*, 20. 2. 1901, s. 3.

⁵¹ Například plakát sign. C 1901 1, uložen ve Státním okresním archivu v Olomouci.

⁵² České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 28. 2. 1901, s. 3.

⁵³ České divadlo v Olomouci. *Našinec*, 24. 2. 1901, s. 3.

⁵⁴ Později (asi od roku 1907) již jako Sidonie Šátková-Kurzová, působila ve společnosti Františka Trnky.

⁵⁵ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 26. 2. 1901, s. 3.

i operety *Cikánský baron* a *Boccacio*. O výborné kondici orchestru i zpěváků vypovídá skutečnost, že se Příbramský nezalekl ani interpretačně velmi náročné (pro orchestr i zpěv) operety *Krásná Galathea* Franze von Suppé, která byla zároveň benefičním představením Sidonie Šátkové.

Zkouškou konkurenceschopnosti se stala pro Příbramského dvě víkendová představení olomouckých ochotníků v Národním domě za hostování⁵⁶ přední herečky pražského Národního divadla Marie Laudové-Hořicové. Vystoupení se konala ve prospěch Ústavu hraběte Pöttinga a netřeba se snad rozepisovat o národnostním významu pro českou část Olomouce. Obě představení *Domov* Hermanna Sudermanna a *Fedora* Victoriena Sardoua byla vyprodána, ale i tak Příbramský slavil úspěch v hostinci na kraji města s téměř vyprodanými operetami *Kozačka* (také jako *Kozácká princezna*) Johanna Brandla a *Orfeus v podsvětí* Jacquese Offenbacha.⁵⁷ V tisku je příjezdu herečky Marie Laudové-Hořicové věnováno více prostoru než-li všem představením Rajmunda Příbramského za celou sezonu. Kdo měl pro Olomouc skutečný kulturní a společenský význam je zřejmé. Celkově však lze konstatovat, že tyto články důležitými informacemi z pohledu dějin divadla nijak neoplývaly. Z větší části se dovídáme pouze o obsazení, jak bohatou měla herečka toaletu nebo kolik potlesků, květin a věnců účinkující obdrželi.

⁵⁶ Po vzoru Jednoty divadelních ochotníků besedních Příbramský přizval k provedení dramatu *Maryša* člena brněnského národního divadla Jaroslava Auerswalda, který u společnosti působil již v letech 1893-1899. - České divadlo v Olomouci, *Našinec*, 13. 3. 1901, s. 3. Více zpráv o tomto představení bohužel nemáme.

⁵⁷ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 12. 3. 1901, s. 4.

2.2.2. Činohra

Příbramský uvedl hned několik olomouckých činoherních novinek. Jako první představil pohádkové drama *Potopený zvon* Gerharta Hauptmanna a dále hru norského autora Bjørnstjerne Bjørnsona *Nad naši sílu*. Hru napsal Bjørnson již roku 1883, ale českého překladu se dočkala až od Jaroslava Kvapila, který ji také 24. listopadu 1900 uvedl v Národním divadle.⁵⁸ Dva týdny po její pražské derniéře Příbramský hru prezentoval v Olomouci, a jak sděluje *Pozor*, obecenstvo bylo podle všeho nadmíru spokojeno.⁵⁹ Drama *Vláda tmy* Lva Nikolajeviče Tolstého si k vlastní benefici zvolil Bohuslav Řehák. I když se olomoucká premiéra uskutečnila teprve před pěti měsíci v podání společnosti Karla Františka Štětky, výběr hry byl uvážení a oživil repertoár.⁶⁰ Další olomouckou novinkou byla tentokrát francouzská fraška Georgese Feydeau *Dáma od Maxima*, která se pro svoji popularitu stala v následujících letech pevnou součástí repertoáru mnoha kočovných společností. Z klasického repertoáru se Příbramský mohl publiku zavděčit pouze jediným dílem a to komedií *Sedlák svým pánem* Lope de Vegy.

2.2.3. České drama

Dramaturgie divadla neopomíjela ani současné české drama a zařadila do repertoáru vedle jednoaktovky *Zkažená krev* Ladislava Stroupežnického novou veselohru Josefa Štolby z roku 1900 *Mořská panna*, která byla teprve měsíc před olomouckou premiérou 7. března 1901 uvedena v pražském Národním divadle. *Selské listy* informovaly o vysoké návštěvnosti a vyzdvihly výbornou

⁵⁸ Archiv Národního divadla [online]. [cit. 29. 11. 2010]. Dostupné z WWW: <<http://archiv.narodni-divadlo.cz>>.

⁵⁹ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 5. 3. 1901, s. 3.

⁶⁰ Více o představení společnosti Karla Františka Štětky na straně 33.

hereckou souhru.⁶¹ O představení hry *Maryša* s hostujícím Jaroslavem Auerswaldem se nám kromě reklamního inzerátu v novinách nedochovalo nic.⁶² Ovšem podle oznámení v *Pozoru* je také pravděpodobné, že Příbramský drama nahradil burleskou *Bláznivá noc*.⁶³

Ke dni 20. března se chystala oslava dvacetiletého jubilea herecké činnosti Rajmunda Příbramského. Při této příležitosti a také jako benefiční večer se mělo sehrát drama Williama Shakespeara *Zkrocení zlé ženy*.⁶⁴ Jiné informace vztahující se k tomuto představení se již v tisku neobjevily. Důvodem mohlo být soudní přelíčení konající se následujícího dne, ve kterém Příbramský čelil obvinění z vědomého porušení autorského práva z roku 1900, jelikož údajně v Prostějově provozoval dílo Gerharta Hauptmanna *Potopený zvon* bez svolení autora.⁶⁵ Přelíčení bylo odročeno, ale po této události se již v žádném z periodik zmínka o jakémkoliv představení společnosti neobjevila. Pouze 30. března *Selské listy* oznamují odjezd Příbramského po šestitýdenním pobytu v Olomouci do Prostějova.⁶⁶

2.3. Představení 1901 (listopad)

Krátkou zastávku ve znamení hudebních děl Příbramský absolvoval ještě v listopadu. Série pěti představení byla zahájena operou Bedřicha Smetany *Prodaná nevěsta* pod vedením hostujícího kapelníka Františka Procházky, který nakonec u

⁶¹ České divadlo v Olomouci. *Selské listy*, 12. 3. 1901, s. 4.

⁶² Cit. 56.

⁶³ Literatura a umění. České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 12. 3. 1901, s. 4.

⁶⁴ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 19. 3. 1901, s. 3.

⁶⁵ České divadlo v Olomouci. *Selské listy*, 21. 3. 1901, s. 3.

⁶⁶ Divadlo. *Selské listy*, 30. 3. 1901, s. 3.

společnosti přetrval do roku 1902.⁶⁷ František Procházka nebyl jediným hostem. Antonín Lebeda, který byl u Příbramského krátce v angažmá již začátkem roku 1901⁶⁸ a jehož sytý a až pronikavě znějící hrdinný tenor se později uplatnil v pražském Národním divadle,⁶⁹ měl svůj čestný večer 19. listopadu, kdy se hrála komická opera *V studni* Viléma Blodka a po ní opereta *Krásná Galathea* Franze von Suppé. Příbramský zde opět za pomoci elektricko-akumulátorového osvětlení využil různých efektních scén jako východ slunce, západ měsíce a vystoupení červánků.⁷⁰ Dalšími hosty byli již staří známí manželé Peršlovi.⁷¹ Novým kusem v olomouckém repertoáru byla opera Carla Marii von Webera *Čarostřelec*. Název páté hry se bohužel nepodařilo dohledat, jelikož tak krátké stagioně periodika nevěnovala větší pozornost. Pouze v *Našinci* se lze dočíst: „Na repertoáru jsou vybrané, cenné kusy a jejich provedení bývá skvělé, dokonalé a nejpřísnější kritice vyhovující. Návštěva bývá slušná, ač by mohla vzhledem k dokonalosti představení být lepší.“⁷²

2.4. Představení 1903

Poslední, značně krátkou stagionu, o které je v tisku zmínka, absolvovala společnost Rajmunda Příbramského roku 1903 mezi sedmým a čtrnáctým březnem. Ačkoliv nemáme podrobnější informace o složení souboru, víme, že Bohumila Příbramská zde

⁶⁷ Divadelní společnost p. R. Příbramského. *Našinec*, 10. 11. 1901, s. 3. - Kapelník a skladatel František Procházka (1875-1947) působil u mnoha kočovných společností, např. u Františka Laciny (1898-1899), u Zöllnerů (1899-1900), v brněnském ND (1902-1903) a dalších.

⁶⁸ *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1901 1, C 1901 4, C 1901 5.

⁶⁹ PROCHÁZKA, Vladimír (ed.). *Národní divadlo a jeho předchůdci*. 1. vyd. Praha: Academia, 1988, s. 274-275.

⁷⁰ *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1901 2.

⁷¹ Cit. 45.

⁷² České divadlo „U města Prahy“ v Olomouci. *Našinec*, 20. 11. 1901, s. 3.

svému manželovi již po boku nestála. Podobně jako mnoho jiných kočujících herců, potýkajících se neustále s existenčními problémy a živořících na okraji společnosti, byla roku 1902 převezena do ústavu pro choromyslné.⁷³

Příbramský původně zamýšlel hrát v sále U Englischů, což bylo další české kulturní středisko jen pár kroků od hostince U města Prahy, ale k tomuto úmyslu nakonec nedošlo.⁷⁴ Repertoár společnosti se mimo Štolbovu veselohru *Mořská panna* opět skládal výhradně z oper a operet. Na programu byly opery *Troubadour* Giuseppe Verdiho a *Hubička* Bedřicha Smetany. Nad Robertem Planquettem a jeho operetou *Zvonky Cornevillské* dominoval Brit Sidney Jones se svou nejoblíbenější prací *Gejša*, která byla 7. března uvedena hned dvakrát, a s operetou *San Toy*.⁷⁵ K objektivnímu hodnocení nemáme dostatek materiálu, stejně tak nám chybí informace o složení souboru. Tisk se totiž ke konkrétním představením nijak nevyjadřoval a pouze obecně vyzdvihoval a chválil. Po závěrečném představení *Hubičky* společnost pokračovala stagionou ve Velké Bystřici a Prostějově.

Společnost Rajmunda Příbramského navštívila Olomouc od své první návštěvy roku 1895 celkem osmkrát a do konce století sehrála několik významnějších představení jako *Maryšu bratří Mrštíků*, *Haničku* Gerharta Hauptmanna, *Čest* Hermanna Sudermanna, *Vinu* Jaroslava Hilberta, *Princeznu Pampelišku* Jaroslava Kvapila *Loupežníky* Friedricha Schillera a *Othella* Williama Shakespeara. V následujících letech společnost nabízela závažnější díla pouze sporadicky (například *Vládu tmy* Lva Nikolajeviče Tostého nebo *Sedláka svým pánem* Lope de Vegy) a v daleko menším poměru ve srovnání s operou a operetou, které

⁷³ KNAP, Josef. *Umělcové na pouti: české divadelní společnosti v 19. století*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1961, s. 195.

⁷⁴ České divadlo v Olomouci. *Našinec*, 15. 3. 1903, s. 3.

⁷⁵ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 11. 3. 1903, s. 3.

dramaturgie zařadila do repertoáru již roku 1898. Olomoucké stagioně na přelomu let 1899 – 1900 sice ještě dominovala činohra s autory francouzských a německých komedií a staršího českého romantického dramatu, ale ostatní stagiony se po personálních změnách v souboru snažili přilákat nenáročné obecnostvo převážně na operní a hlavně operetní repertoár, který Příbramský na cedulích společnosti čile propagoval křiklavou reklamou a příslibem spektakulární podívané.

Rajmund Příbramský se už od vzniku své společnosti zaměřoval spíš na komerční potenciál divadla než na umělecký a od konce století jsou tyto snahy stále více markantnější. Tomuto cíli přizpůsobil dramaturgii, ve smyslu upřednostnění lehčích žánrů a příklonu k operetě, i přístup k potenciálnímu divákovi.

Společnost existovala spíše sama pro sebe než aby plnila jakoukoliv, kulturní nebo národnostní funkci, to ale neznamená, že by kvalita jejich představení byla nízká. Soubor jehož počet se pohyboval mezi padesáti až šedesáti členy se často proměňoval, ale mezi stálejší, poměrně kvalitní, vyzrálé osobnosti, které udržovali úroveň společnosti patřili Josef Hradecký, František Mašek, Josefa Počepická, Jan Hodr, Sidonie Šátková, Alois Vojta, Antonín Švejnar, znamenitý komik Adolf Krejčí a další. Příbramský také zval k hostování různé herce především lokálního významu jako Karel a Kateřina Brožovi nebo Jaroslav Auerswald.

Společnost v dalších letech působila i mimo Čechy a Moravu. Například *Pozor* v květnu 1903 přinesl zprávu, že společnost meškala v Krakově.⁷⁶ U Příbramského zde asi půl roku hostoval Antonín Vaverka, přední člen plzeňského činoherního souboru Františka Trnky. V listopadu roku 1909 se měl údajně Příbramský po delším pobytu v cizině zastavit na několik dní

⁷⁶ Ze světa divadelního. *Pozor*, 13. 5. 1903, s. 4.

v Olomouci.⁷⁷ Pokud se tak stalo, nebyla o této události v novinách a dalších pramenech žádná zmínka. Od roku 1912 společnost působila převážně na Kladensku a dále v nové divadelní budově města Kladna, kde střídala stagiony s jinými kočovnými družinami.⁷⁸ Poslední zmínky o působení společnosti pocházejí z podzimu 1923.⁷⁹

⁷⁷ Divadelní společnost R. Příbramského. *Pozor*, 20. 11. 1909, s. 4. - Olomoucké zprávy. *Selské listy*, 21. 11. 1909, s. 3.

⁷⁸ ČERNÝ, František (ed.). *Dějiny českého divadla III. Činohra 1848-1918*. 1. vyd. Praha: Academia, 1977, s. 440.

⁷⁹ ŠTEFANIDES, Jiří. *Rajmund Příbramský*. Rukopis hesla pro Českou divadelní encyklopedii. Olomouc: 2006, v majetku autora.

3. Společnost Karla Františka Štětky (1900-1902, 1914)

Karel František Štětka (nar. 1865) založil svoji činoherní společnost s názvem *První družina herecká pro Moravu* roku 1898. Jako herec ale své první angažmá získal už roku 1885, kdy nastoupil ke společnosti Františka Josefa Čížka a v průběhu následujících osmnácti let vystřídal i jiné soubory, například Elišky Zöllnerové (1887 – 1888), Rajmudna Příbramského (1891) nebo Václava Hübnera (1893 – 1894). Štětka se v počátku devadesátých let vypracoval na kvalitního herce realistického repertoáru, ale byl také oblíbeným komikem. Když roku 1898 získal vlastní koncesi pro Moravu, započala tak i jeho kariéra ředitele.⁸⁰

Štětka se jako ctižádostivý ředitel snažil zařadit mezi divadelní podnikatele nabízející kvalitní repertoár, ale s průměrným ansámblem nemohl tohoto požadavku dosáhnout. Souborem samozřejmě prošly některé budoucí výraznější herecké osobnosti jako Jaroslav Hurt⁸¹ v krátkém angažmá na přelomu století, Alexander Třebovský, kterému se budeme podrobněji věnovat později nebo Karla Micková, subreta Švandova divadla a od dvacátých let členka operního ansámbly Městského divadla v Olomouci, která u Štětky získala místo roku 1903.⁸²

Štětka byl vůči svému souboru zodpovědný a na rozdíl od jiných ředitelů, alespoň z počátku, nerozpouštěl svůj ansámbly přes letní období, kdy společnosti kvůli nedostatku práce obyčejně živořili, a nenechával tak herce bez příjmů.⁸³ Roku 1904 byla Štětкова finanční situace už horší a nakonec přeci jenom musel společnost rozpustit. S jeho soucítěním s herci také souvisí jeho

⁸⁰ KNAP, Josef. *Umělcové na pouti: české divadelní společnosti v 19. Století*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1961, s. 194.

⁸¹ Jaroslav Hurt (1877-1959) působil v Národním divadle v letech 1906-1925 jako herec i režisér a po odchodu Jaroslava Kvapila převzal vedení činohry (1919-1921).

⁸² KNAP, cit. 80, s. 194.

⁸³ České divadlo v Olomouci. *Našinec*, 11. 12. 1901, s. 2-3.

angažování coby mluvčího *Ústřední jednoty českého herectva* (založena 1885) v řešení aktuálních stavovských otázek kočovných divadelníků. V periodiku *Divadelní listy* se zapojil do debaty na téma organizace ředitelů, plánování štací, repertoáru, vztahu ředitele k hercům a poměru společností k ochotníkům.⁸⁴ V nespolední řadě byl také dramatikem. Je autorem her *Král Ječmínek* z roku 1911⁸⁵ nebo *Pán Lysé hory aneb Ondráš a Juráš*, která byla trvalou součástí jeho repertoáru.

3.1. Představení roku 1900 (březen)

První krátkou návštěvu Štětkova společnost absolvovala v březnu roku 1900. Původní plán zahájit cyklus již 2. února U města Prahy nevyšel. Štětku totiž předběhli ochotníci z divadelní jednoty Tyl, kteří uspořádali v hostinci U města Prahy představení frašky Rudolfa Kneisla *Ona něco ví*. Ze Štětkova souboru přizvali k hostování oblíbenou hereckou dvojici, manžele Karla a Katuši Brožovy.⁸⁶ Štětka se tedy načas uchýlil zpět do Pavlovic, kde působil již od konce ledna. V té době ještě neznámou družinu předcházely nadšené ohlasy z krajinských listů chválící vybraný repertoár.⁸⁷

Štětkova společnost nakonec stagionu zahájila 1. března. Plánovaný cyklus šesti představení byl již po třech úspěšných dnech divadelního provozu prodloužen do 15. března i s dvoudenní zastávkou v Hejčíně. První tři olomoucká představení *Dvě různých erbů* Gustava Kadelburga a Oskara Blumenthala, *Ztracený ráj* Ludwiga Fuldy a *Plačící Nioba* Harryho a Edwarda Antonia Paultonových zaznamenala u publika nebývalý ohlas. Tisk

⁸⁴ ŠTĚTKA, Karel František. Velečtění kolegové. *Divadelní listy* 2, 1901, č.7, s. 161-162.

⁸⁵ Divadla. *Pozor*, 16. 2. 1911, s. 2.

⁸⁶ Divadelní jednota „Tyl“ v Olomouci. *Pozor*, 2. 2. 1900, s. 5.

⁸⁷ První družina herecká pro Moravu. *Pozor*, 24. 2. 1900, s. 4.

oceňoval vyškolenost a uhlazenost hereckých výkonů a obecně byla společnost označena za jednu z nejlepších, které kdy měli olomoučtí diváci možnost poznat.⁸⁸

Repertoár společnosti se skládal převážně z komedií, veseloher a frašek německých, francouzských a českých autorů. Již osvědčenými dramatiky byli Gustav Kadelburg a Oskar Blumenthal (*Dvě různých erbů*) nebo Alexander Bisson (*Kontrolor spacích vagonů*). Závažnější tematiku nabídlo pouze sociální drama *Ztracený ráj* Ludwiga Fuldy a drama Jana Ladeckého *Bez lásky*. Novinkou byla veselohra *Třetí zvonění* od Václava Štecha. Jak sděluje recenzent *Pozoru*, drama samotné bylo pro něj svojí rozvleklostí a frivolností zklamáním, avšak scény mezi rafinovanou vdovou v podání Kateřiny Brožové a naivní nevěstou Boženy Klečkové vyzdvihl a stejně tak další herce, kteří i v ostatních představeních udržovali kvality společnosti.⁸⁹ Patřili mezi ně manželé Bedřich a Vilma Gutmanovi, František a Marie Maškovi, dále Karel Brož, Václav Klečka a Karel Pražský, který se uplatnil i jako výtvarník dekorací ve „výpravné fantasii“ *Čert a Káča*.⁹⁰

V průběhu stagiony se tisk často zmiňoval o kvalitách hereckého souboru a nadšeně se zaručoval za jednu z nejlepších moravských činoherních společností. Společnost byla z diváckého hlediska úspěšná a to i v případě kdy olomoučtí ochotníci uspořádali konkurenční představení, avšak podíváme – li se na štětkův repertoár, nemůžeme tvrdit, že by disponoval díly s trvalejší uměleckou hodnotou. K jistému posunu v dramaturgii došlo až během následující stagiony.

⁸⁸ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 3. 3. 1900, s. 4.

⁸⁹ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 13. 3. 1900, s. 4.

⁹⁰ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 3. 3. 1900, s. 4. - *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1900 23.

3.2. Představení roku 1900 (říjen – listopad, prosinec)

Ještě tentýž rok na podzim se soubor vrátil zpět do Olomouce. Stagiona tentokrát trvala bezmála měsíc a až na drobné výjimky, kdy probíhaly zkoušky, se v hostinci U města Prahy hrálo každý den. Příjemnou novinkou bylo rozšíření lidového a studentského představení za nízké ceny, které se tradičně nabízelo především v neděli, i na páteční večery.

Jak sdělovaly *Divadelní listy* měl v té době Štětka v repertoáru naturalistická díla autorů jako Gerhart Hauptmann (*Forman Henčl*), Max Halbe (*Mládí*) nebo Guy de Maupassant (*Musotta*), ale žádného z nich v Olomouci neuvedl.⁹¹ Stagioně, podobně jako v předešlém roce, dominovaly veselohry a frašky především německy píšících autorů. Sezóna byla zahájena olomouckou premiérou frašky *Bezhlavý muž* Juliuse Horsta a Fritze Lunzera, která se pro úspěch a četné žádosti dočkala i reprízy. Mimořádným představením bylo uvedení veselohry *U bílého koníčka* Gustava Kadleburga a Oskara Blumenthala, kde se údajně na konci prvního jednání měl nad celým divadlem snést umělý déšť.⁹² Přitažlivá reklama měla úspěch a tři představení této hry byla triumfem celé stagiony. Z dalších autorů veseloher zůstala dramaturgie věrná bratrům Schönthanovým a Paultonovým, jejichž hry Štětka uvedl již v předešlé sezoně. Na 2. listopad, jak už bylo u většiny kočovných společností zvykem, připadla dušičková hra Ernsta Benjamina Raupacha *Mlynář a jeho dítě*. Velmi rozporuplné reakce z tisku se dočkalo uvedení Abrahamovičovi veselohry *Manžel ze šetrnosti aneb Pan setník z Bosny*. Zatímco *Pozor* bez jakýchkoliv výhrad sděloval, že obecnstvo se v divadle

⁹¹ První družina herecká pro Moravu. *Divadelní listy* 1, 1900, č. 18, s. 408.

⁹² *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1900 38.

znamenitě bavilo,⁹³ katolicky založený *Našinec* označil hru a celé představení jako velmi vulgární, nehodící se do slušného divadla a kazící mládež.⁹⁴ Možná i díky této negativní reklamě si společnost po zbytek stagiony udržela vysokou návštěvnost a hra samotná se dokonce opakovala.

Z českých autorů se dramaturgie zaměřila na díla Františka Ferdinanda Šamberka *Karel Havlíček Borovský* a *Josef Kajetán Tyl*, kde v hlavní roli exceloval ředitel Karel František Štětka.⁹⁵ U vyprodaného představení intrikové hry *Exulanti* Jaroslava Vrchlického bylo vyzdvihnuto pečlivé nastudování a výprava.⁹⁶ Pozitivní ohlasy získala za spoluúčinkování některých členů z ochotnického souboru Tyl i historická tragédie *Žižkova smrt* Josefa Jiřího Kolára.

V repertoáru nechyběla často uváděná hra Karla Františka Štětky *Pán Lysé hory aneb Ondráš a Juráš*. Štětkův cyklus mělo doplnit jeho další drama *Šamberkův týden*, ale ta nebyla nakonec uvedena. Kromě Štětky se dramatické tvorbě věnoval i další člen souboru Jaro M. Libánský a představení jeho hry *Triumf zla* údajně způsobilo svým výtečným provedením a výpravou značný rozruch.⁹⁷

Klasickou dramaturgiu zastoupil *Kupec benátský* Williama Shakespeara. Shakespearovo drama bylo beneficí Josefa Brožka, který svojí důslednou mimikou a pečlivým nastudováním postavy *Shylocka* dominoval celému představení. Kritika v *Našinci* se ovšem nedržela jen pozitiv. Herec (recenzent jméno neuvedl, ale podle divadelní cedule se jednalo o Marii Štětkovou ml.)⁹⁸ ztvárňující *Shylockova* sluhu *Lancelota* svojí malátností a

⁹³ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 8. 11. 1900, s. 3.

⁹⁴ „První družina herecká pro Moravu“ v Olomouci. *Našinec*, 9. 11. 1900, s. 2.

⁹⁵ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 30. 10. 1900, s. 4.

⁹⁶ „Divadelní družina v Olomouci.“ *Našinec*, 31. 10. 1900, s. 4.

⁹⁷ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 3. 11. 1900, s. 4.

⁹⁸ *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1900 8.

robustnější fyziognomií příliš nevyhovoval typu postavy a dále, jak píše list, „...vázla poněkud souhra a náповěda měla perný večer.“⁹⁹ I tak se jednalo pro Štětkovu společnost o záslužný čin, poněvadž naposledy se Shakespearovo drama hrálo v Olomouci roku 1898, kdy soubor Rajmunda Příbramského uvedl tragédii *Othello*.¹⁰⁰

Významným počinem bylo z dramaturgického hlediska první olomoucké uvedení hry Lva Nikolajeviče Tolstého *Vláda tmy* českou kočovnou společností. K představení pořádaném ve prospěch Antonína Jiřího Pacáka, jenž hrál Akima se tisk bohužel nevyjádřil a tak nám jako jediný zdroj informací, hlavně co se týká obsazení, zůstává divadelní cedule uložená ve Státním okresním archivu v Olomouci.¹⁰¹

Novinkou bylo i sociálního drama němce Ernsta von Wildenbrucha *Chocholouš*. Zde ředitele Štětku, který doposud uvedl všechna představení, nahradil v roli režiséra Alex Třebovský. Ten na ceduli zcela výjimečně v krátkém sdělení zařadil hru do kontextu současné světové dramatiky a nezapomněl ani upozornit na realistické postupy.¹⁰² Pozor se ve svém hodnocení věnoval více samotnému dramatu než představení. I když autor článku kritizoval zastaralost tématu a nevhodné užití hovorového jazyka dělníků k vyniknutí kontrastu mezi světem boháčů a chudiny, přesto upozornil na dokonalé ztvárnění postav *Emila* Alexem Třebovským, *Zikmunda* Jaroslavem Orlickým a *Zikmundové* Evou Hlavovou.¹⁰³

⁹⁹ Divadelní družina v Olomouci. *Našinec*, 31. 10. 1900, s. 3.

¹⁰⁰ ŠTEFANIDES, Jiří. *České divadelní společnosti a jejich repertoár v Olomouci v letech 1868-1920*. Rigorózní práce, Filozofická fakulta UP Olomouc. Olomouc: Univerzita Palackého, 1977, s. 153.

¹⁰¹ *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1900 35.

¹⁰² *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1900 28.

¹⁰³ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 27. 10. 1900, s. 4.

Před tím než Štětka se svým souborem 19. listopadu odehrál poslední představení a odjel do Napajedel, ujistil olomoucké publikum prostřednictvím tisku, že v půli prosince zahájí druhý cyklus her, který potrvá až do 6. ledna.¹⁰⁴ Společnost sice 8. prosince dorazila a v hostinci U města Prahy dokonce uspořádala mikulášskou zábavu skládající se „z nejlepších humoristických čísel“,¹⁰⁵ ale slíbená představení se nekonala. Pouze 9. prosince, ještě před odjezdem, stihl soubor odehrát již v listopadu třikrát uvedenou veselohru *U bílého koníčka* a také premiéru nijak výjimečné veselohry Harryho Gibona *Zráje manželského aneb Manžel pejsek, manželka kočička*.¹⁰⁶

Herecký ansámbl čítající v průměru dvacet členů byl od poslední návštěvy v březnu 1900 ochuzen o zkušené manželské dvojice Gutmanových, Klečkových, Maškových a také herce Karla Pražského. Přesto se vedle stálíc souboru Katuše a Karla Brožových, Karla Františka Štětky a jeho choť Marie objevilo několik nových osobností, které společnost nenechali herecky upadnout. Mezi ty které tisk často zmiňoval patřili Antonín Jiří Pacák, Eva Hlavová, Jaroslav Orlický, který vynikal především jako komik, Jaro M. Libánský a Josef Brožek.

Členem souboru byl také začínající Alexander Třebovský (1876 – 1935), který se v pozdějších letech stal důležitou osobností českého divadla a to především jako zastánce expresionistického herectví. Třebovský nastoupil hereckou dráhu roku 1895 a od té doby prošel několika společnostmi jako například společnost Bedřicha Jeřábka nebo Františka Laciny. Hrával často milovníky pro které byl sice předurčen zjevem, ale jeho specificky chladný, ostrý a melodicky nedostatečný hlas zcela nevyhovoval dobovým

¹⁰⁴ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 20. 11. 1900, s. 3.

¹⁰⁵ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 6. 12. 1900, s. 3.

¹⁰⁶ *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archív v Olomouci, sign. C 1900 45.

kritériím. V letech 1910 – 1912, díky angažmá v brněnském Národním divadle, měl možnost uvádět i coby režisér hry soudobých autorů Henrika Ibsena, Augusta Strindberga, Hermanna Bahra a dalších. Po té působil v Intimním divadle a v Divadle na Vinohradech. Zde se významně podílel na rozvoji expresionistického divadla a tohle jeho období můžeme považovat ze vrchol jeho herecké kariéry. Po odchodu do pražského Národního divadla (1916 – 1932) již pouze sekundoval ve stínu předních hereckých osobností.¹⁰⁷

Během olomoucké stagiony u Štětkovy společnosti vynikl v několika rolích (například jako Vévoda benátský v Shakespearově *Kupci benátském*). Tisk si všimnul většiny jeho hereckých výkonů, které obecně chválil, ale k podrobnějšímu hodnocení nebo popisu se nedostal. Kromě herectví se Třebovský věnoval také režii (*Chocholouš* Ernsta von Wildenbrucha) a překladatelské činnosti (*U bílého koníčka* Gustava Kadelburga a Oskara Blumenthala).

Druhá zastávka společnosti Karla Františka Štětky v Olomouci sebou přinesla jisté ambice, kterých první stagiona nedosáhla. Jako zásadní zůstává především představení hry Williama Shakespeara *Kupec benátský* a první olomoucké uvedení hry Lva Nikolajeviče Tolstého *Vláda tmy*.

Zajímavé je zjištění, že doposud striktně činoherní společnost začala do některých her zařazovat i pěvecké výstupy.¹⁰⁸ Po vzoru většiny kočovných společností začal Štětka operu a operetu plně provozovat až od roku 1903, ale již koncem roku 1900 tak můžeme vypořadovat pozvolný nárůst zájmu o tyto útvary.

¹⁰⁷ PROCHÁZKA, cit. 69, s. 532. - DUFKOVÁ, cit. 10, s.

¹⁰⁸ *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1900 32, C 1900 36.

3.3. Představení prosinec 1901 - leden 1902

Štětkova společnost přijela do Olomouce uskutečnit svůj slíbený vánoční cyklus až napřesrok 21. prosince 1901 a to již pod pozměněným názvem První družina herecká pro Moravu a Slezsko. Stejného roku totiž Štětka získal koncesi k provozu divadla i ve Slezsku.

Tisk se k této zimní stagioně prakticky vůbec nevyjadřoval. Hodnotit jakékoliv herecké výkony či provedení je tedy nemožné. Naštěstí díky zachovaným cedulím ve Státním okresním archivu v Olomouci jsme alespoň schopni sestavit složení souboru a denní repertoár celé stagiony. Naši pozornost tak můžeme zaměřit na dramaturgii.

Repertoár, který před příjezdem společnosti zveřejnil *Pozor*,¹⁰⁹ obsahoval cenná díla jako *Forman Henčl* Gerharta Hauptmanna, *Nad naši sílu* Björnstjerna Björnsona, *Příšery* Henrika Ibsena a novinku Hermanna Sudermanna z roku 1900 *Svatojánské ohně*. Podobně jako v předchozích letech ale nedošlo k jejich uvedení a v programové nabídce opět jednoznačně převažovaly veselohry a frašky, které byly i reprízovány (například *Obětní beránek* Viktora Leóna a Leo Steina, *Veselá Praha aneb Praha za dne i noci* Karla Lindaua a Leopolda Krenna a také hra pocházející od anonymního olomouckého autora *Pan domácí z Olomouce a jeho hrůzné tajemství*). Zajímavostí v repertoáru jsou polští autoři Adolf Abrahamowicz a R. Ruszkowski, kteří se u jiných společností příliš nevyskytovali, stejně tak Malachov a jeho hra *Na šíšato, na placato, nelíbejte po tmě moje zlato*.

Jak je zřejmé, repertoár výrazněji nevybočoval ze zavedené dramaturgie předchozích stagion a udržoval stále stejnou úroveň.

¹⁰⁹ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 12. 12. 1901, s. 3.

V následujících letech se Štětka ve svém působení zaměřil především na Slezsko a Ostravu a roku 1904 dokonce zavítal i do Vídně. V té době svůj repertoár obohatil i o hudební díla. Během čtyřdenního stágu ve Vídni sehrál šest představení, mimo jiné *Prodanou nevěstu* Bedřicha Smetany a komickou operu Vílema Blodka *V studni*. Celkově obměnil herecký ansámbl včetně angažování kapelníka Františka Bauera, který do té doby vedl orchestr u Rajmunda Příbramského¹¹⁰ a jeho složení přizpůsobil provozu operních a operetních děl. Společnost měla, vzhledem k náročnosti představení, kolem čtyřiceti členů a byla tehdy v největším rozkvětu. Kolem roku 1910 se ale společnost navrátila opět k činohře a s patnáctičlenným souborem Štětka kočoval především v oblasti Slezska.

3.4. Představení roku 1914

Naposledy společnost Karla Františka Štětky navštívila Olomouc v dubnu 1914. Jednalo se pouze o dvoudenní hostování v Národním domě na pozvání Jednoty divadelních ochotníků besedních. Samotný Karel František Štětka tehdy nebyl v Olomouci přítomen. Na jeho koncesi v čele společnosti stál Martin J. bývalý člen pražského divadla Uranie, který hostoval v Olomouci v předešlém roce jako Manko v *Gazdině robě* Gabriely Preissové společně s členkou pražského Národního divadla Liběnou Odstrčilovou.¹¹¹

Velikonoční zastávku společnosti tvořila tři představení: *Salome* Oscara Wilda, *Masky* Roberta Bracco a *Ďábel* Ference Molnára.¹¹² O složení společnosti, obsazení nebo divadelních

¹¹⁰ KNAP, cit. 80, s. 194.

¹¹¹ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 17. 9. 1913, s. 3.

¹¹² Z českého divadla v Olomouci. *Selské listy*, 8. 4. 1914, s. 3.

představeních se nám nic nedochovalo. Přesto je tato událost pro dějiny olomouckého divadla důležitá, poněvadž se jedná o první zprávu dokumentující vystoupení české divadelní společnosti v Olomouci od roku 1911, kdy byl zastaven provoz v hostinci U města Prahy. Do té doby v Olomouci hostovali především profesionální herci jako Jaroslav Auerswald (1870 – 1931) nebo Eduard Vojan (1853 – 1920) a roku 1913 dokonce celé soubory pražského a brněnského Národního divadla.¹¹³

Po vypuknutí války Karel František Štětka svoji společnost na čas rozpustil, ale již od roku 1916 máme zprávy o jejím působení v Kopřivnici, Štamberku a Frenštátě pod Radhoštěm. Poslední zmínka o Štětkově společnosti pochází z roku 1926.¹¹⁴

Ačkoliv se Karel František Štětka pokoušel zařadit mezi náročnější divadelní podnikatele, na repertoáru jeho společnosti dominovaly ověřené kasovní komedie a veselohry. Přesto nalezneme několik světlých bodů, které společnost částečně odlišovali od průměru.

Jestliže tisk chválil vybraný repertoár společnosti, musíme tato sdělení brát s velkým nadhledem. Jak už bylo řečeno, předběžná oznámení v tisku upozorňovala na moderní dramatická díla realismu a naturalismu, avšak v Olomouci se Štětka závažnější dramatiky vyhýbal. Přínosem tak zůstává pouze hra *Eva* Richarda Vosse, *Kupec benátský* Williama Shakespeara a hlavně první olomoucké uvedení *Vlády tmy* Lva Nikolajeviče Tolstého. S prezentací této hry byl Štětka v předstihu i před brněnským Národním divadlem, které Tolstého drama uvedlo až o

¹¹³ STÝSKAL, Jiří aj. *Přehledné dějiny české literatury a divadla v Olomouci I. Od počátku do roku 1918*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981, s. 114 - 121.

¹¹⁴ ŠTEFANIDES, Jiří. *Karel František Štětka*. Rukopis hesla pro Českou divadelní encyklopedii. Olomouc: 2006, v majetku autora.

tří měsíce později, v únoru 1901.¹¹⁵ Nebyla to v případě Karla Františka Štětky náhoda, ale záměr. Jak píše Josef Knap, Štětka si zakládal na tom, že dával na moravském venkově hry, které až později oznamovalo brněnské Národní divadlo jako novinky.¹¹⁶ Toto tvrzení ostatně dosvědčuje i článek v *Divadelních listech*¹¹⁷ nebo další hry uvedené Štětkou před premiérami brněnského Národního divadla, dokonce s několikaletým předstihem. Například v případě *Exulantů* Jaroslava Vrchlického, taktéž uvedených v Olomouci, činil rozdíl pět let.

Během Štětкова olomouckého působení nebyla v souboru žádná výraznější herecká osobnost. Dokonce ani Alexe Třebovského nemůžeme nějak vyvyšovat nad ostatní, byly to přeci jenom v té době jeho herecké začátky. I tak se společnost na Moravě těšila dobrému jménu díky sehranosti herců a propracovaným představením, což bylo jinak u vesnických společností neobvyklé.

¹¹⁵ *Soupis premiér NDB* [online]. Online archiv Národního divadla Brno [citováno 20. 12. 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.ndbrno.cz/online-archiv/repertoar-od-roku-1884-pdf>>.

¹¹⁶ KNAP, cit. 80, s. 194.

¹¹⁷ První družina herecká pro Moravu. *Divadelní listy* 1, 1900, č. 18, s. 408.

4. Společnost Aloise Janovského (1901 – 1906, 1910, 1911)

Alois Janovský (1864 – 1942), často psán jako Louis Janovský, byl český herec, režisér a divadelní ředitel. Počátky jeho divadelní kariéry se datují někdy kolem roku 1883 kdy jej přijal ředitel František Pokorný. V letech 1888/1889 a 1894-1897 působil v Brně. Začátkem 90. let 19. století byl rok členem plzeňského ansámblu Vendelína Budila a během působení v Brně se i nakrátko uchýlil u společnosti Marie Kozlanské, kde měl možnost potkat herecké osobnosti jako Václava Vydru nebo Marii Svobodovou. V letech 1898-1899 Janovský hrál a režíroval u Rajmunda Příbramského. Majitelkou koncese byla Františka Šmídová a Janovský byl od roku 1899 jejím novým nájemcem. Roku 1903 Šmídová koncesi přenechala Janovskému za příslib trvalého angažmá.¹¹⁸

Janovský začínal v Čechách, ale čím dál častěji pobýval na Moravě (Olomouc, Prostějov, Uherský Brod, Uherské Hradiště), v letním období dosáhl úspěchu v lázeňském divadle v Luhačovicích (1910-1913). V Čechách působil mimo jiné v Jaroměři (1906), ve Slaném (1908) a v Písku (1912). Zajištěním určitých existenčních jistot pro společnost měl být pronájem Národního domu v Moravské Ostravě. Jenže po třech vyčerpávajících sezonách (1911-1914), které kritika až na pár výjimek příliš dobře nehodnotila, zlomený Janovský odešel a roku 1918 zakončil svoji divadelní kariéru prodejem koncese svému bývalému herci z let 1901-1902 Josefu Burdovi.¹¹⁹

¹¹⁸ ŠTEFANIDES, Jiří. *Alois Janovský*. Rukopis hesla pro Českou divadelní encyklopedii. Olomouc: 2006, v majetku autora.

¹¹⁹ ŠTEFANIDES, Jiří. *České divadlo v Moravské Ostravě 1908 – 1919*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, s. 37-40.

4.1. Představení v letech 1901-1905

První zastávka v Olomouci společnosti v čele s Aloisem Janovským se měla odehrát již 14. ledna 1901. Za nejasných okolností z ní sešlo, ale přesto se díky této zprávě dochovaly informace o souboru čítajícím 24 členů, moderním a cenném repertoáru a především o impozantní kostýmní a dekorativní výpravě doplněné balety.¹²⁰ Aby Janovský prokázal tato tvrzení, nechal Olomouc čekat až do 17. srpna téhož roku, kdy jedna z nejlepších společností na Moravě a v Čechách (jak tehdy neskromně sděloval *Pozor*) zahájila svoji stagionu trvající až do 1. listopadu.¹²¹

Hned na úvod stagiony Janovský uvedl dvě dramata Julia Zeyera *Z dob růžového jitra* a *Radúz a Mahulena*, která byla pro Olomouc novinkami. I když se jednalo o víkendové představení, účast byla „hanebně malá“, avšak jak psal *Pozor*, v případě zahajovacího představení to bylo běžné.¹²² Tato dvě vystoupení byla pro přítomné publikum v jistém ohledu překvapující. Do přestávek (*Z dob růžového jitra*) a samotného rámce hry (*Radúz a Mahulena*) Janovský zakomponoval baletní výstupy, které se v hostinci U města Prahy objevovaly zřídka. Něco podobného mohlo olomoucké publikum naposledy vidět roku 1899 u společnosti Rajmunda Příbramského, který uvedl hru *Sedm havranů*. Choreografii tehdy nastudovala manželka Aloise Janovského Františka „Fanny“ Janovská-Frisseová, a nejinak tomu bylo i v případě Zeyerových dramát, ale i dalších her např. *Jezerní panna* (C. Röder), *500 000 čertů* (B. E. Jacobson a F. Thalberg), *Jiříkovo vidění* (Josef Kajetán Tyl) nebo již zmíněná báčorka se zpěvy a tanci *Sedm havranů* od Emila Pohla. Janovská však mířila

¹²⁰ České divadlo v Olomouci. *Selské listy*, 12. 1. 1901, s. 3-4.

¹²¹ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 1. 8. 1901, s. 4.

¹²² České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 20. 8. 1901, s. 3.

se svým baletním uměním dále a kromě malých samostatných baletních meziher (např. *Balet La Sérénade Valse Espagnole*)¹²³ uvedla 6. září ve vlastním nastudování na hudbu Josefa Bayera velký pantomimický balet *Královna loutek*.¹²⁴ Jednalo se tak o první samostatné představení baletu uvedené českým souborem v Olomouci. Oblibu baletu v Olomouci dokazují další tři reprízy *Královny loutek* a baletní vystoupení *Flik a Flok* G. Raedera hraný celkem dvakrát. Jedna z cedulí informuje o přípravě výpravného baletu *Štědrovečerní sen*, avšak jeho provedení vzhledem k nedostatku informací nelze jednoznačně prokázat.

4.1.1. Veselohry a frašky

Dramaturgii společnosti Aloise Janovského z let 1901 – 1905 lze rozdělit na čtyři hlavní linie. První z nich představuje běžný repertoár veseloher a frašek uváděných i ostatními společnostmi. Zde v počtu uvedených her jednoznačně vedl rakouský dramatik, žurnalista a spisovatel Franz von Schönthan (*Komtesa Kukuč*, *Svatba v Káni Galilejské* a další). Francouzské veselohry zastupovala především *Dáma od Maximů* Georgese Feydeaua, kterou Janovský při první návštěvě roku 1901 uvedl hned třikrát. Vídeňskou frašku reprezentoval Johann Nepomuk Nestroy a jeho již tradiční dílo *Zlý duch Lumpácivagabundus aneb Ludrácký trojlístek*. Drama naposledy v Olomouci sehrála společnost Václava Hübnera roku 1893.¹²⁵ V repertoáru nechyběl ani neustále dokola omílaný *Mlynář a jeho dítě* Ernsta Raupacha. Janovský ji v Olomouci provozoval v letech 1901 – 1903 každoročně. *Selské listy* se roku 1902 ke hře postavily takto

¹²³ *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1901 24.

¹²⁴ *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1901 28.

¹²⁵ ŠTEFANIDES, cit. 100, s. 145.

„...bezpečný cizácký dušičkový kus..., který rok co rok straší důsledně na všech téměř našich jevištích“.¹²⁶ Onoho roku Jednota divadelních ochotníků besedních nahradila Raupachovo dílo k všeobecnému uspokojení *Janem Výravou* Františka Adolfa Šuberta, což, jak chápal tisk, měl být odvážný pokyn ke konečnému vyhoštění podobných her z repertoáru česky hrajících divadelních společností.¹²⁷

4.1.2 Starší české drama

Kromě již zmíněných Zeyerových dramát, které Janovský roku 1902 obohatil o dramatickou báseň *Sulamit* a v dubnu 1904 o Zeyerovu poslední práci *Pod jabloní*, uváděl převážně starší české hry. Například první české sociální drama dotýkající se moderního průmyslového vykořisťování *Služebník svého pána* Františka Věnceslava Jeřábka, a tragédii téhož autora *Syn člověka aneb Prusové v Čechách r. 1757*. Dále, již klasické hry Josefa Kajetána Tyla a Josefa Jiřího Kolára nebo *Noc na Karlštejně* Jaroslava Vrchlického, při jehož vyprodaném představení 12. září 1901 měl čestný večer herec společnosti Josef Grooh, bývalý člen olomouckých ochotníků.¹²⁸

4.1.3. Moderní světové drama

Z moderní světové dramatiky Janovský uvedl *Byl jednou jeden král* Holgera Drachmanna, *Svatojánské ohně* Hermanna Sudermanna, *Vládu tmy* Lva Nikolajeviče Tolstého, *Červený talár* Eugéna Brieux, novinku Maurice Maeterlincka *Monnu Vannu*,

¹²⁶ Divadlo v Olomouci. *Selské listy*, 4. 11. 1902, s. 2.

¹²⁷ Tamtéž. Podobné výtky zazněly například i v časopise *Divadlo*. (Autor neúveden. Mlynář a jeho dítě v nemilosti. *Divadlo* 4, 1905, č. 2, s. 52-53.

¹²⁸ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 14. 9. 1901, s. 4

kteřá se tenkrát v *Pozoru* neobešla bez srovnání s provedením Královského státního divadla. Referent si všímal hlavně hereckých výkonů a díky umění Fanny Janovské, Hanuše Vyšehradského a Jaroslava Puldy se mu verze z hostince U města Prahy jevila jako jednoznačně lepší.¹²⁹ Dalšími tituly byly *Naděje*, angažované drama Hermana Heijermanse, *Potopený zvon* Gerharta Hauptmanna a především jeho hra z roku 1892 *Tkalci*.

Sociálně laděné drama *Tkalci* bylo díky svému provokativnímu tématu cenzurou zakázáno v celém Rakousku-Uhersku. Dlouhá léta žádala německá i česká, profesionální i ochotnická divadla o povolení, ale až v Pardubicích 30. srpna 1903, pod vedením místního dramatického odboru sociální demokracie, se uskutečnila česká premiéra.¹³⁰ První české profesionální nastudování této hry provedla společnost Aloise Janovského dne 31. října 1903 v Olomouci a nikoliv, jak tvrdí Zdeňka Jeřábková v *Dějínách českého divadla*, brněnské Národní divadlo v únoru 1904.¹³¹ Před uvedením hry v Olomouci *Pozor* vyzýval k organizované návštěvě divadla dělnické spolky a německý *Tagblatt* požadoval od správy německého městského divadla, aby se nenechalo zahanbit.¹³² Návštěvnost dělnictva byla přes všechna očekávání nízká a zdaleka nedosahovala takového ohlasu jako při brněnské premiéře, kdy K. Z. Klíma v *Lidových novinách* napsal, že dělnická strana hru přijala „...za jakési svoje evangelium“.¹³³ K hodnocení samotného představení v Olomouci se tisk konkrétněji nevyjadřoval, pouze na cedulích se lze dočíst informaci o pečlivém nastudování „...dle intencí

¹²⁹ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 23. 10. 1903, s. 4.

¹³⁰ ČERNÝ, cit. 80, s. 427 – 428. - *Databáze českého amatérského divadla* [online]. Sociálně demokratičtí ochotníci, Dramatické sdružení, DrKr [citováno 2. 1. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=6974>.

¹³¹ ČERNÝ, cit. 80, s. 427 – 428.

¹³² Německé a české divadlo v Olomouci. *Pozor*, 1. 11. 1903, s. 4.

¹³³ Klíma, K. Z.: *Tkalci*. *Lidové noviny*, 9. 2. 1904, s. 1.

autora“.¹³⁴ Dohra, která následovala po uvedení, může posloužit i jako ilustrace neustále se zvětšujícího napětí v tehdejších česko-německých vztazích. Jako „prohnanost“ totiž označily *Selské listy* chování německého *Tagblattu*, který zjistil, že Janovský nepodal žádost o povolení k provozu a udal proto Janovského úřadům. Výsledkem byla stokorunová pokuta. Jak se dále píše v *Selských listech*, *Tagblatt* si i přesto dále nařikal, že Hauptmanova hra je v nepřízni úřadů, ačkoliv jinde se již dává bez překážek.¹³⁵ Uspokojení se mohl německý list dočkat až 28. ledna 1904, kdy byla konečně provedena olomoucká německá premiéra.¹³⁶

4.1.4. Klasické drama

Poslední výraznější dramaturgickou linií, o které se zde zmíníme, tvořila klasická dramatická díla. To nejcennější co společnost Aloise Janovského olomouckému publiku nabídla v letech 1901 až 1905, byla dramata *Figarova svatba* Pierra-Augustina Carona de Beaumarchais, *Kupec benátský* a s výtečným úspěchem přijatý *Hamlet* Williama Shakespeara, Moliérův *Lakomec*, *Kean* Alexandra Dumase staršího, *Ernani* Victora Huga a *Cyrano de Bergerac* Edmonda Rostanda.

V letech 1904 a 1905 zavítal Janovský do Olomouce sice jen nakrátko, ale i tak stále nabízel kvalitní repertoár. V dubnu roku 1904 uvedl mimo jiné *Revizora* Nikolaje Vasiljeviče Gogola a ve dnech 13. a 14. května 1905 jedno z nejvýznamnějších děl maďarské literatury, dramatickou báseň Imre Madácha *Tragédie člověka*. Dvě zmíněná představení se odehrála za spoluúčinkování zdejší Jednoty divadelních ochotníků besedních,

¹³⁴ *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1903 6.

¹³⁵ „Tkalci“. *Selské listy*, 17. 11. 1903, s. 3.

¹³⁶ ŠTEFANIDES, Jiří a kol. *Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479)*. 1. vyd. Praha: Pražská scéna, 2008, s. 76. ISBN 978-80-86102-40-5.

kteřá Janovského pozvala a díky tomu mohla společnost výjimečně vystoupit v přijatelnějším prostoru Národního domu. Janovský měl k dispozici i úplný orchestr, který dirigoval přerovský kapelník František Rund. Součástí představení byly také tance nastudované Fanny Janovskou.¹³⁷ I když Karel Švarc v roli *Lucifera* zazářil,¹³⁸ ansámbl nedosáhl výkonů, které by si divák představoval. Souhře údajně napomohla „nádherná výprava“ (nové dekorace namaloval akademický malíř F. Jakub), ale orchestru již prý nemohlo pomoci nic, a tak hudební provedení nedopadlo nejlépe.¹³⁹ Referent *Pozoru* svoji polemiku se samotným obsahem a tématem dramatu zakončil kritikou způsobu jakým soubor text přednesl. Problém spočíval v nedostatečných recitačních schopnostech. Autor upozornil i na malý jevištní prostor, v němž se velká výprava místy jevila komicky.¹⁴⁰ I přes tato negativa ocenil referent *Selských listů*, že Olomouc měla možnost zhlédnout toto významné dílo.

Tyto čtyři hlavní dramaturgické linie Janovský doplňoval, především během stagiony v roce 1901, krátkými veselohrami např. *Medvěd námluvčím* Viktora Krylova, *Krasojezdkyně* Emila Pohla nebo *Francouzská selka a český dobrovolník*. Janovský nezapomínal ani na dětského diváka (*Sněhulka a sedm trpaslíků*, *Čert a Káča* a další) a také se nebránil uvést dílo olomoucké autorky Boženy Pacasové *O palmu vítězství*, někdy také jako *Drama umělce*, dříve než drama přepracoval její budoucí manžel Vilém Mrštík a zadal jej roku 1912 pod názvem *Anežka* Národnímu divadlu v Praze.¹⁴¹

¹³⁷ „Tragedie člověka“ v Olomouci. *Pozor*, 12. 5. 1905, s. 5.

¹³⁸ Více k samotnému hereckému výkonu na straně 51.

¹³⁹ „Tragedie člověka“. *Selské listy*, 16. 5. 1905, s. 2.

¹⁴⁰ Divadlo. *Pozor*, 15. 5. 1905, s. 3.

¹⁴¹ *Mrštíkovo náměstí v Olomouci - Hejčíně* [online]. [cit. 5. 11. 2010]. Dostupné z WWW: <<http://mrstikovo.olomouc.com/bozena.html>>.

4.2. Představení v letech 1906, 1910 a 1911

Když Janovský koncem září roku 1906 přijel do Olomouce, v repertoáru se kromě činohry a baletu objevily i operní a operetní tituly. Příjezdu předcházela zpráva o ukončení činnosti, ale ta byla později dementována s tím, že došlo pouze k výměně některých členů související s orientací na jiný druh divadla.

Janovský vsadil na jistotu a uvedl známá díla jako první českou operu *Dráteník* z pera Františka Škroupa (v Olomouci pravděpodobně vůbec poprvé uvedena kočovnou společností), *Cikánského barona* Johanna Strausse ml. nebo *Prodanou nevěstu* Bedřicha Smetany. Pozor se k těmto představením vyjádřil takto: „Ač má p. Janovský pro operetu několik dobrých výkonných sil a ač i scénicky věnuje se jejich výpravě všemožná péče, hlavní síla jeho společnosti přece jen po našem zdání leží v činohře.“¹⁴²

Zda se Janovský ve výběru repertoáru pro následující dny nechal ovlivnit touto zprávou, netušíme, ale do konce stagiony již žádnou operetu či operu neuvedl a věnoval se pouze činohře. Kromě hry Maxima Gorkého *Na dně života* z ruských autorů repertoár obsahoval stejně jako před dvěma roky Gogolova *Revizora*.

České drama zastoupili František Sokol Tůma a jeho nejúspěšnější hra *Pasekáři*. Dále *Žně* Františka Adolfa Šuberta. Hra původně určená pro herecké umění Jindřicha Mošny, ale nebyla Národním divadlem přijata. Na scénu se tak dostala až roku 1916. Posledním představitelem byl Alois Jirásek s poměrně čerstvým dramatem *Lucerna* (napsáno 1905).

Podobně jako roku 1903 Janovský předběhl městské německé divadlo v uvedení hry *Tkalci*, tentokrát jako první

¹⁴² Janovského divadelní společnost. *Pozor*, 6. 10. 1906, s. 4.

v Olomouci představil 6. října drama Oscara Wilda *Salome*. Městské divadlo ji poprvé sehrálo až 12. ledna 1907.¹⁴³

Janovský do Olomouce zavítal až roku 1910, ale i v tomto mezidobí olomoucký tisk občas přinesl zprávu týkající se proměňujícího se repertoáru společnosti. Například v roce 1907 *Selské listy* píše o představení *Veselé vdovy* v Brodsku u Přerova.¹⁴⁴ Následující rok po úspěšné stagioně v Prostějově Janovský dojednával provedení operety Johanna Strausse *Netopýr* v novém prostějovském Národním domě za účasti Žerofína¹⁴⁵ a roku 1909 během stagiony ve Vsetíně hostoval u společnosti František Mach, olomoucký choralista, jako Jeník v *Prodané nevěstě*.¹⁴⁶ Podle všeho se tedy dramaturgie stále více soustřeďovala na hudební divadlo a stagiony v letech 1910 a 1911 toho posléze byly a jsou důkazem. Kromě toho, provozování baletu po smrti Františky Fanny Janovské-Frisseové roku 1910 již nebylo prakticky možné.

Stagiona trvající téměř celý listopad 1910 se nesla v duchu operety (asi 23 operetních a pouze 4 činoherní představení). Když se Janovský se svojí společností 3. ledna 1911 vrátil z Přerova, repertoár následující tříměsíční stagiony byl již vyrovnanější, a tak se opera a činohra mohly vzájemně doplňovat. Kromě standardního repertoáru kočovných společností se Janovský věnoval kasovním novinkám posledních let. Z operet to byly *Krista z myslivny* Georga Jarno, *Veselá vdova*, *Dráteníček* a *Hrabě Luxemburk* Franze Lehára, *Podzimní manévry* Emmericha Kálmána, *Kouzlo valčíku* Oscara Strausse a *Dolarové princezny* Leo Falla.

¹⁴³ ŠTEFANIDES, cit. 136, s. 78.

¹⁴⁴ Divadlo v Brodsku u Přerova. *Selské listy*, 8. 11. 1907, s. 2.

¹⁴⁵ Divadelní společnost pana Janovského. *Pozor*, 4. 2. 1908, s. 3.

¹⁴⁶ Divad. společ. p. Janovského. *Pozor*, 29. 5. 1909, s. 4.

Činohernímu repertoáru počtem repríz dominoval *Jánošík* Jiřího Mahena z roku 1910, který byl v předešlé přerovské stagioně hrán čtyřikrát a v Olomouci podle zpráv z tisku dokonce pětkrát, avšak data všech těchto představení nelze doložit.¹⁴⁷ Další novinkou z českých autorů bylo tehdy nejnovější dílo Aloise Jiráska *Pan Johanes*.

Ze zahraničních dramát Janovský uvedl tragikomedii *Morálka paní Dulské* polské autorky Gabriely Zapolské, *Koncert* Hermanna Bahra, *Vzkříšení Lva Nikolajeviče Tolstého*, *Kámen mezi kameny* Hermanna Sudermanna a *Svatojánské ohně* téhož autora, které Janovský hrál už v roce 1902. Z novějších veseloher to byla například *Královská výsost* Williama Sommerseta Maughama. Janovský dal opět příležitost začínajícímu olomouckému dramatikovi a uvedl veršovanou hru *Bandello* Jana Cekla.¹⁴⁸

V porovnání s repertoárem prvního desetiletí dvacátého století se Janovský pomalu vzdaloval od hodnotnějších činoherních titulů a začal věnovat více pozornosti operetě. Ačkoliv některé veselohry, ale i dramata s vážnější tematikou postrádaly uměleckých kvalit, herecký ansámbl je dle zpráv z tisku svými výkony zachraňoval. Takovým bylo například představení *Matka starost* Rudolfa Havla. *Pozor* píše: „...hra samotná postrádá dramatické a umělecké ceny a tím také trpí celá souhra, která je příliš trhaná a vypočítána jen na jednotlivé efekty. Herci se snažili nahradit svou hrou to, co celému ději schází, a podařilo se jim to v dokonalé míře. Zaslouhují za to pochvaly všichni bez rozdílu.“¹⁴⁹ O silném hereckém ansámblu Janovského společnosti se zmiňují i

¹⁴⁷ K otázce stálého českého divadla v Olomouci. *Pozor*, 15. 2. 1911, s. 4.

¹⁴⁸ Olomoucké zprávy. *Selské listy*, 17. 2. 1911, s. 2. - Jan Cekl (1894-1962) byl později spíše známější jako redaktor národně-socialistického deníku *Volné slovo*. - SCHULZ, Jindřich. *Dějiny Olomouce* 2. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 346. ISBN 978-80-244-2369-2.

¹⁴⁹ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 26. 9. 1902, s. 5.

další zprávy, ale nyní si povšimněme konkrétních hereckých osobností.

Jednoznačným přínosem pro Janovského byl příchod rodiny Chlumských. Antonín Chlumský (1849-1915), vlastním jménem Telčer (někdy také jako Telscher) získal léta praxe jako herec v pražském Národním divadle (1885-1891) a později i jako první režisér v brněnském Národním divadle (1891-1892), kde působil se svojí ženou Marií (1848-1926). Když roku 1901 Chlumský po šesti letech ukončil činnost vlastní společnosti, přijal angažmá u Janovského.¹⁵⁰ Chlumský se osvědčil jako režisér a kromě běžných veseloher je podepsaný pod režii titulů *Kupec benátský* Williama Shakespeara, *Červený talár* Eugèna Brieuxe nebo *Figarova svatba* Pierra-Augustina Carona de Beaumarchise, kde zpodobnil *Hraběte Almaviva* (*Figara* sehrál budoucí artistický správce společnosti Karla Stockého Józsa Tuttra). Při režírování Molièrova *Lakomce* Chlumský také ztvárnil postavu *Harpagona* a Bedřich Jeřábek (od roku 1909 ředitel vlastní společnosti) *Kleanta* (o hereckých výkonech Bedřicha Jeřábka se ovšem tehdejší tisk vyjadřoval rozpačitě až negativně).¹⁵¹ Janovského společností prošli i další herci, kteří se později stali divadelními řediteli. Například již výše zmíněného Josefa Burdu Pavel Knap popisuje jako schopného operetního barytonistu.¹⁵² Dalším byl Otakar Novák, první bas společnosti, režisér oper a operet. Svoji společnost založil ještě během angažmá u Janovského v Olomouci roku 1911.¹⁵³ Manželka Marie Nováková-Konětopská (po smrti manžela znovu vdaná jako Rosenkranzová-Nováková)

¹⁵⁰ Zprávy. *Divadelní listy* 2, 1901, č. 16, s. 380.

¹⁵¹ DUFKOVÁ, cit. 10, s. 280.

¹⁵² KNAP, cit. 80, s. 115.

¹⁵³ Novákova společnost se po vzniku Československa přesunula na Slovensko. Díky šíření div. kultury si Otakar Novák ve dvacátých letech vysloužil přídomek *slovenský Tyl*. - ŠORMOVÁ, Eva (ed.). *Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů*. 1. vyd. Praha: Divadelní ústav, 2000, s. 366-367. ISBN 80-7008-107-4.

vynikala díky svému sopránu v rolích mladistvých a veselých dívek (např. *Krista v operetě Krista z myslivny* Georga Jarno).¹⁵⁴

V opeře, operetě a v činohře vynikali dva páry manželé Havelkovi a Karel a Anna Švarcovi, kteří se od počátku dvacátých let stali členy Vinohradské zpěvohry. Sledovanou rolí Karla Švarce během pobytu společnosti v Olomouci byl *Lucifer v Madáchově Tragedii člověka*. Referent ocenil především hercovo uchopení principu zla a náročné přechody mezi postavami svůdce - padlý anděl v biblickém ráji, našeptávač - faraonův ministr, athénský militarista, Milon v Římě, ošemetný sluha hvězdáře Keplera a řemeslný kat za francouzské revoluce které jsou v rámci hry od interpreta vyžadovány.¹⁵⁵

Přednosti Václava Havelky v činohře spočívaly v nenucené hře, přirozené mluvě a v pružných, uchvacujících pohybech. Svým tvůrčím pojetím byl schopen postavě přidat i hlubšího významu (např. jako Lokaj Josef ve *Zlatém pásu* Marie Woráčové).¹⁵⁶ Herectví Marie Havelkové se vyznačovalo jemným, ukázněným založením, a to i ve veselohrách, kde se jiní snažili publiku podbízet. Její čistý zvukný soprán, který především ve výškách zněl velmi lahodně, okouznil v pěvecky náročnější roli *Rosalindy* Straussovy operety *Netopýr*.¹⁵⁷ O oblibě manželů Havelkových vypovídají časté zmínky v olomouckém tisku, kde jsou označovány i jako „zářivé ohnisko společnosti“.¹⁵⁸

Mezi úspěšné komiky společnosti patřili, Josef Krejčí, J. Mikoláš a také Adolf Vít Juppa, ceněný operetní zpěvák a první komik v brněnském Národním divadle let 1898 až 1902.¹⁵⁹ Společností Aloise Janovského prošli i jiní bývalí nebo budoucí členové brněnského Národního divadla. Mezi nejznámější patřili

¹⁵⁴ Divadlo. Divadel. společnost p. Janovského v Olomouci. *Pozor*, 11. 11. 1910, s. 2-3.

¹⁵⁵ Tragedie člověka. *Selské listy*, 16. 5. 1905, s. 2.

¹⁵⁶ Zlatý pás. *Pozor*, 2. 3. 1911, s. 4.

¹⁵⁷ L. P. Divadla. *Pozor*, 6. 12. 1910, s. 3.

¹⁵⁸ Olomoucké zprávy. Divadlo U města Prahy. *Selské listy*, 8. 2. 1911, s. 2 - 3.

¹⁵⁹ DUFKOVÁ, cit. 11, s. 106.

Václav Baloun (1875 – 1954), Alexander Třebovský a Karel Hašler (1879 – 1941), později oblíbený pražský kabaretiér a zpěvák vlastních písniček a kupletů.¹⁶⁰ Dále režisér Karel Lapil (1855 – 1922), který *Noc na Karlštejně* Jaroslava Vrchlického režíroval i v brněnském Národním divadle,¹⁶¹ a Karel Noll (1880 – 1928), osobitý filmový a lidový herec z pražských kabaretů, který u Janovského hrál spíše menší role.¹⁶²

Výraznou osobností nejenom v ansámblu Aloise Janovského, ale i brněnského Národního divadla byl Jaroslav Pulda (1871 – 1926). Od svého příchodu k Janovskému roku 1903 uvedl jako vrchní režisér společnosti, kromě své frašky *Hloupý Honza na výstavě*, zásadní díla světové dramatiky *Hamleta* Williama Shakespeara, *Cyrana de Bergerac* Edmonda Rostanda a *Tkalce* Gerharta Hauptmanna. Postavu *Cyrana*, kterou Pulda ztvárnil již před tím v Brně (1902 – 1903) mu byla herecky velmi blízká a můžeme ji vedle postavy *Dona Juana Tenoria* stejnojmenné hry José Zorilly y Morela řadit k jeho nejlepším rolím. „Pulda v ní uplatňoval veškeré své přednosti, jimiž byly zářivý temperament, mistrovství deklamace, smysl pro ironii, člověčenství s citovou hloubkou, romantické hrdinství i přehnaně sebevědomé fanfarónství a prchlivost vskutku gaskoňská.“¹⁶³ Tisk ještě před olomouckým uvedením upozorňoval na skutečnost, že hru tohoto formátu si mohou dovolit provozovat pouze stálá divadla nebo divadelní společnosti prvního řádu, za kterou byla ta Janovského považována.¹⁶⁴ Samotné představení dle očekávání zaznamenalo úspěch. Pulda i se svojí manželkou Antonií, první tragédkou společnosti, hrající *Roxanu*, ten večer triumfovali. Jak psal *Pozor*: „Veršovaná mluva z úst jejich i z úst všech ostatních

¹⁶⁰ DUFKOVÁ, cit. 10, s. 77.

¹⁶¹ DUFKOVÁ, cit. 11, s. 662.

¹⁶² DUFKOVÁ, cit. 12, s. 221.

¹⁶³ DUFKOVÁ, cit. 10, s. 139.

¹⁶⁴ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 28. 10. 1903, s. 3.

herců i hereček nesla se plynně a lehce a působila plnými efekty.“¹⁶⁵ Další skvělý výkon měl Pulda předvést ve hře *Král Harlekýn* Rudolfa Lothara. Představení hrál s úspěchem již od roku 1901 v brněnském Národním divadle.¹⁶⁶ K olomoucké premiéře ale nakonec nedošlo a místo toho Janovský uvedl veselohru Ludvíka Puldy *Blíženka*. *Monna Vanna* Maurice Maeterlincka byla další z mnoha her, které Pulda režíroval a kde i hrál (*Prinzivalle*). Avšak v tomto dramatu tehdy triumfovala v hlavní roli Františka „Fanny“ Janovská-Frisseová.

Fanny Janovská, jak byla nejčastěji prezentována, měla v rámci společnosti výsadní postavení. Jak už jsme si řekli výše, byla nezastupitelná jako choreografka, baletka a tanečnice. Rozpětí jejích uměleckých sil ale zasahovalo i do činohry a podle všeho se jí zde také dařilo. Například její herecký výkon jako *Salome* ve stejnojmenném dramatu Oscara Wilda ohodnotil referent *Pozoru* takto: „Zejména titulní role, ač jest svou celou povahou velmi obtížná..., byla pí. Janovskou podána tak precizně i jemně, že si ji nedovedeme představit lépe sehránu.“ Referent dále vyzdvihl především závěrečnou scénu, kdy milující *Salome* žádá neústupně hlavu prorokovu a s napětím a vši mladou, zdravou vášní ji líbá. Jak popisuje dál referent, Janovská postavu znázornila tak životně, že „...na každém hlasovém odstínu i z kde kterého mimického pohybu mohli jste studovat pravé, nefalšované umění“.¹⁶⁷

Jinými divadelními složkami, které Janovský dokázal využít k obohacení nenáročných dramatických děl byly dekorace, výprava a kostýmy. Na tvorbě rekvizit se mimo jiné podílel divadelní mistr Václav Příbramský, bratr divadelního ředitele

¹⁶⁵ Divadlo. *Pozor*, 1. 11. 1903, s. 4.

¹⁶⁶ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 14. 10. 1903, s. 3. Premiéra v brněnském národním divadle se konala 7. 12. 1901 (*Soupis premiér NDB* [online]. Online archiv Národního divadla Brno [citováno 20. 12. 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.ndbrno.cz/online-archiv/repertoar-od-roku-1884-pdf>>.)

¹⁶⁷ Divadlo. Společnost pana Janovského. *Pozor*, 9. 10. 1906, s. 5.

Rajmunda Příbramského. Konkrétně šlo o představení *Tragédie člověka* Imre Madácha.¹⁶⁸ Při vytváření dekorací spolupracovalo také několik akademických malířů J. Jakub, V. Skružný, Lenhart, J. Černý, F. Jakub. Pozitivních hodnocení těchto složek lze v tisku nalézt bezpočet, ale málokteré se věnuje alespoň základnímu popisu jeviště. Jednou z výjimek je reference o představení hry *Ve znamení kříže* Wilsona Barreta. Během vystoupení se proměny odehrávaly na otevřeném jevišti a výprava připomínala pašijové hry. Janovský podle všeho, navzdory malému jevištnímu prostoru, funkčně využil dekorací, jejichž pomocí vytvořil divadelní iluzi rozlehlých paláců, sálů a arén. Samotná hra, jak píše autor článku, by bez této výpravy, scénických a divadelních efektů nebyla ničím.¹⁶⁹

Mnohá představení obyčejně doprovázela hudba. V případě představení *Ve znamení kříže* se jednalo o doprovod čtrnáctičlenným souborem vojenské hudby. V Olomouci působilo několik desítek vojenských orchestrů vystupujících při mnoha příležitostech a spolupracujících i s hudebním spolkem Žerotín nebo Jednotou divadelních ochotníků besedních.¹⁷⁰ Janovský s vojenským orchestrem příležitostně spolupracoval již v letech 1901 a 1902. Například v představení veselohry *Pan farář a jeho kostelník* Rudolfa Kneisela, po kterém následovala za doprovodu orchestru taneční zábava.¹⁷¹ Roku 1903 Janovský domluvil spolupráci s vojenskou hudbou pěšího pluku číslo 18 již po celou stagionu.¹⁷² Jelikož měla vojenská hudba zabezpečené dobré podmínky pro technická zdokonalení hudebních nástrojů a nerušenou uměleckou práci, lze předpokládat, že součinnost mezi

¹⁶⁸ „Tragedie člověka“ v Olomouci. *Pozor*, 12. 5. 1905, s. 4.

¹⁶⁹ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 25. 10. 1903, s. 5.

¹⁷⁰ SCHULZ, Jindřich. *Dějiny Olomouce* 2. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 106. ISBN 978-80-244-2369-2.

¹⁷¹ *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1901 64.

¹⁷² České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 14. 10. 1903, s. 3.

těmito dvěma tělesy přinesla alespoň Janovskému pozitivní výsledky. Mimo to už samotná olomoucká vojenská hudba se v této době těšila veřejného uznání a sehrála ve formování místní hudební kultury zásadní roli.¹⁷³

Janovský se nebránil ani spolupráci s ochotnickými spolky. V celém českém království byla rivalita mezi profesionály a ochotníky na denním pořádku. Společnost Aloise Janovského, stejně jako dále uvidíme u společnosti Elišky Zöllnerové, se této vžité zášti dokázala vyhnout a kromě společných představení v Národním domě si mezi sebou vypůjčovali herce. Například Marie Nováková-Konětopská hostovala roku 1911 při představení operety *Ples v opeře* Richarda Heubergera provedeném hudebním spolkem Žerotín.¹⁷⁴

Společnost Aloise Janovského jsme měli možnost sledovat téměř po celé období jejího kočovného působení, než se roku 1911 usadila na tři sezony v Národním domě v Moravské Ostravě. Již od první návštěvy v Olomouci byl zřejmý důraz na činohru. Kromě tradičních francouzských veseloher se dramaturgie soustředila na soudobé německé a ruské drama a spíše výjimečně uvedla i některá česká díla, což bylo také společnosti vytýkáno.¹⁷⁵ Výsadního postavení si zasloužilo hlavně představení *Tkalců*, které již zaujalo své místo v dějinách českého divadla. Od roku 1906 začaly být součástí repertoáru hudební díla, převážně opereta. Po změně hereckého ansámblu zůstali z předních herců manželé Švarcovi a výrazná manželská dvojice Havelkových, kteří posléze následovali Janovského až do ostravského angažmá. Ačkoliv hodnotného repertoáru postupně ubývalo, Janovský se po celou dobu snažil zachovat úroveň a vyloženě se publiku

¹⁷³ SCHULZ, cit. 170, s. 106.

¹⁷⁴ Olomoucké zprávy. Divadlo U města Prahy na Úřední čtvrti. *Selské listy*, 26. 1. 1911, s. 3.

¹⁷⁵ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 23. 10. 1903, s. 4.

nepodbízet. Tisk doceňoval pilné nastudování jednotlivců i režiséra a potom nejvíce výpravu. Díky těmto složkám dosáhla společnost solidních výkonů a dle tisku byla některá představení přímo „vyčarována“. V zásadě každá stagiona byla odměněna četnou návštěvností, a to i navzdory značné vzdálenosti a nevyhovujícímu sálu. Prestiž společnosti určitě ještě vzrostla po představení v Boskovicích roku 1910 pořádaném u příležitosti narozenin císaře, a to za oficiální návštěvy „politických, státních a městských úřadů“.¹⁷⁶ Společnost můžeme zařadit mezi ty hodnotnější a pro tehdejší divadelní kulturu přínosnější tělesa, proto lze říci, že ačkoliv kočovná divadla už neměla takový význam jako v minulosti, společnost Aloise Janovského se s touto skutečností dovedla zdatně vypořádat a dokázala stále něco nabídnout, i když její vývoj směřoval k operetě a trivialitě.

¹⁷⁶ Divadelní společnost p. Janovského. *Pozor*, 22. 8. 1910, s. 2.

5. Společnost Elišky Zöllnerové (1902)

Rod Zöllnerů je spojen s jednou z nejstarších rakouských kočovných společností, jejíž tradice sahá až do 18. století. V českých zemích se poprvé prezentovala roku 1784, a to právě v Olomouci.¹⁷⁷ Pro dějiny českého kočovného divadla začala společnost získávat význam až v momentě, kdy ředitel Filip Zöllner (1783 – 1863) propůjčil koncesi Josefu Kajetánu Tylovi roku 1853. Společnost začala provozovat představení v češtině (v němčině pouze výjimečně) a po tři roky pod vedením Tylovým jako artistickým správcem a režisérem šířila jeho národně buditelský a vzdělávací program. Je třeba také podotknout, že společnost byla v té době vedle Prvního národního divadla pro venkov Josefa Aloise Prokopa (založena 1849) teprve druhou českou kočovnou společností. Její význam co by kulturního a vlasteneckého stánku pro venkov (zatím pouze v rámci Čech) byl zásadní a je nevyvratitelný. Po smrti Josefa Kajetána Tyla (1856) převzal vedení společnosti opět Filip Zöllner, který v Tylově duchu pokračoval až do svého úmrtí roku 1863. Znamenal to konec zakladatelské etapy společnosti let 1853 - 1863, ale také začátek nového období pod vedením vdovy Elišky Zöllnerové¹⁷⁸ (1822 – 1911) a jejího celoživotního partnera, rádce, divadelníka Jana Šourka (†1907). Ten jako správce získal začátkem sedmdesátých let koncesi pro Moravu, kam se společnost téměř po dvaceti letech své existence mohla konečně vydat a obohatit divadelní kulturu i v této části českých zemí.

Ještě před příjezdem na Moravu začala společnost hledat tržiště své práce v hudebním divadle. Důvodem byla od šedesátých let stále vzrůstající konkurence kočujících družin jejichž počet se nezadržitelně zvyšoval. Vrcholným obdobím

¹⁷⁷ KNAP, Josef. *Zöllnerové. Dějiny divadelního rodu*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1958, s. 10.

¹⁷⁸ Vlastním jménem Erzsébet Cinege.

hudebního divadla u Zöllnerů byla potom devadesátá léta. Podnik se začal nazývat Operní, operetní a činoherní společnost Elišky Zöllnerové.

5.1. Olomouc 1876 – 1878

Již během první návštěvy roku 1876 se podařilo výkonné ředitelce Elišce Zöllnerové zajistit, díky známosti v obecním zastupitelstvu, propůjčení městského divadla. V té době to bylo možné, v roce 1902 naprosto nemyslitelné vzhledem k česko-německým vztahům v Olomouci.¹⁷⁹ O větší toleranci mezi národnostmi v sedmdesátých letech svědčí skutečnost, že česká představení navštěvovalo i německé obecenstvo. Zásadní je v tomto ohledu uvedení hry podle románu Julese Verna *Cesta kolem světa za 80 dní*, kterou zdramatizoval Adolphe d'Ennery. Absence této hry v repertoáru olomouckého městského divadla byla jedním z důvodů proč představení roku 1877 přilákalo do divadla české kočovné společnosti i německé obecenstvo.¹⁸⁰

Na rozdíl od ostatních společností vystupujících do té doby v Olomouci se společnost mohla pochlubit pestřejším a hodnotnějším repertoárem. Dramaturgie nezaostávala a snažila se držet krok s dobovým divadelním vývojem. Inspirována repertoárem Prozatímního divadla nabízela současná dramata Emanuela Bozděcha, ale nevyhýbala se ani starším hrám českých romantiků (Josef Kajetán Tyl, Ferdinand Břetislav Mikovec, Josef Jiří Kolár). Zařazení populárních operet autorů Franze von Suppé a Jacqua Offenbacha, stejně jako francouzských a německých frašek mělo především komerční opodstatnění. Vedle těchto děl ale společnost nabídla i náročnější klasická dramata jako *Marii*

¹⁷⁹ ŠTEFANIDES, cit. 100, s. 43.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 52.

Stuartovnu a Loupežníky Friedricha Schillera, *Hamleta, Othella* a *Zkrocení zlé ženy* Williama Shakespeara.

Mezi největší divadelní události patřila představení, během nichž hostovali přední pražští herci, kteří byli pro společnost zárukou úspěchu. Diváci tak měli možnost vidět Annu Procházkovou roku 1876 a v sezóně roku 1877 členy činohry pražského Prozatímního divadla Otýlii Sklenářovou-Malou, Josefa Frankovského a Františka Kolára.

Společnost se v té době mohla pyšnit výraznými osobnostmi i z vlastních řad. Během stagiony roku 1876 to byli manželé Karolína a František Syřínkovi a Kateřina a Antonín Betkovi. Výraznou hereckou individualitou souboru a vůbec jedním z nejlepších českých herců byl Karel Lier (1845 – 1909), který v Olomouci zazářil především v historických veselohrách Emanuela Bozděcha. Když o rok později došlo k zásadní proměně souboru, Karel Lier, ani žádná ze zmíněných manželských dvojic už u společnosti nebyli. Dominantní osobností se stal nový člen souboru, herec a režisér František Paclt, proslulý představitel tragického romantického herectví. Olomoucké publikum zaujal jako Hamlet a Othello ve stejnojmenných hrách Williama Shakespeara, avšak náznaky moderního realistického herectví Karla Liera již překonat nedokázal.¹⁸¹

Stagiony společnosti Elišky Zöllnerové v letech 1876 – 1878 měly pro české divadlo v Olomouci nesporný přínos z hlediska dramaturgie a hereckých výkonů. V průběhu tří sezon společnost překonala zastaralou koncepci repertoáru požadující pouze původní vlastenecké hry a částečně je nahradila moderními a klasickými díly. Díky progresivní dramaturgii a výrazným hereckým osobnostem z řad souboru a hostujících pražských herců výrazně

¹⁸¹ SCHULZ, cit. 170, s. 90-91.

oživila zájem o české divadlo v Olomouci ze strany českého, ale i německého obyvatelstva.¹⁸²

5.2. Olomouc 1902

Další a zároveň poslední návštěvu Olomouce společnost Elišky Zöllnerové uskutečnila až roku 1902. Výkonným ředitelem byl už téměř dvacet let František Zöllner, který převzal odpovědnost za hospodářskou a uměleckou budoucnost po Janu Šourkovi v roce 1883. Tisk nezapomněl připomenout zásluhy společnosti za postavení základů brněnského divadla, stejně tak úspěchy, kterých dosáhla během poslední stagiony v Olomouci před čtyřicetiletými lety, tehdy ještě za přísného matriarchátu Elišky Zöllnerové.¹⁸³ V roce 1902 tato už více jak osmdesátiletá ředitelka pouze udržovala rodinnou atmosféru, tolik typickou pro společnost.

Během svého pobytu od 21. května do 20. června společnost představila asi 24 her. Více jak polovina repertoáru se skládala z hudebních děl. Vynikla především opera *Psohlavci* Karla Kovařovice, která se dočkala tří představení. Stálý orchestr společnosti, můžeme-li tak nazvat uskupení čtyř až šesti hudebníků, byl při premiéře *Psohlavců* rozšířen o olomoucké muzikanty. Jaký byl konečný počet ovšem nevíme. Možná i díky této spolupráci se představení výjimečně konalo ve velké dvoraně Národního domu.¹⁸⁴ A nejednalo se o jediné představení v Národním domě. Dne 8. června vypravila Jednota divadelních ochotníků besedních operetu Sidneyho Jonese *Gejša* za spoluúčinkování předních pěveckých a hudebních sil od

¹⁸² ŠTEFANIDES, cit. 100, s. 58-61.

¹⁸³ Operní a operetní společnost Zöllnerova. *Pozor*, 18. 4. 1902, s. 5.

¹⁸⁴ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 26. 5. 1902, s. 2.

Zöllnerů.¹⁸⁵ Nejinak tomu bylo také v případě operety Karla Zellerera *Ptáčník*, kde se navíc ke spojenému ansámblu připojil tenorista František Mach (bývalý člen Švandova divadla v Praze). Spolupráce s ochotníky, dostupnost Národního domu a jeho vybavení zajistila těmto třem představením, která byla podle zpráv navíc úspěšná, početnou návštěvnost.¹⁸⁶ V hostinci U města Prahy to ale společnost už neměla tak jednoduché, a ačkoliv zahajovací představení operety *Tuláci* Karla Michaela Ziehrera nemělo o návštěvníky nouzi, musela se společnost v následujících dnech potýkat s nezájmem. *Pozor* v souvislosti s tím píše: „České obecnstvo zklamáno jsouc některými společnostmi, které v Olomouci rozložily stánek svůj, chová se ke společnosti E. Zöllnerové až dosud pasivně. Pravíme, že toho nijak tato společnost nezasluhuje, naopak že zasluhuje pro své vyšší dramatické úkoly, jež sleduje se zvláštní přesností, té největší podpory ze strany české společnosti olomoucké i venkovské. Jednotlivé výkony herecké i zpěvní snesou i přísnou kritiku velkoměstskou.“¹⁸⁷ V podobném duchu se nesla reference o souboru i v *Našinci*. Autor zde obecně vyzdvihoval přesné nastudování a přísnou režii.¹⁸⁸

Ačkoliv tisk zpočátku uvedl společnost pouze jako operní a operetní, činohra se hrála také. Po představení *Král Harlekýn* Rudolfa Lothara, kde v hlavní roli vynikl Josef Brzek, začal zájem publika stoupat a snad nejenom proto, že Lotharova hra byla pro Olomouc novinkou, ale také díky provedení, které bylo podle reakcí tisku jedno z nejlepších v sezoně.¹⁸⁹ Ovšem nic bližšího mimo poznámek o dokonalé hře a „velmi pěkných kostýmech“ jsme se

¹⁸⁵ „Gejša“ v Nár. domě. *Pozor*, 8. 6. 1902, s. 4.

¹⁸⁶ Divadlo v Olomouci. *Selské listy*, 10. 6. 1902, s. 3. - České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 16. 6. 1902, s. 3.

¹⁸⁷ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 25. 5. 1902, s. 3.

¹⁸⁸ České divadlo v Olomouci. *Našinec*, 25. 5. 1902, s. 3.

¹⁸⁹ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 2. 6. 1902, s. 3.

od referenta *Našince* nedověděli.¹⁹⁰ Z dalšího činoherního repertoáru zmiňme alespoň ta významnější díla jako *Svatojánské ohně* Hermanna Sudermanna, *Forman Henčl* Gerharta Hauptmana, *Karikatury* Jana Augusta Kisielewského (člen modernistického hnutí Mladé Polsko). Klasické autory měl zastoupit Friedrich Schiller a jeho drama *Loupežníci*. Událost to byla velmi očekávaná, poněvadž jak psal *Pozor*, dílo Friedricha Schillera nebylo v Olomouci již delší dobu uvedeno česky.¹⁹¹ V hlavní roli se měl představit Václav Havlíček, ale nakonec z představení sešlo.¹⁹² *Loupežníky* nahradila poměrně aktuální veselohra z roku 1901 *Přítěž* Boženy Vikové-Kunětické, kterou už v únoru 1902 společnost hrála za přítomnosti autorky během stagiony v Chrudimi.¹⁹³ Druhým a také posledním českým dramatem, které Zöllnerové v olomouckém repertoáru nabídli, představovala hra *Kolébka*, nepříliš úspěšná historická veselohra Aloise Jiráska.

Obecně pozitivních ohlasů se dočkala prakticky všechna představení, o kterých se noviny zmínily, pouze burleska *Bláznivá noc* vyvolala u referenta *Našince* pohoršení, a jak dále píše, „...slušnému obecenstvu se málo zamlouvala. Takových věcí nemáme rádi!“.¹⁹⁴ I tak *Pozor* hodnotil společnost jako jednu z nejlepších kočovných družin, která v poslední době navštívila Olomouc.¹⁹⁵ Tento dojem výjimečnosti můžeme přisoudit bohaté garderobě, propracované výpravě a především všestrannému hereckému ansámblu, který byl schopný v činohře, opeře i operetě.

¹⁹⁰ České divadlo v Olomouci. *Našinec*, 4. 6. 1902, s. 3.

¹⁹¹ Z díla Friedricha Schillera se v českém překladu naposledy v Olomouci hráli právě *Loupežníci* 15. 1. 1899. Drama měla tehdy na repertoáru Společnost Rajmunda Příbramského.

¹⁹² České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 4. 6. 1902, s. 2-3.

¹⁹³ KNAP, cit. 177, s. 165.

¹⁹⁴ České divadlo v Olomouci. *Našinec*, 20. 6. 1902, s. 3.

¹⁹⁵ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 23. 5. 1902, s. 2-3.

Herecká všestrannost ale nebyla nijak výjimečná ani u jiných společností, byla to vlastně nutnost. Ředitelé si nemohli dovolit zaměstnávat zvláště operní a činoherní ansámbl z finančních důvodů. Proto zpěváci hráli epizodní role v činohře. Činoherní herci zas svým výrazem nahrazovali to, co jim chybělo na pěvecké dovednosti a tak tato praxe dobře fungovala i jako dramatická škola. Herci z ansámblu Elišky Zöllnerové v tomto ohledu vynikli proto, že jejich všestrannost působila přirozeně a ne jako nutnost.

Jednou z nejvýraznějších osobností tehdejšího ansámblu společnosti byl bezesporu Václav Vydra (1876-1953). U Zöllnerů se objevil již jako začínající herec roku 1893, ale během třítydenní zkušební lhůty u něj František Zöllner (1858 – 1940) vyzoroval nedostatky ve výřečnosti a hlasu. Vydra se potom na doporučení Jana Šourka na čas uchýlil k Antonínu Muškovi. Když se Vydra po šesti letech roku 1899 vrátil, měl již dostatečnou praxi z mnoha menších společností a mohl se pochlubit osvědčením o svém umění podat na jevišti kousky „kabinetního naturalismu“.¹⁹⁶ Jak už bylo výše řečeno, Zöllnerové nedělali v hereckém zaměření rozdíly, a tak Václav Vydra, školený do té doby pouze v činohře, se chtěl nechtěl musel ujmout také operetního zpěvu. Během pobytu v Olomouci vystupoval v dílech jako *Žebravý student* Carla Millöckera nebo v komické opeře Bedřicha Smetany *Prodaná nevěsta* v roli Míchy (bas). Účinkování v hudebním divadle ale dostatečně kompenzoval ve svých beneficích. *Hamlet*, *Romeo a Julie* Williama Shakespeara, *Radúz a Mahulena* Julia Zeyera, *Loupežníci* Friedricha Schillera, *Divoká kachna* Henrika Ibsena, *Revizor* Nikolaje Vasiljeviče Gogola a *Forman Henčl* Gerharta Hauptmana jsou dramata se složitými charaktery,

¹⁹⁶ KNAP, cit. 177, s. 160.

kvůli kterým si je Vydra vybíral. Pouze poslední zmíněnou hru, *Forman Henčl* mělo možnost olomoucké publikum vidět. O jejím provedení se však nedochovaly žádné zprávy. Roku 1907 přijal Václav Vydra angažmá v plzeňském Družstvu českého divadla. Doprovázela ho manželka Eliška Vydrová-Zöllnerová, dcera Františka Zöllnera, již se dvěma potomky. Jedním z nich byl čtyřletý Václav Vydra mladší.¹⁹⁷

Eliška Vydrová-Zöllnerová (1881 – 1940) odchodem od společnosti prakticky ukončila svoji hereckou kariéru, ačkoliv ambice a talent nepostrádala. Podobně jako většina ansámblu, vyhovovala hudebnímu i činohernímu oboru. Její křehký zjev ji předurčoval k rolím jako byla Helena ve *Svatojánských ohních* Hermanna Sudermanna, Háta v *Prodané nevěstě* Bedřicha Smetany nebo Verunka v *Psohlavcích* Karla Kovařovice.

Herecké dvojice tvořily značnou část ansámblu a pro ředitelku Elišku Zöllnerovou znamenaly, dalo by se říci, stavební prvky rodinné atmosféry a soužití, hodnot které se snažila vybudovat a udržet. Mezi další výraznější manželské dvojice patřili Otakar (tenor) a Josefína (subreta) Sudovi, Žofie a Václav Zatírandovi, Josef a Terezie Brzkovi, Vladimír a Pavla Merhautovi, Marie a Josef Peškovi,¹⁹⁸ Filip Zöllner a Marie Zöllnerová-Havelková.

V páru Zatírandových vynikal především Václav, který byl u společnosti od roku 1897. Jeho tvárný a zvučný bas si našel uplatnění například v *Prodané nevěstě* (Kecal) Bedřicha Smetany nebo v *Psohlavcích* (sedlák Příbek) Karla Kovařovice. Pro jeho činoherní umění byla typická citlivá charakterizace postavy.

Manželé Merhautovi patřili do svého odchodu roku 1905 mezi přední síly souboru. Vladimír Merhaut (1868-1936) se poté

¹⁹⁷ KNAP, cit. 177, s. 160.

¹⁹⁸ Marie a Josef Peškovi hráli u Zöllnerů s malými přestávkami 30 let. Společností tak prošly tři generace této rodiny. Jedna z jejich dcer Emma Pechová se později stala matkou významného českého herce Ladislava Peška.

uplatnil v Brně (1905-1908), později i v pražském Národním divadle (1911-1933). Jako milovník maňáskového divadla se také zasloužil o jeho propagaci.¹⁹⁹ V Olomouci se představil například v hlavní roli *Flachsmannova vychovatele* Maxe Ernsta (další postavy obsadili Josef Brzek jako Flemming a Václav Vydra jako Prell). Kromě herectví vykonával také funkci režiséra (např. *Katakomby* Gustava Davise).

Další neméně významnou dvojicí byli manželé Brzkovi. Terezie Brzková (1875-1966), dcera divadelního ředitele Viléma Jelínka, sestra známých hereček Marie Spurné, Hany Vojtové a Otýlie Beníškové, zůstávala zpočátku ve stínu velkých rolí svého manžela Josefa Brzka (*Radúz, Chlestakov* a již zmíněný *Král Harlekýn*). Čas ale ukázal, že její herecké možnosti a schopnosti se stále rozvíjejí a během pobytu u Zöllnerů se její charakterizační umění začalo přibližovat požadavkům pražského Národního divadla, kde nakonec působila v letech 1914-1919 (od společnosti oba manželé odešli po pětiletém angažmá již roku 1906). Ze zahraniční dramatiky je nejznámější její role Maruši ze *Svatojánských ohňů* Hermanna Sudermanna. K domácí dramatické tvorbě měla však nejbližší, a to v rolích zemitých postav venkovských žen her *Paličova dcera* Josefa Kajetána Tyla, *Naši furianti* Ladislava Stroupežnického, *Vojnarka* Aloise Jiráska, *Maryša* Aloise a Viléma Mrštíků,²⁰⁰ avšak žádnou z nich vzhledem k dramaturgii divadla nemělo olomoucké obecenstvo již možnost spatřit. Zmínky z olomouckého tisku se týkají pouze jejího účinkování v hrách *Forman Henčl* Gerharta Hauptmana, kde společně s Václavem Vydrou podali „životu přirozené výkony“,²⁰¹ a v psychologickém dramatu Jana Augusta Kisielewského *Karikatury*. Terezie Brzková se později uplatnila také jako filmová

¹⁹⁹ DUFKOVÁ, cit. 10, s. 339.

²⁰⁰ PROCHÁZKA, cit. 69, s. 46 – 47.

²⁰¹ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 6. 6. 1902, s. 5.

herečka. Jedním z nejznámějších filmů je *Babička* v režii Františka Čápa z roku 1940.

Filip Zöllner (1853 – 1918), operní a operetní subreta Marie Zöllnerová-Havelková (1861-1912) patřili k umělecky nejspolehlivějším oporám společnosti. Filip Zöllner, výborný charakterní herec, výtečný operetní pěvec, komik se smyslem pro karikaturu a tvorbu masky exceloval jako Ollendorf v operetě *Žebravý student* Carla Millöckera nebo Wun-Hsi v *Gejše* Sidneyho Jonese.²⁰² Jeho břitký vtip a důvěrná, dobromyslná komika vyrůstala z učení Jana Šourka, též výborného herce, který se staral o Filipův herecký vývoj.²⁰³ Pohybové nadání Filip uplatnil v tanečních partech a výjimečných akrobatických výkonech (např. *Principál* v *Prodané nevěstě* Bedřicha Smetany). Kromě herectví se věnoval i režii, především frašek a veseloher.

V srpnu 1902, tedy měsíc po konci olomoucké stagiony, oba manželé v touze naplnit své umělecké ambice přijali nabídku od Františka Laciny k angažmá v brněnském Národním divadle. V Brně manželé pobývali již dříve v letech 1886 – 1889, ale jejich očekávání nebyla naplněna a tak se vrátili zpět k rodinnému podniku. Jejich druhý pokus uspět ve stálém angažmá brněnské scény, opět nevyšel a po necelém roku se přesunuli do pražského Lidového divadla Uranie. Zde, během docela krátkého působení, začal u sebe Filip Zöllner pozorovat problémy s pamětí, což pro herce znamená jistý konec kariéry. Než se manželé na krátký čas uchytli ve smíchovské Aréně, hráli pohostinsky u ochotníků v Praze a okolí.²⁰⁴ Přes všechny své snahy a herecké přednosti se manželům nikdy nepodařilo přesáhnout svůj význam, který měli u kočovného divadla.

²⁰² KNAP, cit. 177, s. 167.

²⁰³ Tamtéž, s. 168.

²⁰⁴ DUFKOVÁ, cit. 10, s. 332.

Roku 1901 se rozhodl opustit herecký stav nejmladší ze tří potomků Filipa Zöllnera, syn Karel (1863 – 1926). Následovala ho i jeho choť Josefa „Joza“ Zöllnerová (1868 – 1921), kterou velmi záhy úspěšně nahradila sopranistka Hermína Spravilová (nar. 1877). Díky svému školenému hlasu získala role Esmeraldy v *Prodané nevěstě* a Jitky v *Daliborovi* Bedřicha Smetany, Kateřiny Lobkovicové v *Psohlavcích* Karla Kovařovice i Haničky v *Tulácích* Karla Michaela Ziehrera. V Olomouci ještě vystupovala pod svým rodným jménem, ale od 25. října 1902 se na cedulích začala prezentovat již jako Hermína Zöllnerová, a to když se stala po Marii Vilímkové (1858 – 1899) druhou ženou ředitele Františka Zöllnera. Během války a v poválečném období se vedle svého manžela uplatnila ve vedení společnosti a výrazně mu ji pomohla udržet při životě.²⁰⁵

Společnost Elišky Zöllnerové si přibližně do roku 1905 udržovala standardní hospodářskou a uměleckou úroveň a olomoucká stagiona je toho důkazem. Dramaturgie se soustředila na kvalitní repertoár a zjevně sledovala i novinky na jevištích pražského a brněnského Národního divadla. Značnou část repertoáru tvořily hry, které nebyly v Olomouci do příjezdu společnosti zatím uvedeny, a tak Zöllnerovi i dvacet let od poslední stagiony měli opět co nabídnout. Více jak polovina činoherního repertoáru se skládala ze zahraničních novinek autorů Jana Augusta Kisielewského, Hermanna Sudermanna, Rudolfa Lothara nebo Otty Ernsta. Opereta čerpala hlavně z francouzských a rakouských populárních skladatelů. Poprvé se také v Olomouci hrála opereta Karla Michaela Ziehrera *Tuláci*. Vyvážená dramaturgie tedy dokázala pobavit, ale i poskytnout nejnovější díla moderního dramatu. Čemu se však věnovala

²⁰⁵ KNAP, cit. 177, s. 188.

pouze okrajově, byli čeští tvůrci. Hudební divadlo zastupovali svými operami Bedřich Smetana a Karel Kovařovic. Vzhledem k faktu, že zdejší hudební spolek Žerotín stále nabýval na síle, lze užší výběr českých skladatelů chápat. V činohře byla situace závažnější. Tylovský repertoár už zcela vymizel a kromě hry Aloise Jiráska *Kolébka*, kterou můžeme chápat spíš jako raritu, poněvadž ji příliš nehrála ani stálá divadla, Zöllnerovi uvedli pouze novou veselohru Boženy Vikové-Kunětické *Přítež*.

Na základě skladby repertoáru a znalostí předchozích stagion můžeme konstatovat, že se František Zöllner snažil udržovat ekonomickou stabilitu, ale nepodbízel se publiku hrami s nízkou uměleckou hodnotou. Neměl k tomu zatím důvod. Jeho ansámbl, ač už nedosahoval takové úrovně jako před lety, vykazoval vyrovnané herecké síly a jevištní souhra byla natolik dobrá, že mohl publiku bez obav poskytnout nejnovější moderní drama stejně jako operetu.

6. Společnost Františka Trnky (1903, 1904, 1907)

František Trnka (1859 – 1929) zahájil svoji divadelní pouť počátkem osmdesátých let u společnosti Františka Pokorného. Vystupoval pod pseudonymem František Aleš a jako úspěšný tenorista hostoval v Plzni i v Brně. Když roku 1888 Pokorný onemocněl, Trnka od něj odkoupil koncesi, převzal jeho divadelní fundus i část souboru a založil tak vlastní operní, operetní a činoherní společnost, která v následujících letech působila hlavně ve východních a jižních Čechách a také na Moravě.²⁰⁶

V letech 1900 – 1902 získala Trnkova společnost dvě zimní sezony v plzeňském Městském pravovárečnickém divadle. Trnkův soubor zde vynikl především v opeře a díky pěveckým oporám, jako byli Julius Bochníček, Jiří Huml, Karel Král, Františka Procházková a Jetty Rudolfová-Kurzová, zde dosáhl svého vrcholu. Z tehdejšího operního repertoáru jmenujme alespoň *Královnu ze Sáby* Karla Goldmarka, *Othella* Giuseppe Verdiho, *Kryšpína a kmotru* Luigiho a Federica Ricciů a nechyběla ani díla Bedřicha Smetany nebo Zdeňka Fibicha.

Když František Trnka roku 1902 odcházel z Plzně, byla jeho společnost již finančně vyčerpaná a kvalit z předchozích let v budoucnu už nikdy nedosáhla, přesto se snažila udržet pověst renomované a solidní družiny. Po neúspěšném pokusu roku 1905 stát se Divadlem sdružených měst východočeských se František Trnka po letech kočování uchytil v ostravském Divadle moravských měst. Působení společnosti v Ostravě v letech 1908 – 1910 nedopadlo příliš šťastně a nakonec se Trnka vedení ostravského divadla vzdal.²⁰⁷

²⁰⁶ ŠTEFANIDES, cit. 119, s. 31.

²⁰⁷ DUFKOVÁ, cit. 11, s. 603 – 604.

František Trnka roku 1912 krátce působil v pražském divadle Deklarace, ale po odchodu svoji koncesi již pouze pronajímal a věnoval se překladu libret. Navzdory svým uměleckým neúspěchům patřil mezi vážené osobnosti českého divadla a byl zvolen místoprezidentem Divadelní rady pro Království české a předsedou Svazu divadelních ředitelů. Poslední zmínka o Trnkově aktivitě na Olomoucku pochází z roku 1920, a to když se společně s Bedřichem Jeřábkem a Josefem Burdou ucházel o místo ředitele stálého českého divadla v Olomouci. Ředitelem se nakonec stal sbormistr Žerotína Jaroslav Wilkonski.

6.1. Společnost Františka Trnky v Olomouci před rokem 1900

František Trnka koncem osmdesátých let devatenáctého století patřil společně s Vilémem Josefem Sukem a Václavem Hübnerem ke generaci mladých ambiciózních divadelních podnikatelů. Jejich společnými znaky byly nový přístup k herectví, které tehdy tíhlo k realismu, a dramaturgie zaměřená na soudobou dramatickou tvorbu, jejíž uvádění se stalo prestižní záležitostí. Díky těmto specifickým byli František Trnka s Václavem Hübnerem ředitelé, jejichž představení měla v první polovině devadesátých let výrazný vliv na následující vývoj divadelní kultury v Olomouci.²⁰⁸

Do konce devatenáctého století navštívila Trnkova společnost Olomouc celkem pětkrát. Při své první stagioně roku 1889 uvedla poprvé v Olomouci *Prodanou nevěstu* Bedřicha Smetany a premiér v české řeči se dočkaly opery *Čarostřelec* Carla Marii von Webera, *Traviata* a *Trubadúr* Giuseppe Verdiho, *Faust* a *Markétka* Charlese Gounoda. Kromě tvorby Bedřicha

²⁰⁸ ŠTEFANIDES, cit. 100, s. 74-75.

Smetany byla z českých skladatelů součástí repertoáru i díla Antonína Dvořáka a Viléma Blodka.²⁰⁹

Následující stagiony z let 1892 a 1894 měly zásadní vliv na olomoucký divadelní život. Dramaturgie společnosti byla po celá devadesátá léta, ale i v letech dalších zaměřena převážně na operety, které také nejvíce přitahovaly olomoucké publikum. Kromě toho ale nabízela i hodnotný činoherní repertoár. V roce 1892 společnost uvedla *Její pastorkyni* Gabriely Preissové, *Velkostatkáře* Františka Adolfa Šuberta, *Čest* Hermanna Sudermanna a *Sedláka svým pánem* Lope de Vegy.²¹⁰ Na podzim roku 1894 Trnka navázal na úspěšná představení společnosti Václava Hübnera z let 1892 – 1893 činoherním repertoárem, který tvořila mimo jiné realistická a už i psychologická dramata česká: *Na Valdštejnské šachtě* Ladislava Stroupežnického, *Útok zisku* a *Rozklad* Františka Xavera Svobody, ale i zahraniční: *Domov* Hermanna Sudermanna.²¹¹

Činohru Trnkovy společnosti řídil do konce devadesátých let spolehlivý režisér Josef Biedermann, který svojí systematickou prací měl nemalý podíl na jejím úspěchu. Zásluha ale patřila i dobrému souboru. Výraznými herci činohry byli František Kudláček, Alois Světelský, František Brůžek, Alois Kopecký, Bohdan Lachman, Berta Balcarová, Zdenka Biedermannová a další. Prvním hercem činohry byl Alois Vojta (1863 – 1906). Díky jeho hereckému umění se představení hry *Na Valdštejnské šachtě* stalo roku 1894 nejúspěšnějším představením stagiony Trnkovy společnosti a v roli profesora Stefanida později exceloval i v brněnském Národním divadle.²¹²

²⁰⁹ TICHÁK, Milan. *Když padly hradby: Olomouc na přelomu dvou staletí*. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Burian a Tichák, 2005, s. 165. ISBN 80-903687-1-9.

²¹⁰ ŠTEFANIDES, cit. 100, s. 79.

²¹¹ DUFKOVÁ, cit. 11, s. 604.

²¹² DUFKOVÁ, cit. 10, s. 468.

Tímto představením také skončilo období, které ze strany kočovných společností výrazně přispělo k rozvoji českého divadelního umění v Olomouci po stránce dramaturgické a interpretační. Podobného významu představení kočovných společností již nikdy nedosáhla. Soudobé dramafice se totiž začala úspěšně věnovat Jednota divadelních ochotníků besedních, jejíž činnost byla po letech znovu obnovena, a v oblasti oper a operet měly kočovné společnosti vážnou konkurenci v hudebním spolku Žerotín. Mimo to, ochotnické spolky disponovaly Národním domem, který, ač nebyl také úplně ideální, vyhovoval divadelnímu provozu lépe než sál v hostinci U města Olomouce (později U města Prahy). Na adresu hostince se po celou dobu jeho provozu hrnuly výčitky týkající se nepohodlí pro diváky, nepohodlí pro účinkující, malého jeviště, špatné akustiky a jiných neduhů.

I přes tyto nevýhody společnost Františka Trnky patřila mezi soubory, které v dalších letech dokázaly olomouckému publiku stále něco nabídnout (například roku 1896 první uvedení hry Jaroslava Hilberta *Vina*),²¹³ ačkoliv již ne v takovém rozsahu, jako tomu bylo počátkem let devadesátých.

6.2. Představení v Olomouci v letech 1903, 1904 a 1907

Když se společnost Františka Trnky roku 1903 vrátila po pěti letech do Olomouce, byla celkem vřele přijata a tisk se k představením vyjadřoval pozitivně. V prvních dnech repertoár uvedený na cedulích sliboval zajímavá představení v čele s operami Bedřicha Smetany *Prodaná nevěsta*, *Hubička*, *Dalibor*, Verdiho *La Traviata*, *Trubadúrem* a činoherní klasikou *Zkrocení zlé*

²¹³ ŠTEFANIDES, cit. 136, s. 73.

ženy Williama Shakespeara a Maryšou bratří Mrštíků.²¹⁴ Všem třem stagionám, ale nakonec jednoznačně dominovaly operetní díla Franze Lehára, Sidneyho Jonese, Johanna Strausse mladšího, Oscara Strausse a Karla Michaela Ziehrera, které se téměř všechny při každé návštěvě souboru opakovaly stejně jako opery *Prodaná nevěsta* Bedřicha Smetany a *Psohlavci* Karla Kovařovice.

Zvláštní pozornosti ze strany tisku se dostalo operetám *Loutka* Edmonda Audrana, *Boccacio* Franze von Suppé a *Troje přání* Karla Michaela Ziehrera. V případě Ziehrerova díla byly oceněny výkony Františky Procházkové (Katka), Věry Horské (Lota), Františka Kudláčka (ředitel), Josefa Peršla (Fogoš) a Karla Motýla (Fedor) výborného činoherního herce a režiséra,²¹⁵ kterého tisk dokonce později označil za jednu z nejčelnějších sil české scény.²¹⁶ Tohle tvrzení samozřejmě berme s nadhledem. Opereta Franze Lehára *Dráteníček* z roku 1902 se v *Pozoru* neseťkala s porozuměním a referent na samotné dílo zaútočil hlavně z národnostního hlediska: „Obliba, s jakou opereta ta u Němců se potkává, je novým důkazem nevkusy a zvrhlosti německého publika. Jest to zcela obyčejná slátanina nejen co do libreta (autorem byl Viktor Léon, pozn. autora), nýbrž i co do hudby, nad kterou každému trochu inteligentnějšímu divákovi žaludek se obrací. ... Seznati možno z operety té znovu, jak my Čechové po stránce této stojíme vysoko nad Němci.“²¹⁷ Ovšem provedení operety ze strany Trnkova souboru autor článku ohodnotil jako „výborné“ a neopomněl vyzdvihnout pěvecké, ale i herecké výkony nových členů Josefa Šimka v roli Žida a A. Albrechtové představující Suzku.

²¹⁴ *Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci*. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1904 37.

²¹⁵ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 18. 12. 1903, s. 3.

²¹⁶ Divadlo. *Selské listy*, 17. 11. 1907, s. 3.

²¹⁷ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 4. 11. 1904, s. 3.

Z činoherního repertoáru Trnkova společnost příliš nenabízela. Dramaturgie získala jakousi zvláštní zálibu v tvorbě Otty Fastera, jehož lidové veselohry *Krásná Lída* a *Pražské švadlenky* dosáhly v pražském divadle Jana Pištěka nebývalého úspěchu, a to také díky stále populárnějším písním. Slibovanou *Maryšu* bratří Mrštíků soubor sehrál až roku 1907, ale tisk se k představení nijak nevyjadřoval. Víme pouze, že zisk z představení měl být věnován sirotkům. Kromě *Strakonického dudáka* Josefa Kajetána Tyla a *Oblak* Jaroslava Kvapila nic dalšího z původní tvorby Trnkova dramaturgie neuvedla. Právě díky původnosti hry Jaroslava Kvapila se tisk podrobněji zaměřil i na představení, které ohodnotil jako nejlepší během Trnkovy stagiony v roce 1904, což můžeme považovat za paradox, vezmeme-li v úvahu, že se jednalo o společnost zaměřenou hlavně na operetu a operu. Hru Jaroslava Kvapila tisk přijal s nadšením: „...je tu celá stupnice radostných pocitů, celá škála výkřiků bolesti...“²¹⁸ a podobně i herecké výkony: „Celá hra vyžaduje celých a úplných herců, kteří dovedou více mluvit k posluchačstvu citem než slovem. ... Výkon slč. Věry Horské (Maja) byl znamenitý. Hra této herečky byla do nejjemnějších detailů tak zdařile provedena, že z výkonů mluvila k nám skutečnost. Rovněž p. Karel Motýl (Petr) ukázal v této hře nepopíratelný a velký svůj talent herecký. Pan Václav Javůrek se zdarem sehrál dobromyslného venkovského faráře.“²¹⁹ Uznání dosáhli také Zdeňka Biedermannová v roli Petrovy matky a František Trnka jako lékař Votava.

Zahraničních autorů dramaturgie Františka Trnky nabízela ještě méně. Kromě dramatu *Vlast* Victoriena Sardoua můžeme dále uvést už jen veselohry *Zlý duch Lumpacivagabundus* Johanna Nepomuka Nestroye a v Olomouci poprvé předvedené

²¹⁸ J. S. České divadlo v Olomouci. *Našinec*, 8. 1. 1904, s. 2 – 3.

²¹⁹ Divadlo. *Pozor*, 8. 1. 1904, s. 3.

Vídeňačky (*Ženy*) Hermanna Bahra, které „účinkující divadelní společnosti sehráli s porozuměním“.²²⁰

Ať už se nám působení společnosti Františka Trnky v Olomouci může zdát jakkoliv úspěšné, na konci stagiony roku 1907 vyšel v *Pozoru* rozsáhlý článek, který Trnkův soubor staví do zcela odlišného světla. Na závěr stagiony František Trnka pozval hosta z Prahy, tehdy značně populární operetní subretu Marii Zieglerovou (1881 – 1966), aby vystoupila v operetách *Mamzelle Nitouche* Florimonda Rongera Hervé a *Krásná Helena* Jacquese Offenbacha. Trnka si dokonce za tímto účelem propůjčil „s laskavým svolením spolku divadelních ochotníků a Ústřední záložny“²²¹ sál v Národním domě. Opojně nadšení a zájem Olomoučanů vystřídal trpké vystřízlivění: „Představení tato nebudou připsána na účet dobra dějin českého živilu v Olomouci. Připuštěním těchto představení do Národního domu stala se chyba, která v zájmu české věci v Olomouci nesmí se již nikdy opakovat. Nechceme se nijak dotýkat výkonů pražského hosta. Paní Marie Zieglerová vynasnažila se seč mohla, aby zakryla strašlivé nedostatky, které v orchestru i na jevišti ze strany divadelní společnosti Trnkovy mrazily. Leč nedostatky byly tak ohromné, že i kdyby při představeních těch vystoupila umělkyně nejpřednější z celého světa, nebyla by pořídila ničeho více, než podařilo se paní Zieglerové. Litovali jsme upřímně pražského hosta, že v rámci takovémto byl nucen u nás vystoupit.“²²² Úspěšná subreta Marie Zieglerová, která měla za sebou turné i ve Spojených státech, musela být přinejmenším rozčarovaná z nepřipravenosti Trnkova souboru a během druhého představení *Krásná Helena* již doslova rezignovala a „...neúprosnému osudu svému se oddávala“.²²³ Sólisté, sbory, výprava, to vše údajně působilo na posluchače

²²⁰ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 30. 12. 1903, s. 2 – 3.

²²¹ Z divadla. *Pozor*, 21. 11. 1907, s. 4.

²²² České divadlo v Olomouci a divadelní společnosti. *Pozor*, 26. 11. 1907, s. 2 – 3.

²²³ Tamtéž.

tristně. Výjimku tvořili pouze dva členové souboru (jména referent neuvedl), kteří se sice osvědčili jako dobří herci, ale jejich pěvecké schopnosti byly stejně neuspokojivé jako u ostatních účinkujících. Výtky padly i na složení orchestru, který se Trnka správě Národního domu zavázal rozšířit z původního osmičlenného (sedm muzikantů a kapelník) na osmnáctičlenný. Nakonec ale přibyl pouze jediný muzikant. Tisk vystoupení v Národním domě pojal v podstatě jako urážku: „V Národním domě, kde jsme zvyklí na požitky hudební nejpřednějšího řádu! Něco podobného je nejvyšším stupněm nevážnosti oproti obecenstvu našemu a troufalostí tak smělou i vyzývací, že přestávají zde veškeré ohledy.“²²⁴ Ještě více zahanbující byl pro českou společnost fakt, že představení se v hojném počtu účastnili i Němci, kteří si podle *Pozoru* odnášeli „přesvědčení o ubohosti českého divadelního umění a o povýšenosti německého divadla nad českým“.²²⁵ Autor v závěru článku doporučil, aby společností podobného rázu nebyl již nikdy umožněn vstup do Národního domu.

Zajímavým byl přístup *Pozoru* k vůbec celé stagioně Františka Trnky roku 1907. Ještě před příjezdem souboru do Olomouce měl *Pozor* nelichotivé informace o působení Trnkovy společnosti ve Frenštátě pod Radhoštěm. Krátkou zastávku tvořila pouze tři představení: *Veselá vdova* Franze Lehára, *Hubička* Bedřicha Smetany a *Krásná Helena* Jacquese Offenbacha. Návštěvnost byla ohromující, ale podobně jako v případě olomoucké stagiony se výkony ansámblu údajně nehodily „...ani do nějaké zapadlé vesnice“ a kritika pokračovala dále: „Mezi mužskými není jediného, který by měl trochu hlasu, zejména tenoři. Bylo až trapno poslouchat tyto kloktavé tóny bez zvuku a tónu. A což teprve ty sbory!“²²⁶ Jak píše *Pozor*, nechtěl o těchto

²²⁴ České divadlo v Olomouci a divadelní společnosti. *Pozor*, 26. 11. 1907, s. 2 – 3.

²²⁵ Tamtéž.

²²⁶ Tamtéž.

zprávách informovat ne dříve jak po skončení Trnkovy stagiony v Olomouci, aby list nebyl obviněn ze snahy divadelní společnost nějak poškodit. Po celou stagionu tedy tisk shovívavě mlčel, a to i přes množící se stížnosti na nízkou úroveň představení. Dokonce ještě po prvním představení s hostující Marií Zieglerovou, kde, jak se později ukázalo, byly nedostatky ze strany společnosti zřetelné, se *Pozor* vyjádřil pouze ke skvělému výkonu operetní subrety.

O složení souboru během poslední olomoucké stagiony se nám příliš mnoho informací nezachovalo. S jistotou víme pouze o Zdeňce Langové, původem z Olomouce, která si k čestnému večeru vybrala operetu *Tyrolský ptáčník* Karla Zellerera, dále o primadoně Sidonii Šátkové–Kurzové, o které jsme se již zmínili v souvislosti s angažmá u společnosti Rajmunda Příbramského v roce 1901. Karel Motýl (někdy také uváděn jako „Motejl“) byl členem Trnkova souboru již po řadu let a nejinak tomu bylo roku 1907. Ve funkci činoherního režiséra pokračoval i během Trnkova vedení českého divadla v Moravské Ostravě. Činoherní režii se dále věnovali dlouholetý člen společnosti František Kudláček a Václav Karel Javůrek (1864 – 1944) (režiroval např. Tylova *Strakonického dudáka*), později herec brněnského Národního divadla. Operetní režii obstarávali Josef Pešek a Josef Peršl.

Zpěvák Josef Peršl (1871 – 1958) byl členem brněnského Národního divadla už v roce 1892 a za téměř čtyřicet let své umělecké kariéry prošel českými jevišti v Plzni, Ostravě, ve Vinohradském divadle a později i v Národním divadle v Bratislavě (1919 – 1926). Svůj bas uplatnil také ve Splitu a Lublani. Kecala z opery *Prodaná nevěsta* Bedřicha Smetany, kterého zpíval roku 1903 i v Olomouci, ztvárnil více než sedmsetkrát.²²⁷ Ředitel

²²⁷ DUFKOVÁ, cit. 12, s. 669.

František Trnka se jako zkušený zpěvák věnoval výhradně režii oper a operet.

Ansámbl Františka Trnky již neposkytoval tolik výrazných hereckých osobností jako před rokem 1902, ale přesto několik herců dokázalo publikum svým uměním zaujmout. Subreta Terezie Pešková (1875 – 1934) pocházela z herecké rodiny a zvládala především role naivních dívek. Sopranistka Františka Procházková získávala obdiv díky svému hřejivému hlasu ušlechtilého zvuku. Mezzosopranistka Marie Běhavá (1880 – 1944) začala svoji kariéru v Plzni roku 1898 a postupem času se vypracovala na výbornou operetní subretu Národního divadla v Brně (1910 – 1923). Jako talentovaná umělkyně vypomáhala v činohře během angažmá u Františka Trnky (v Olomouci například ve *Strakonickém dudákovi* J. K. Tyla, kde ztvárnila Kordulu), ale i v brněnském divadle.²²⁸ Ve zpěvoherním oboru vynikla v roli *Boccacia* ve stejnojmenné operetě Franze von Suppé. V titulní roli Suppého díla ve svých počátcích vystupovala i Zdeňka Biedermannová (1861 – 1904). Všestranná a pohotová herečka byla původně členkou společnosti Františka Pokorného. Když František Trnka založil vlastní divadlo, přešla k němu. U Trnky působila jako důležitá herecká síla až do své předčasné smrti.²²⁹ Její univerzální dovednosti jí pomohly vyniknout v činoherním i operetním repertoáru. Nedlouho před svojí smrtí začala ustupovat do činohry a přehrávala se do oboru komických starých²³⁰ (v Olomouci například jako Anežka Zárubová ve veselohře Hermanna Bahra *Ženy*).

Neúspěch, který zaznamenala Trnkova společnost nejenom v Olomouci roku 1907, byl jasným signálem o její klesající úrovni. Přesto následujícího roku zařizující výbor českého divadla

²²⁸ DUFKOVÁ, cit. 12, s. 707.

²²⁹ Smrt herečky. *Pozor*, 14. 3. 1904, s. 3.

²³⁰ DUFKOVÁ, cit. 11, s. 376.

v Moravské Ostravě zadal zimní sezonu (15. 9. 1908 – 6. 1. 1909) Františkovi Trnkovi, který za tím účelem slíbil rozmnožit svoje operní i činoherní síly. *Pozor* tuto událost komentoval a nezapomněl samozřejmě připomenout nedodržení Trnkova slibu ohledně rozšíření orchestru během olomoucké stagiony a zpochybnit jeho schopnosti: „Po zkušenostech, kterých jsme s p. ředitelem Trnkou se dodělali průběhem řady posledních roků, chováme vážné obavy, že první tento pokus o spojené divadlo českých měst na Moravě neskončí právě s nejskvělejším zdarem.“²³¹ Výbor na tuto zprávu zareagoval a za Trnku se postavil,²³² ale už 21. září, tedy několik dní od zahájení ostravské sezony, se v tisku začaly objevovat pochybnosti hlavně o kvalitě sborů, orchestru a výpravy,²³³ které se později vystupňovaly v protest novin *Hlasy z Hané* proti udělení titulu divadla moravských měst společnosti Františka Trnky. K *Hlasům z Hané* se dále připojila periodika *Duch času*, *Opavský týdeník* a *Ostravský deník*. Dokonce samotný Karel Budík, ostravský dirigent a recenzent zpěvoherních představení, který se sám zasadil o udělení sezony svému někdejšímu kolegovi, požadoval od něj rychlou nápravu. *Pozor*, který k Trnkovi ztratil už zcela důvěru, doporučoval jedině, aby ihned opustil Moravskou Ostravu dříve, než dojde k úplnému fiasku.²³⁴ František Trnka ukončil spolupráci s českým divadlem v Moravské Ostravě až roku 1910, ale ještě předtím stihl téhož roku navštívit Přerov. Představení byla průměrná a nejvíce se společnost osvědčila v operetách *Krista z myslivny* Georga Jarna a *Dráteníček* Franze Lehára. Opět se vyskytovaly potíže v souhře celého souboru, konkrétně v případě operety *Rozvedená paní* Leo Falla *Pozor* píše: „... scházely jí veškeré švih libivé operety, hlasy selhávaly, předbíhaly

²³¹ České divadlo v Mor. Ostravě. *Pozor*, 13. 6. 1908, s. 5.

²³² České divadlo v Mor. Ostravě. *Pozor*, 16. 6. 1908, s. 2.

²³³ Česká divadla na Moravě. *Pozor*, 21. 9. 1908, s. 2.

²³⁴ Divadlo moravských měst. *Pozor*, 30. 9. 1908, s. 2.

orchestr, nebo byly zase pozadu... .“²³⁵ Že k žádnému výraznému zlepšení ve společnosti nedošlo, snad už není nutné zdůrazňovat.

Referent *Pozoru* roku 1907 napsal: „Společnost p. Trnkova měla kdysi dobré jméno. Ale tomu jest už velmi dávno. Pomalu již nějakých 20 roků. A od té doby upadá a vykazuje vždy větší nedostatky.“²³⁶ Autor sice opomenul důležité plzeňské angažmá v letech 1900 – 1902, ale v zásadě měl pravdu. Obzvlášť co se týkalo představení v Olomouci. Progresivní činoherní dramaturgii z první poloviny devadesátých let devatenáctého století vystřídaly módní operety, které se s příchodem nového století už jen hrály stále dokola. Stagnující dramaturgie po dlouhá léta nepřinesla nic nového a spíše se od činohry odvracela, než aby dostala názvu společnosti *Operní, operetní a činoherní společnost Františka Trnky*. Pro slábnoucí a stárnoucí ansámbl bylo čím dál těžší vyhovět požadavkům publika, jehož náročnost se díky hostování profesionálních herců a brněnského Národního divadla stále zvyšovala. Pozdvihnout hereckou úroveň a zdokonalit tolik potřebnou souhru se nezdařilo ani po příchodu nových členů (např. Sidonie Šátkové-Kurzové, Zdeňky Langové).

Paradoxem Trnkova působení je, že první stagiony jeho kočovné společnosti měly zásadní vliv na rozvoj divadelní kultury v Olomouci, kdežto především poslední zastávka, díky svému neslavnému konci, ještě více utvrdila českou Olomouc v přesvědčení o nízké kvalitě kočovných divadel a o nutnosti zřídit stálé divadlo pro oblast Moravy. Ke vzniku takového divadla nakonec do roku 1918 nedošlo a jedinou útěchou pro Olomouc a další moravská města mohlo být české divadlo v Moravské Ostravě. Ke škodě všech se ale v prvních dvou letech vedení divadla ujal František Trnka.

²³⁵ Z našich měst. Z Přerova. Divadlo. *Pozor*, 14. 5. 1910, s. 5.

²³⁶ České divadlo v Olomouci a divadelní společnosti. *Pozor*, 26. 11. 1907, s. 2 – 3.

7. Společnosti Emanuela Šumy, Václava Choděry, Josefa F. Doubravského a Karla Komarova

Kromě výše uvedených společností navštívily Olomouc v druhé polovině prvního desetiletí dvacátého století družiny, které pobýly pouze krátce nebo o jejich stagionách nemáme dostatek informací k podrobnějšímu a rozsáhlejšímu výzkumu. Zmapujme tedy alespoň stručně jejich působení v Olomouci.

První takovou společnost vedl Emanuel Šuma († 1915). Herecký veterán působící již v šedesátých letech u Františka Pokorného nebo u Václava Svobody (v letech 1868-1871) zdědil někdy kolem roku 1877 koncesi po Václavovi Pázdralovi. Na začátku osmdesátých let se Šumova společnost těšila větší přízni publika díky poutavému repertoáru bohatého na operetu, která si v tehdejší době teprve probíjávala své místo v divadelních programech.²³⁷ Když soubor navštívil hostinec Františka Mačáka v Hodolanech roku 1896, repertoár se skládal již z dramát převážně českých autorů. Za zmínku stojí hlavně uvedení *Maryši bratří Mrštíků* a *Gazdiny roby* Gabriely Preissové.

Měsíc trvající olomoucká stagiona roku 1905 nepřinesla již nic zajímavého. Repertoáru dominovaly německé, rakouské a české veselohry, doplněné staršími českými dramaty (např. *Jan za chrta dán* Václava Klimenta Klicpery nebo *Trestanci na Špilberku* Jana Poláčka). Některá díla hrál Šuma v Olomouci už před devíti lety. Dramaturgie se tedy nijak výrazněji nerozvíjela. Raritou byla pro olomoucké publikum vystoupení dvanáctileté Růženy Brožové (nar. 1892), dcery populárního hereckého páru Karla a Kateřiny Brožových²³⁸. Dětská herečka si získala přízeň publika díky titulním

²³⁷ KNAP, cit. 80, s. 84.

²³⁸ Karel Brož během patnáctiletého působení u Emanuela Šumy kromě hraní také režíroval. Po smrti ředitele převzal soubor a založil vlastní společnost. Více o hereckém páru Brožových na straně 17.

rolím v hrách *Malý lord* Frances Hodgson Burnettové a *Pařížský ničema* Pierrea du Terail de Bayarda, kde byla její hra „... procítěná až do detailů a podána tak, jak málokdy vídána u dvanáctileté debutantky“.²³⁹ Že se nejednalo pouze o sympatie diváků k mladé „roztomilé“ dívce, ale že byla Růžena Brožová skutečně obdarována hereckým nadáním, dokládá i její pozdější angažmá v brněnském Národním divadle a v bělehradském Královském dvorním divadle (1913-14).²⁴⁰

Další olomouckou zastávku společnost absolvovala začátkem roku 1906. Potvrzeno máme pouze jedno představení, ale podle novinového článku trvala návštěva zřejmě delší dobu.²⁴¹

Když roku 1915 nejstarší český divadelní ředitel Emanuel Šuma zemřel, vyšel v *Pozoru* nekrolog vyzdvihující jeho zásluhy za dobré národní působení mezi lidmi na Moravě, především v malých obcích a zapadlých vískách, kam jiné lepší divadelní společnosti nezavítaly.²⁴² S odstupem několika desetiletí označil společnost Emanuela Šumy Josef Knap již jako „nevýznamnou“.²⁴³

Další soubor, který navštívil Olomouc, vedla již výraznější osobnost českého kočovného divadla, Václav Choděra (1852 – 1928). Choděra svoji společnost založil na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let a předností souboru se stal kvalitní činoherní repertoár skládající se z klasických děl světových autorů, jako byli Johann Wolfgang Goethe, William Shakespeare nebo Molière, jehož *Lakomce* uvedl roku 1890 i v Olomouci. Olomouc navštívil Václav Choděra celkem pětkrát, a to většinou pouze krátce. Výjimkou nebylo ani poslední, pravděpodobně čtrnáctidenní

²³⁹ Divadlo a literatura. Pařížský ničema. *Pozor*, 30. 4. 1905, s. 3.

²⁴⁰ DUFKOVÁ, cit. 10, s. 311.

²⁴¹ Divadlo. *Pozor*, 8. 1. 1906, s. 4.

²⁴² Smrt divadelního ředitele. *Pozor*, 644.

²⁴³ KNAP, cit. 80, s. 84.

pohostinské účinkování v březnu 1906. Potvrzena máme pouze čtyři představení a nejzajímavějším z nich je bezesporu drama *Měšťáci* Maxima Gorkého. Více informací o působení společnosti Václava Choděry v Olomouci nemáme.

Činoherní a operetní společnost F. Josefa Doubravského pobývala roku 1907 v Olomouci asi měsíc. O tomto souboru ani o jeho řediteli se v odborné literatuře nevyskytuje žádná podrobnější zmínka, a tak veškerým zdrojem informací nám byl pouze tisk.

Josef Doubravský, bývalý charakterní herec u Karla Františka Štětky, získal divadelní koncesi pro Moravu roku 1906. Ve vedení společnosti mu sekundoval i jakýsi Pilz o kterém toho také mnoho nevíme.²⁴⁴ Soubor se podle pramenů skládal většinou z bývalých členů pražských divadel.²⁴⁵ Konkrétní jména se ale v tisku neobjevila.

V repertoáru, který se nám zachoval pouze zčásti, se objevují hlavně veselohry Franze von Schönthana, Maurice Hennequina a neznámých autorů, jejichž jmen se už zřejmě nikdy nedopátráme. Společnost měla i vyšší umělecké cíle a uvedla *Čest* Hermanna Sudermanna a *Formana Henčla* Gerharta Hauptmanna. Na představení posledně jmenovaného díla, které bylo také zahajovací, ale nikdo nepřišel a ze strany Josefa Doubravského tato událost vyvolala zášť vůči zdejší Jednotě divadelních ochotníků besedních, kterou obviňoval ze svého neúspěchu. V Národním domě se totiž ve stejnou dobu konalo představení hry *Revizor* Nikolaje Vasiljeviče Gogola, které bylo hojně navštíveno.²⁴⁶ Takovýchto konkurenčních bojů se odehrálo v dějinách olomouckého divadla již několik. Překvapující ale

²⁴⁴ Z kruhů divadelních. *Pozor*, 4. 3. 1906, s. 3. - České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 16. 2. 1907, s. 4.

²⁴⁵ Nová činoherní a operetní společnost pod ředitelstvím F. J. Doubravského. *Našinec*, 15. 2. 1907, s. 3.

²⁴⁶ Gogolův „Revisor“. – Čeští typografové. *Pozor*, 18. 2. 1907, s. 3.

zřejmě byla útočná reakce Josefa Doubravského, který na rozvěšených cedulích nevybíravým způsobem zapřísahal obecnstvo k účasti na představeních jeho společnosti. V celé aféře se poté angažoval i *Pozor*, který se ochotníků zastal a Josefu Doubravskému, neznalému olomouckých poměrů, osvětlil nevýhody spojené s pořádáním divadelních představení v sále U města Prahy. Dále *Pozor* dodal: „Ty tam jsou již doby, v nichž obecnstvo naše hrnulo se v davech do divadla na Úřední čtvrti ... a každý divadelní ředitel, který nucen bude na divadle tom hráti, nezbytně skončí s velkým fiaskem.“²⁴⁷ *Pozor* kromě jiného opět připomněl potřebu zřízení stálého divadla blíže centru města, jinak že do té doby bude pro divadelní společnosti návštěva Olomouce riskem.²⁴⁸ Celá událost měla poté dohru na valné hromadě „Ústřední jednoty herecké“ v Praze. Josef Doubravský ovšem nebyl jediný divadelní ředitel, který si zde stěžoval na ne zrovna ideální vztahy s ochotníky.²⁴⁹ Jeho případ tedy chápeme jako jeden z mnoha.

Doubravský se závěr stagiony ještě snažil zachránit dvěma veselohrami s hostující Marií Groszovou-Kučerovou, subretou, divadelní podnikatelkou a uměleckou soupeřkou Marie Zieglerové,²⁵⁰ ale olomoučtí diváci věnovali pozornost spíše Haně Kvapilové, která měla v nejbližších dnech hostovat v ochotnických představeních her *Nora* Henrika Ibsena a *Oblaka* Jaroslava Kvapila.

Vřelejší vztahy měli olomoučtí ochotníci s ostravským Divadlem moravských měst, které roku 1911 pozvali ke čtyřem pohostinským vystoupením v Národním domě. Soubor vedený bývalým zpěvákem a režisérem brněnského Národního divadla

²⁴⁷ Divadelní otázka olomoucká. *Pozor*, 25. 2. 1907, s. 5 – 6.

²⁴⁸ Tamtéž.

²⁴⁹ Kočující divadelní společnosti na Moravě. *Pozor*, 18. 12. 1907, s. 3.

²⁵⁰ V divadle U města Prahy. *Našinec*, 17. 3. 1907, s. 4.

Karlem Komarovem byl právě na turné do Splitu, ale zdeptaný ředitel neunesl tíhu finančních a provozních problémů a bez konkrétnějšího vysvětlení zanechal hereckou družinu cestou z Ostravy do Olomouce napospas osudu. Čtyři olomoucká operní představení se přesto pod taktovkou herce Rudolfa Fejfara uskutečnila. Úvodní *Polský žid* Karla Weise ke zlepšení nálady v souboru příliš nepřispěl, ale již následující den si představení oper *Sedlák kavalír* Pietra Mascagniho a *V studni* Viléma Blodka získala díky vyškolenému hlasu primadony Julie Markucciové-Dvořákové přízeň obecnstva. V závěru svého hostování ostravští uvedli ještě *Šárku* Zdeňka Fibicha.²⁵¹

²⁵¹ Pohostinské hry divadla moravských měst. *Pozor*, 2. 5. 1911, s. 3 – 4.

8. Společnost Jana Hodra (1909 – 1910)

O společnosti Jana Hodra a řediteli samotném se nám mnoho zpráv nezachovalo. Z dostupných informací pouze víme, že než roku 1906 převzal společnost po zemřelém ředitelovi Františkovi Šípkovi, působil jako herec v několika souborech. Angažmá získal u Josefa Antoše Frýdy, Bedřicha Jeřábka, Jana Evangelisty Sedláčka²⁵² nebo také v Libeňském divadle, kde se seznámil se svojí budoucí chotí Marií Bonaventurovou.²⁵³ Jan Hodr, coby herec, navštívil Olomouc už dříve se společnostmi Rajmunda Příbramského v letech 1899-1900 a Aloise Janovského roku 1906. Na základě našeho výzkumu můžeme říci, že patřil do lepšího průměru činoherních herců a například u Rajmunda Příbramského byl jednou z opor společnosti.

Zimní stagiona společnosti Jana Hodra trvala přes dva měsíce a nabídla olomouckému publiku bohatý činoherní program. *Selské listy* řadily družinu mezi ceněné umělecké soubory, přesto byla stagiona zahájena bezcennou fraškou Vladimíra Fořta *Baj-Kaj-Laj*.²⁵⁴ Veselohry a frašky Leopolda Krenna, Alexandra Bissona, Franze von Schönthana a dalších populárních autorů v čele s Thomase Brandonem (*Charleyova teta*) tvořily větší část repertoáru. Hned za nimi ale už následovalo starší české drama (Josef Kajetán Tyl, Josef Jiří Kolár, Simeon Karel Macháček) a světové moderní drama, ke kterému se ještě vrátíme. Dramaturgie neopomenula ani dětského diváka a do programu zařadila i pohádky, např. *Perníkovou chaloupku* nebo v *Zakletém zámku* Karla Legera.

²⁵² ŠORMOVÁ, Eva (ed.). *Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů*. 1. vyd. Praha: Divadelní ústav, 2000, s. 164, 191, 424. ISBN 80-7008-107-4.

²⁵³ České herectvo. Zprávy. *Divadelní listy* 2, 1901, č. 16, s. 380.

²⁵⁴ Divadlo „U města Prahy“. *Selské listy*, 22. 12. 1909, s. 2.

Současné české hry *Ejhle, člověk!* Abigail Hedviky Horákové a *Milenci* (známé spíše pod názvem *Viny*) Ladislava Mattuše tisk odsoudil jako „ubožácký výrobek“ nebo „neživotné, roztržitěné“.²⁵⁵ Samotná představení ale zachraňovaly hlavně herecké výkony Marie Hodrové, Františka Maška, Jana Čady a hostujících ochotníků, manželů Šípkových. Podobná situace nastala i v případě premiéry „psychologického dramatu“ *Piráť olomouckého básníka Jaroslava Rýpara-Želivy*²⁵⁶. Původní tvorbu dále zastupovali Jaroslav Hilbert (*O Boha*) a Alois a Vilém Mrštíkovi. O provedení *Maryši* ale tisk nepodal žádné konkrétnější informace.

Jak napsaly *Selské listy*, osmnáctičlenný soubor provázela chvalná pověst uměleckého tělesa nabízející moderní repertoár. Vyrovnaný ansámbl dokázal sehrát *Proud Maxe Halbea* nebo *Annu Kareninu* Lva Nikolajeviče Tolstého. I když dramaturgie Karla Fořta nedosáhla takového účinku jako Tolstého románová předloha, představení bylo úspěšné.²⁵⁷ S problémy v souhře a dialogích se soubor potýkal při představení dánské hry *Revoluční svatba* Sophuse Michaelise. Někteří herci měli problémy s uchopením svých postav nebo nedokázali najít vhodný tón a gestikulaci (konkrétně Jan Hodr a Bedřich Hess). Nesprávné vyslovování francouzských výrazů také nepůsobilo příliš profesionálně, ale i přes všechny řečené nedostatky si společnost udržela svoji pověst, obzvlášť když program dále nabízel dvě hry Henrika Ibsena *Strašidla* a *Paní z námoří* a večer věnovaný aktovkám Oscara Wildea *Salome* a *Florentská tragédie*.

Ibsenovo drama *Strašidla* Hodrovi herci zcela pochopili a ovládli každou situaci, úsečné dialogy i koncentrovaný děj. Jan Čada jako Osvald Alving „... nebyl teatrální, ale tak opravdově

²⁵⁵ Divadlo „U města Prahy“. *Pozor*, 18. 12. 1909, s. 4. - Věci olomoucké. Divadlo „U města Prahy“. *Pozor*, 21. 12. 1909, s. 4.

²⁵⁶ Vlastním jménem Ferdinand Antonín Rýpar (1883-1968).

²⁵⁷ Divadlo „U města Prahy“. *Selské listy*, 9. 2. 1910, s. 3.

životný, že vytyčil všechny tragické detaily s uměleckým procítěním“ a jeho dialogy s Marií Hodrovou ztvárnující Helenu Alvingovou působily neuvěřitelně bezprostředně.²⁵⁸ Další role neméně úspěšně obsadili Jan Hodr (pastor Manders), Josef Doubravský (Engstrand) a M. Miřacká (Regina). Soubor svoji vyrovnanost a sehranost potvrdil i v představení hry *Proud Maxe Halbea*.

Hodrův jinak skvělý herecký ansámbl výrazně převyšovaly osobnosti Jana Čady a Marie Hodrové. Jan Čada (1876-1946) působil v letech 1905 – 1906 v brněnském Národním divadle a během následujících angažmá u Umělecké družiny Jana Evangelisty Sedláčka (1906/08) a Marie Kučerové-Groszové (1908/09) vyžrávaly jeho vlohy k tragickým charakterním rolím a také se začal více prosazovat jako režisér.²⁵⁹ Jeho zajímavý herecký vývoj pozitivně komentoval i referent *Pozoru* podepsaný jako J. D., který Jana Čadu v brněnském Národním divadle několikrát spatřil.²⁶⁰ V olomouckém tisku patřily výkony Jana Čady mezi nejčastěji zmiňované. Čadovo psychologicko-realistické herectví se vyznačovalo tvořivou silou, ukázněností a správným chápáním postav. Například v představení hry Oscara Wildea *Salome* jako jediný dílu porozuměl a „... našel tón pro Herodesa a smysl doby jeho. Násilník a požitkář, bázlivec a degenerovaný zhýralec plně vystoupil v p. Čadově pojetí“.²⁶¹ Tentýž večer exceloval i ve *Florentské tragédii* a vedle Čadova duchaplného a jistého přednesu se ostatní postavy Bianca a Bardi ztrácely.²⁶² Jan Čada pobyl u společnosti Jana Hodra do roku 1911 a později

²⁵⁸ J.D. Divadlo „U města Prahy“. *Pozor*, 15. 12. 1909, s. 2 – 3.

²⁵⁹ DUFKOVÁ, cit. 11, s. 227.

²⁶⁰ J. D. Divadlo „U města Prahy“. *Pozor*, 13. 12. 1909, s. 3.

²⁶¹ Divadlo „U města Prahy“. *Selské listy*, 15. 1. 1910, s. 2.

²⁶² Tamtéž.

přešel k divadlu Františka Věnceslava Jeřábka (1912 – 1914), kde se velmi rychle aklimatizoval jako herec i schopný režisér.²⁶³

Výbornou herečkou souboru byla Marie Hodrová (1891-1972), která i s manželem těsně před válkou zavítala do Moravské Ostravy, kde již zůstala do konce své kariéry roku 1932. Častá spolupráce s Eduardem Vojanem jako hereckým partnerem při jeho hostováních v Ostravě jen potvrzují její kvality.²⁶⁴ V olomouckém představení hry Ladislava Mattuše *Milenci* užila nenápadných, ale účinných hereckých prostředků.²⁶⁵ S Janem Čadou tvořili silný pár a například ve hře Angela Guimery *V nížině* se jejich souhra a dialogy vyznačovaly životností a spádem. Výkony obou se vymykaly z rámce venkovských scén a s podporou dalších zkušených herců v čele s ředitelem Janem Hodrem, Josefem Doubravským, Františkem Kurandou, Bedřichem Hessem nebo Hermou Vojtovou měl soubor slušný herecký potenciál, který, jak už jsme zmínili dříve, dokázal zachránit i slabší dramatická díla.

²⁶³ DUFKOVÁ, cit. 11, s. 227.

²⁶⁴ ŠTEFANIDES, cit. 119, s. 85.

²⁶⁵ Divadlo „u města Prahy“. *Selské listy*, 24. 12. 1909, s. 3.

9. Ztráta hostince U města Prahy (1911)

Hostinec U města Prahy po dlouhá léta představoval pro kočovné společnosti jedinou možnost, kde v Olomouci vystupovat bez časového omezení. Útulnější a vybavenější sál v Národním domě totiž mohli ochotníci užívat pouze několikrát do měsíce a ti tak často dali přednost kvalitnějším souborům stálých divadel pražských nebo brněnských, nemluvě o vlastních představeních.

Vážný problém pro divadelní společnosti nastal roku 1910, když se Antonín Janáček, majitel domu, ve kterém se nacházel i hostinec, dostal do finančních potíží. Veřejná dražba objektu konaná 27. srpna 1910 se stala národnostním zápasem mezi Čechy, zastupovanými těšetickým pivovarem, a německým zastupitelstvem města Nová ulice.²⁶⁶ Výsledek v neprospěch české strany vyvolal silné reakce v tisku. Ztrátu hostince U města Prahy *Pozor* přičítal hlavně dlouhodobějším rozporům, nesemknutosti, neuspořádanosti a až "anarchii" v českých kruzích.²⁶⁷ A též obviňování německého vedení města Nová ulice ze snahy germanizovat tuto část Olomouce nebrala konce.²⁶⁸ Objekt přešel do vlastnictví německých majitelů 1. dubna 1911, do té doby se v hostinci stihlo vystřídat ještě několik divadelních společností. Poslední stagiona českého souboru (společnost Aloise Janovského) v sále U města Prahy se konala od ledna do března roku 1911.²⁶⁹

Nový německý majitel zahájil provoz přestavěného hostince pod názvem Stadthof 23. září 1911. Mluvilo se tam pouze

²⁶⁶ Věci olomoucké. Exekuční prodej hostince U města Prahy. *Pozor*, 19. 6. 1910, s. 3.

²⁶⁷ Věci olomoucké. Ještě ku ztrátě hostince „U města Prahy“. *Pozor*, 3. 9. 1910, s. 3

²⁶⁸ Věci olomoucké. K poměrům na Nové ulici. *Pozor*, 29. 8. 1910, s. 3. - Pravda o prodeji hostince „U města Prahy“ na Nové ulici. *Pozor*, 30. 8. 1910, s. 3. - Protičeské vystupování. *Pozor*, 30. 8. 1910, s. 5. - Rozruch nad prodejem „Města Prahy“ na Úřední čtvrti. *Pozor*, 30. 8. 1910, s. 5.

²⁶⁹ Více o stagioně Aloise Janovského na straně 48.

německy a Čechům se sál už samozřejmě nepůjčoval.²⁷⁰ Pozor sice navrhl jako nový „útulek české společnosti“ hostinec U zlaté koule, který stojí dodnes, ale ten byl pro divadelní produkce naprosto nedostačující. Náhradou za sál U města Prahy měl být nakonec dům U Englischů, stojící od hostince asi o 150 metrů blíže k centru.

Původní majitelka domu U Englischů Amálie Englischová se, podobně jako o pár měsíců později Antonín Janáček, dostala do finančních problémů a musela se svého majetku vzdát. Dům získal v exekuční dražbě židovský podnikatel Salomon Grätzer a česká strana z Úřední čtvrti, která o dům jevila také zájem, zde poprvé selhala.²⁷¹ Grätzer ale Čechy nevykázal a tak umožnil, aby se ambiciózní divadelní ředitel Bedřich Jeřábek pokusil tradici divadelních představení kočovných družin přenést do nových prostorů.

²⁷⁰ TICHÁK, Milan. *Vzpomínky na starou Olomouc*. Olomouc: Votobia, 1997, s. 173.

²⁷¹ TICHÁK, Milan. *Když padly hradby: Olomouc na přelomu dvou staletí*. Olomouc: Nakladatelství Burian a Tichák, 2005, s. 167 – 168.

10. Společnost Bedřicha Jeřábka (1909 - 1911)

Bedřich Jeřábek (1883– 1933) založil svoji společnost roku 1909. Do té doby působil jako herec a režisér především v pražském divadle Uranie. Mladá společnost zaujala hodnotným repertoárem, v kterém nechyběla klasická dramata Williama Shakespeara a Friedricha Schillera. Důraz ale dramaturgie kladla především na moderní hry autorů Henrika Ibsena, Gerharta Hauptmanna, Maurice Maeterlincka i méně známých Maurice Donnaye a Iva Vojnoviće. Původní české hry soubor uváděl pouze zřídka.²⁷²

Nová divadelní společnost zahájila svoji činnost v září roku 1909 v Hustopeči a přes Strážnici, Kyjov a Přerov se pětadvacetičlenný soubor dostal 20. listopadu i do Olomouce ke dvěma pohostinským vystoupením v Národním domě.²⁷³ Úvodní představení hry *Pustina* srbského dramatika Branislava Nušiče ale nedopadlo nejlépe. Hra vyžadovala hbitou souhru a pružnou konverzaci, avšak někteří účinkující vzhledem k chatrné znalosti textu nemohli ani jeden požadavek splnit. Podle zpráv byla náповěda toho večera slyšet až na druhé galerii. Z jednotlivých výkonů tisk vyzdvihl promyšlenou a propracovanou postavu Nedeljковиće ztvárněnou Bedřichem Jeřábkem. Důstojnou partnerkou mu byla jeho choť Monika Jeřábková.²⁷⁴ Reputaci si společnost napravila až druhého dne, a sice fraškou *Manžel šibal*

²⁷² ŠORMOVÁ, Eva (ed.). *Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů*. 1. vyd. Praha: Divadelní ústav, 2000, s. 191 – 192.

²⁷³ Nová divadelní společnost. *Pozor*, 4. 9. 1909, s. 3. - Divadelní společnost Bedř. Jeřábka do Olomouce. *Selské listy*, 17. 11. 1909, s. 2.

²⁷⁴ TORŠ. K pohostinskému vystoupení společnosti Bedřicha Jeřábka v Olomouci. *Pozor*, 22. 11. 1909, s. 3.

Maurice Hennequina.²⁷⁵ Následující rok zajela Jeřábkova společnost do Olomouce pouze jednou, a to když nahrazovala odloženou operu *Tajemství* Bedřicha Smetany, kterou měli původně sehrát ochotníci, veselohrou *Zlatá Eva* Franze von Schönthana.²⁷⁶

Pro dějiny českého divadla v Olomouci je ale nejdůležitější třetí zastávka společnosti Bedřicha Jeřábka, stagiona která se konala v závěru roku 1911. Jak víme, hostinec U města Prahy byl pro českou menšinu již nenávratně ztracen a postavit divadelní budovu určenou výhradně pro česky hrané divadlo nebylo v té době proveditelné. Produkce kočovných společností se tedy měly přesunout do jediného možného prostoru v Těšetické pivnici neboli do dvorany hotelu Englisch.²⁷⁷ Bedřich Jeřábek ještě před zahájením stagiony začal upravovat objekt na divadelní sál. Změny spočívaly ve zkonstruování nového jeviště, zavedení elektrického osvětlení a v úpravě hlediště,²⁷⁸ které po rekonstrukci disponovalo třemi sty místy k sezení, čtyřmi sty k stání v přízemí a třemi sty k stání na galerii. Pro návštěvníky z Hodolan, Holic a okolí měly po domluvě po představení vždy čekat vozy elektrické dráhy.²⁷⁹

Bedřich Jeřábek zahájil napjatě očekávanou stagionu 26. října komedií Václava Štecha *Habada a Jordán*. Lehčí žánry autorů českých (Karel Fořt, Josef Štolba, Emanuel Bozděch a další) a hlavně zahraničních (např. Paul Gavant, Gustav Kadelburg, Franz von Schönthan) dominovaly i v následujících dnech. O důrazu na veseloherní repertoár Jeřábkovy společnosti ostatně

²⁷⁵ TORŠ. K pohostinskému vystoupení společnosti Bedřicha Jeřábka v Olomouci. *Pozor*, 22. 11. 1909, s. 3.

²⁷⁶ Věci olomoucké. Divadlo. *Pozor*, 8. 10. 1910, s. 4. - Věci olomoucké. Rušno v Olomouci. *Pozor*, 10. 10. 1910, s. 4.

²⁷⁷ Prostor v hotelu Englisch byl známý též jako Dělnický dům.

²⁷⁸ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 9. 10. 1911, s. 4.

²⁷⁹ Olomoucké zprávy. České divadlo v Olomouci. *Selské listy*, 25. 10. 1911, s. 2.

psal *Pozor* již koncem roku 1910, když družina působila v Prostějově.²⁸⁰

Veseloherní představení dramaturgie doplňovala bohatou nabídkou hodnotnějších dramát autorů Lva Nikolajeviče Tolstého, Hermanna Sudermanna a Henrika Ibsena (od každého byla uvedena dvě díla). Mimo již zavedená jména se hrály i novinky maďarského autora Melchiora Lengyela (*Tajfun*) a Rakušana Karla Schönherra (*Domov a víra*).

Postoj olomouckého publika k programu Jeřábkovy společnosti byl ale chladný. Již od začátku stagiony se představení potýkala s nízkou návštěvností a v případě veselohry Ference Molnára *Gardový poručík* muselo být představení zrušeno.²⁸¹ Přitom herecké výkony Aloise Urbana, manželů Jeřábkových, Hedy Klokotské, Ilji Messaniové a dalších herců byly obecně hodnoceny velmi pozitivně (pečlivé nastudování, porozumění rolím, bezvadná souhra). Některá představení přece jenom zaznamenala úspěch. Na Den dětí to byla vyprodaná komedie *Děti* Hermanna Bahra,²⁸² a potom hlavně představení *Bezejmenné* Alexandra Bissona s hostující Marií Hořicovou-Laudovou z pražského Národního divadla.²⁸³ Původně měli navštívit Olomouc i Jaroslav Hurt a Hana Benoniová, ale z tohoto záměru sešlo.²⁸⁴

Problému s návštěvností se začal věnovat i tisk, obzvlášť poté, co na dobře provedená představení *Živé mrtvoly* Lva Nikolajeviče Tolstého, *Heddy Gablerové* Henrika Ibsena,²⁸⁵ která byla v Olomouci dokonce novinkou, a dalších ceněných dramát nebyl přítomen téměř nikdo. Nezdar zapříčinilo hned několik elementů. V první řadě to byla ochotnická představení

²⁸⁰ Divadla na Moravě. Městské divadlo v Prostějově. *Pozor*, 15. 10. 1910, s. 2 – 3.

²⁸¹ Olomoucké zprávy. Div. společnost B. Jeřábka. *Našinec*, 8. 11. 1911, s. 2.

²⁸² České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 4. 12. 1911, s. 3.

²⁸³ Pohostinská hra české tragédie pí. Hořicové-Laudové. *Pozor*, 3. 11. 1911, s. 3.

²⁸⁴ České divadlo v Olomouci. *Našinec*, 5. 11. 1911, s. 7.

²⁸⁵ Premiéra v pražském Národním divadle se konala 13. 1. 1911.

v Národním domě s hostujícím Richardem Schlaghammerem z Prahy, dále akce zábavních podniků, protestní schůze proti germanizaci úřadů a vzrůstající popularita kinematografu. Výsledkem bylo vzájemné obviňování mezi divadelními ochotníky, Žerotínem a ředitelem divadelní společnosti ze záměrného poškozování a bránění v produkcích. Aby k takovým nedorozuměním nedocházelo, navrhl autor článku zřídit sbor pro regulování produkcí, a to i cizích pořadatelů, poněvadž neměli přehled o poměrech v Olomouci.²⁸⁶ Tento důvtipný a jistě odvážný plán ale zůstal pouze u návrhu.

Divadelní ochotníci nakonec vyšli Jeřábkovi vstříc a zapůjčili mu ke dvěma představením sál v Národním domě.²⁸⁷ Ke zlepšení finanční situace společnosti se ředitel Jeřábek ještě v závěru stagiony odhodlal k pro něj netypickému kroku a za hudebního doprovodu Žerotína uvedl dvě operety s hostující Marií Zieglerovou.²⁸⁸ K překvapení všech zúčastněných bylo provedení operety na dané poměry dobré, a to měl Jeřábek v souboru pouze jednoho školeného zpěváka, bývalého operetního komika Oldřicha Nádheru.²⁸⁹

Kromě problému s návštěvností se soubor musel už od prvního představení vypořádávat s úzkým jevištním prostorem a špatnou akustikou v sále.²⁹⁰ Nejmarkantněji se potřeba většího jeviště projevila u představení hry Lva Nikolajeviče Tolstého *Živá mrtvola*. Některé výjevy totiž nebyly údajně scénicky proveditelné, a tak se musely asi dva obrazy vyškrtnout. *Selské listy* potom absentující části z představení na svých stránkách dovyprávěly.²⁹¹

²⁸⁶ Z kulturního života Čechů olomouckých. Smutné úvahy k otázce stálé české scény v Olomouci. *Pozor*, 27. 11. 1911, s. 3 – 4.

²⁸⁷ Divadelní společnost p. říd. Jeřábka na jevišti Národ. domu. *Selské listy*, 5. 12. 1911, s. 2.

²⁸⁸ České divadlo v Olomouci. *Selské listy*, 6. 12. 1911, s. 4.

²⁸⁹ Olomoucké zprávy. Paní Mařenka Zieglerová v Olomouci. *Selské listy*, 7. 12. 1911, s. 2.

²⁹⁰ Divadlo. Habada a Jordán. *Selské listy*, 29. 10. 1911, s. 4.

²⁹¹ Živoucí mrtvolu. *Selské listy*, 3. 12. 1911, s. 3.

Odvážný pokus Bedřicha Jeřábka vytvořit nový hrací prostor pro kočovné společnosti navštěvující Olomouc tedy selhal. I tisk uznal, že v trvalé konkurenci ochotnického divadla a zábavních podniků nemohou divadelní společnosti vystupující na okraji města, v Úřední čtvrti, ať už to byl hostinec U města Prahy nebo sál U Englischů, fungovat tak, aby to pro ně bylo jakkoliv výhodné.²⁹² Referent *Pozoru* si také posteskl, že jestli nepřitáhne do divadla publikum Henrik Ibsen ani Lev Nikolajevič Tolstoj, mluvit v Olomouci o stálé české scéně je zdaleka předčasné.²⁹³

K selhání celého pokusu kromě technických problémů a nezájmu obyvatel Olomouce přispělo i to, že majitel domu Salomon Grätzer požadoval podstatně vyšší nájem než původní majitelka. Jakékoliv další naděje na obnovu divadelního provozu U Englischů byly znemožněny roku 1912, když Grätzer pronajal celý objekt továrně na výrobu vánočních ozdob.

V sále U Englischů se po této epizodě již profesionální divadlo neprovozovalo a do začátku války se v Olomouci vystřídal už jen dvě divadelní společnosti. O hostování společnosti Karla Františka Štětky v Národním domě jsme se zmínili v jedné z předchozích kapitol.²⁹⁴ Druhým souborem bylo roku 1913 činoherní Lidové divadlo vedené bývalým komikem brněnského Národního divadla Adolfem Vítem Juppou, který se uplatnil i jako inscenátor veseloher, frašek a operet,²⁹⁵ čemuž odpovídal i repertoár jeho společnosti. Zda soubor vystupoval přímo v Olomouci, nevíme. Předběžná oznámení sdělují, že se plánovala vystoupení v Olomouci a okolních obcích Hodolanech, Pavlovicích, Chvalkovicích, ale potvrdit můžeme pouze jeden

²⁹² Divadelní společnost p. říd. Jeřábka na jevišti Národ. domu. *Selské listy*, 5. 12. 1911, s. 2.

²⁹³ Z kulturního života Čechů olomouckých. Smutné úvahy k otázce stálé české scény v Olomouci. *Pozor*, 27. 11. 1911, s. 3 – 4.

²⁹⁴ Více o stagioně Karla Františka Štětky na straně 37.

²⁹⁵ DUFKOVÁ, cit. 11, s. 106.

hrací den v hodolanské restauraci U Mačáků. Ačkoliv tato zastávka u Adolfa Víta Juppy nemá pro náš výzkum větší význam, rozšířili jsme alespoň znalosti o jeho působení po roce 1911, kdy podle encyklopedie *Postavy brněnského jeviště* po něm mizí veškeré stopy.²⁹⁶

²⁹⁶ DUFKOVÁ, cit. 11, s. 106.

11. Období první světové války (1914 – 1918)

Vyhlášení války znamenalo pro řadu divadel omezení nebo úplné zastavení činnosti. Některá stálá divadla ani nezahájila sezonu (Brno, Plzeň) a mnoho divadelních společností bylo rozpuštěno.²⁹⁷ Podle zpráv z tisku aktivně působilo pouze pět z dvačtyřiceti společností a z třinácti set herců bylo osm set nezaměstnaných.²⁹⁸ Ti, kteří měli to štěstí a jejich společnosti se udržely v provozu, ale často pobírali velmi nízké platy. O neutěšené situaci nezaměstnaných divadelníků často informoval i tisk, jako například, že ředitel Ladislav Trnobranský se stal dělníkem v textilní továrně.²⁹⁹ O osudu ředitele Karla Františka Štětka podal zprávu *Ostravský deník*: „Divadelní ředitel Štětka v Mar. Horách octl se následkem válečných událostí v kritickém postavení a přijal by jakékoliv přiměřené zaměstnání.“³⁰⁰ Soubory se musely také vypořádávat s neočekávanými nástupy herců do vojenské služby. V případě činoherní družiny Karla Jičínského se kvůli odchodu několika členů na frontu zrušila plánovaná návštěva Olomouce roku 1915.³⁰¹

Zájem diváků o divadlo v období války příliš nepoklesl. Se zhoršující se životní úrovní, negativní náladou a existenční nejistotou se lidé snažili vyrovnat návštěvou divadla, které jim umožnilo kontakt se společností, načerpat energii a alespoň na chvíli zapomenout na okolní tragédii. Repertoár společností vycházel vsťříc publiku, které hledalo hlavně odlehčenou zábavu a únik od reality, a tak se hrály převážně veselohry a operety, což v převážně míře splňovaly i soubory, které navštívily Olomouc v letech 1914 – 1918.

²⁹⁷ SCHULZ, cit. 170, s. 95.

²⁹⁸ Bída českých herců. *Pozor*, 2. 4. 1915, s. 2.

²⁹⁹ Osm set českých herců bez zaměstnání. *Pozor*, 21. 4. 1915, s. 2.

³⁰⁰ Divadelní ředitel Štětka v Mar. Horách. *Ostravský deník*, 8. 8. 1914, s. 3.

³⁰¹ Činoherní družina B. K. Jičínského. *Selské listy*, 18. 11. 1915, s. 4.

12. Společnost Antoše Josefa Frýdy (1915, 1916)

Antoš Josef Frýda (1857 – 1922), vlastním jménem Antonín Josef Friedl, založil svoji společnost roku 1894. O jeho herecké kariéře ale máme informace už z počátku osmdesátých let. Účinkoval v mnoha společnostech, zejména pak u Františka Pokorného a Elišky Zöllnerové. Jako dobrý herec psychologicko-realistického ražení uváděl ve svém činoherním divadle moderní realistický a naturalistický repertoár. Nejinak tomu bylo i v případě režie, kde vyznával důsledný divadelní realismus. Jako nelehký úkol si Antoš Josef Frýda stanovil seznámit publikum, především z průmyslových oblastí na severozápad od Prahy, s moderním repertoárem. Již v letech 1895 – 1905 dosáhla Frýdova divadelní společnost uměleckého vrcholu a řadila se k předním cestujícím činoherním souborům. Funkce divadla podle Antoše Josefa Frýdy spočívala v kvalitní scénické reprodukci dramatického díla, na tento ideál ale jako ředitel do brněnského Národního divadla od roku 1905 rezignoval a soustředil se pouze na hladký chod této instituce. Po Brně následovalo vedení Divadla sdružených měst východočeských (1909 – 1914). Od roku 1914 fungovala společnost již opět samostatně a těžce nemocný Antoš Josef Frýda přenechal řízení podniku manželce Olze Frýdové. Když se společnost přesunula do Moravské Ostravy, vedení převzal Antonín Drašar, který zde se souborem pomáhal připravovat vznik stálé české scény. Po smrti Antoše Josefa Frýdy získal Antonín Drašar koncesi od Frýdovy vdovy a v letech 1921 – 1931 stál v čele Českého divadla v Olomouci.³⁰²

³⁰² DUFKOVÁ, cit. 10, s. 207.

Ještě před tím, než se společnost Josefa Frýdy usadila v Ostravě na zimní sezonu 1915/1916, uspořádala ve spolupráci s olomouckými ochotníky koncem září operetní cyklus, který už před tím soubor s úspěchem předvedl v Prostějově.³⁰³

Program obou olomouckých stagion v letech 1915 a 1916 vyplňovaly hlavně operety rakouských skladatelů jako Leo Fall, Leon Ascher, Franz Lehár a Edmund Eysler. Jediným zástupcem české operety byl Oskar Nedbal a jeho slavné dílo *Polská krev*, kterým společnost zahájila roku 1915 stagionu. Za dirigentským pultem stál Jan Janota a orchestr zesílený o členy Žerotína vyvolal velká očekávání. Představení nakonec zaznamenalo úspěch. Dobrý orchestr, skvělá výprava a především Magda Škrdlíková v roli Heleny Zarembové zaručily nadšené přijetí operety během reprízy a i v dalším provedení následující stagionu.³⁰⁴

Většina operetních představení byla během obou stagion vyprodána a sklízela nebývalé pochvaly z řad publika i tisku. *Pozor* například po představení *Rozvedená paní* Leo Falla, které mimochodem považoval za největší úspěch stagiony 1915, psal, že „...co se týče operety nemůže souboru snad nikdo konkurovat a péče věnovaná režii a výpravě je až překvapivá“.³⁰⁵ Antoš Josef Frýda přivezl do Olomouce také několik novinek jako *Z rozkazu její výsosti* vídeňského skladatele Bruna Granichstaedtena nebo dílo jeho krajana Roberta Winterberga *Krásná Švédka*. Ani jedna ale neuspěla. V prvním případě kritika označila samotnou operetu jako mělkou, nudnou věc, hudbou i librettem, které nenapomohly ani výkony sester Magdy a Heleny Škrdlíkových, ani skvostná výprava, a ochotníci v orchestru celkovému dojmu ještě spíše uškodili, údajně proto, že usedli k pultům bez předchozích

³⁰³ Věci olomoucké. České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 11. 9. 1915, s. 3.

³⁰⁴ Věci olomoucké. Cyklus osmi divadelních představení. *Pozor*, 22. 9. 1915, s. 3.

³⁰⁵ Věci olomoucké. České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 30. 9. 1915, s. 4.

zkoušek.³⁰⁶ Podobného hodnocení se dočkala i *Krásná Švédka*: „Hudebně je odvarem všech možných operetních skladeb se stále se opakujícím valčíkovým doprovodem, ...dějově jednotvárná a prázdná.“³⁰⁷ Je třeba ovšem upozornit na to, že podle recenze neúspěch nezapříčinil soubor, ba právě naopak. Herci i režie se snažili této operetně slabé novince napomoci všemožnými způsoby, ale veškerá jejich námaha zůstávala marnou, obecenstvo netleskalo. I přes tyto dramaturgické nedostatky byla první stagiona společnosti v Olomouci rozšířena z osmi představení na dvanáct a zájmu publika se těšila i v roce následujícím.

Operu v průběhu první stagiony zastupovala pouze *Hubička* Bedřicha Smetany. Poněvadž byl soubor chápán zejména jako operetní a složení ansámbly kvalitativně nedosahovalo operní úrovně, ozývaly se obavy z důstojného provedení Smetanova díla. Vyprodané divadlo ale zažilo překvapující úspěch. Kapelník Jan Janota nastudoval operu s neobyčejnou péčí a svědomitostí. Vendulku zpívala Babetta Dostálová, Lukáše Zdeněk Knittl, Tomeše Karel Wildner. Skutečně vzorným výkonem byla Martinka Slávy Tittlové, která okouzila svým lahodným a školeným altem.³⁰⁸ Jako host se představil basista Alois Pivoňka, patřící mezi tzv. „starou gardu brněnského divadla“.³⁰⁹ Olomoucké publikum ho už znalo z dřívějšího hostování u Žerofína. Smetanovské postavy mu byly z operního repertoáru nejbližší a roli otce Palouckého hrál s úspěchem v brněnském Národním divadle již od roku 1889.³¹⁰

Druhá stagiona v roce 1916 byla na operní díla štedřejší a tvořily téměř polovinu repertoáru. Zahajovací představení *Rusalky* Antonína Dvořáka ale nedopadlo nejlépe. Vyskytlo se hned

³⁰⁶ Věci olomoucké. České divadlo. *Pozor*, 23. 9. 1915, s. 3.

³⁰⁷ Věci olomoucké. České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 2. 10. 1915 s. 5.

³⁰⁸ Věci olomoucké. České divadlo. *Pozor*, 25. 9. 1915, s. 3.

³⁰⁹ DUFKOVÁ, cit. 10, s. 101.

³¹⁰ Tamtéž.

několik problémů. Noví hudebníci z armádního orchestru, kteří byli vypůjčeni na výpomoc, nestihli obtížné dílo nastudovat a ani jej neznali. Představitelka hlavní role Babetta Dostálová prodělala krátce před tím těžkou chorobu a tomu také odpovídal její výkon. Další problém byl v obsazení postavy prince. Původní herec (jeho jméno neznáme) z nám neznámé příčiny nemohl do role nastoupit, a tak ji náhle a nepřipraven převzal Václav Tittl.³¹¹ Ačkoliv správa Národního domu požadovala z výše uvedených důvodů změnu programu, z příkazu Jednoty divadelních ochotníků besedních neměl být už měněn.³¹² Očekávání, která vycházela z nadšených referátů z Moravské Ostravy, tak nebyla naplněna. I přesto představení poskytlo některé výjimečné výkony Antonína Balkeho, který coby Vodník vládl mohutným basem, Slávy Tittlové v roli Ježibaby, Josefa Friče a Magdy Škrdlíkové v komických postavách Hajného a Kuchfíka. Referent také upozornil na Kněžnu Marie Havelkové, která ale byla místy zbytečně afektovaná.³¹³

Reputaci si společnost napravila hned další operou *La Traviata* Giuseppe Verdiho, při které hostovala koloraturní sopranistka a členka brněnského Národního divadla Marie Fialová (1884 – 1963). Violettu hrála v Brně už od roku 1910 a patřila mezi její nejlepší role. Podíl na úspěchu měli samozřejmě i členové souboru. Václav Tittl jako Alfréd Germont zaujal vřelým a výrazným akcentem. Georga Germonta hrál jinak nevýrazný Josef Čermák, jeho baryton zněl příjemně a sytě, ale ve vyšších polohách se už potýkal s problémy. Nový kapelník a jeden z nejlepších dirigentů své doby Emanuel Bastl dokázal přes

³¹¹ České divadlo. *Pozor*, 20. 3. 1916, s. 4.

³¹² Olomoucké zprávy. Divadlo. *Selské listy*, 23. 3. 1916, s. 5.

³¹³ České divadlo. *Pozor*, 20. 3. 1916, s. 4.

počáteční nedostatky stmelit orchestr a i sbory díky jeho vedení zněly vyrovnaně a dynamicky.³¹⁴

Kromě dvou zmíněných oper společnost Antoše Josefa Frýdy ještě sehrála *Evžena Oněgina* Petra Iljiče Čajkovského a *Carmen* Georgese Bizeta, kde hostoval opět jeden z herců brněnského Národního divadla a bývalý člen Městského divadla na Vinohradech, tenorista František Krampera (1877 – 1955) v roli Dona José.³¹⁵ Původně program sliboval ještě operu Giacoma Pucciniho *Madame Butterfly*, ale na všeobecnou žádost se nakonec hrála opereta Jeana Gilberta *Cudná Zuzana* s populární Magdou Škrdlíkovou v hlavní úloze.³¹⁶

Zásluhu na úspěchu společnosti měl sehraný a mladý operetní ansámbl v čele se sestrami Magdou a Helenou Škrdlíkovými, které v Moravské Ostravě patřily mezi „miláčky“ publika. Operetní subreta Magda Škrdlíková (1886 – 1951) působila tři roky u společnosti Františka Trnky a stejně jako její mladší sestra získala v letech 1910 – 1912 angažmá v brněnském Národním divadle. Hrála krátce i v Lublani a jednu sezonu dokonce v Rusku. Svoji kariéru zakončila v Českém divadle v Olomouci.³¹⁷ Její sestra Helena Škrdlíková (nar. 1892), operetní a operní pěvkyně, byla později oblíbenou pražskou šansoniérkou (například v Červené sedmě).³¹⁸ Při většině operetních představeních na sebe charismatické sestry poutaly veškerou pozornost a nebylo to na škodu. Například četné nedostatky v orchestru i na jevišti během narychlo zařazené operety *Cudná Zuzana* Jeana Gilberta v závěru první stagiony zastřela svojí osobností Magda Škrdlíková a představení nakonec

³¹⁴ České divadlo. *Pozor*, 22. 3. 1916, s. 4.

³¹⁵ Divadelní soubor pana Frýdy-Friedla. *Pozor*, 29. 3. 1916, s. 4.

³¹⁶ České divadlo ředitelstvím A. Frýdy-Friedla. *Pozor*, 28. 3. 1916, s. 4.

³¹⁷ DUFKOVÁ, cit. 12, s. 692.

³¹⁸ DUFKOVÁ, cit. 12, s. 713.

sklidilo burácející pochvalu.³¹⁹ V představení *Krásné Heleny* Jacquese Offenbacha zas diváky překvapila svojí všestranností a talentem Helena Škrdlíková, která s úspěchem zaspívala mužskou roli Parida.³²⁰ Obecně o jejích výkonech v operetách rakouských skladatelů se *Selské listy* vyjádřily takto: „ ... chválíme vůbec pěknou distingovanou hru, kterou zbytečně nepřehání a sráží trochu triviální nevkus vídeňských operet.“³²¹

Součástí některých operetních představení byly také taneční vložky, které opatrovaly baletní mistryně Ella Špírková a primabalerína Berta Knittlová. Ta jako tanečnice ovládala špičkovou techniku a v brněnském Národním divadle se uplatnila i jako sólová umělkyně a autorka choreografie pro operetu a operu.³²² V Olomouci na sebe obě tanečnice upozornily při představení díla Georga Jarna *Krista z myslivny* v podobě maďarského národního tance čardáš.³²³

Brněnským Národním divadlem prošlo i několik dalších členů společnosti Antoše Josefa Frýdy. Kromě výše zmíněných to byl manžel Berty Knittlové, tenor a Frýdův operní režisér Zdeněk Knittl (1889 – 1955), který se počátkem dvacátých let podílel na budování slovenského Národního divadla.³²⁴ Dále například výrazná pěvkyně Babetta „Babuška“ Dostálová (nar. 1889). Brněnské Národní divadlo bylo v roce 1912 jejím prvním profesionálním angažmá a hned z počátku překvapovala svým pěveckým a hereckým talentem. I v Olomouci zaujala plným, silným a barvitým hlasem. Po odchodu od Frýdovy společnosti rozvinula svůj pěvecký výraz do dramatického rozsahu a vrcholem její kariéry bylo potom dvanáctileté působení v Plzni.³²⁵ Sláva

³¹⁹ České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 1. 10. 1915, s. 4.

³²⁰ České divadlo. *Pozor*, 23. 3. 1916, s. 4.

³²¹ Olomoucké zprávy. Divadlo. *Selské listy*, 28. 3. 1916, s. 3.

³²² DUFKOVÁ, cit. 10, s. 667.

³²³ Olomoucké zprávy. Divadlo. *Selské listy*, 28. 9. 1915, s. 3.

³²⁴ DUFKOVÁ, cit. 12, s. 678.

³²⁵ DUFKOVÁ, cit. 10, s. 824.

Tittlová byla během působení u Josefa Frýdy již zkušenou altistkou, ale do brněnského Národního divadla se nakrátko dostala až roku 1918. V průběhu stagiony odešel do Brna Josef Bělský (1891 – 1966), který se později přesunul do pražského divadla Uranie.³²⁶ Své činoherní zaměření dokázal úspěšně kombinovat i se zpěvohrou a operetou, kde hrával především role milovníků.

Do souboru přibyla roku 1915 také nová posila v podobě Milady Drobné. Její premiéra během operety Leo Falla *Rozvedená paní* nesla jisté stopy nesmělosti, ale díky sytému a ve vyšších polohách koloraturnímu hlasu se publiku zalíbila.³²⁷ Mezi důležité osobnosti společnosti, kterých si kritika často všímala, patřili Josef Čermák, Václav Tittl, Helena Křížová, barytonista Karel Wildner, komik Vladimír K. Smíchovský a tenor Josef Frič, jehož jemná naivní komika byla v operetě Franze Lehára *Eva neodolatelná*.³²⁸

Společnost Antoše Josefa Frýdy přivezla do Olomouce poměrně kvalitní operetní divadlo. I když z původního ideálu o kulturní funkci divadla nezbylo mnoho, snaha o profesionální provedení díla zůstala. Frýda si udržoval dobrý ansámbl herců a hlavně zpěváků vedený výborným kapelníkem a operním dirigentem Emanuelem Bastlem, který měl velkou zásluhu na úspěchu uvedených oper. Bastl se v roce 1919 stal šéfem opery v Národním divadle moravskoslezském a do Olomouce se ještě vrátil roku 1928, kde stál po čtyři sezony v čele opery Českého divadla. Jak je zřejmé z novinových článků, Antoš Josef Frýda nezanedbával ani výtvarnou stránku představení, kterou referenti často chválili. Žádné konkrétní popisy scény sice nemáme, ale zachovala se nám alespoň krátká informace, že režie inspirovaná

³²⁶ Divadelní soubor pana Frýdy-Friedla. *Pozor*, 30. 3. 1916, s. 4.

³²⁷ Věci olomoucké. České divadlo v Olomouci. *Pozor*, 30. 9. 1915, s. 4.

³²⁸ Olomoucké zprávy. Divadlo. *Selské listy*, 28. 3. 1916, s. 3.

divadlem Maxe Reinhardta nechala herce v průběhu operety *Krásná Helena* Jacquese Offenbacha přicházet na scénu hledištěm.³²⁹ V Olomouci zřejmě první náznak snahy eliminovat tradiční rozdělení prostoru na hrací a prostor pro diváky.

Repertoár se v Olomouci striktně vyhýbal činohře, i když právě na tomto druhu divadla měla společnost kdysi založenou svoji dobrou pověst. Ani v Ostravě Antoš Josef Frýda činohru v zimní sezoně 1915/16 běžně neprovozoval. Pouze během hostování Eduarda Vojana uvedl několik činoherních večerů.³³⁰ Po operetních představeních ale byla díky válce poptávka, takže Frýdova nenáročná a zábavná dramaturgie publiku vyhovovala.

³²⁹ Věci olomoucké. České divadlo. *Pozor*, 22. 3. 1916, s. 4.

³³⁰ ŠTEFANIDES, cit. 119, s. 42.

13. Společnost Jana Blažka a Východočeská společnost pod vedením Bedřicha Jeřábka (1916 – 1917)

Společnost Jana Blažka patřila od svého založení roku 1908 mezi elitní soubory nabízející hodnotný repertoár od klasických autorů (Williama Shakespeara, Lope de Vegy, Friedricha Schillera) a soudobých českých (Jaroslava Vrchlického, Gabriely Preissové) i zahraničních dramatiků (Hermannu Sudermanna, Maxe Ernsta). S příchodem války ale započaly problémy a Blažek byl nucen začít provozovat i operetu.³³¹ Nicméně během hostování v Olomouci nabízel čtyřdenní program komedie a veselohry, v kterých vynikli dřívější, ale i budoucí herci brněnského Národního divadla jako Ferdinand Kaňkovský, Marie Štursová-Blažková a Gustav Čech.³³² Kdysi vzorně vedený podnik Jan Blažek nakonec roku 1921 rozpustil.

Do Olomouce se v letech 1916 a 1917 vrátil Bedřich Jeřábek, tentokrát v čele Východočeského divadla,³³³ kde získal místo ředitele roku 1914.³³⁴ Během první zastávky dramaturgie společnosti tíhla k opeře a operetě. Zajímavým počinem bylo uvedení nové operety Oskara Nedbala *Vinobraní*, která měla teprve 11. 2. 1916 premiéru ve Vídni, a hlavně opery *Její pastorkyňa* Leoše Janáčka.³³⁵ Herecky i hlasově vyhovovaly výkony Alby Sehnalové v roli Kostelničky, Hany Kramperové jako Jenůfy a Emila Olšovského (1890 – 1945) v roli Laca. Orchester vedl dirigent Vaněk, který se musel vyrovnávat s faktem, že chybějící odvedené hudebníky bylo třeba v každém městě nahrazovat

³³¹ ŠORMOVÁ, cit. 272, s. 15 – 16.

³³² Věci olomoucké. Divadelní společnost řízená p. Blažkem. *Pozor*, 10. 1. 1916, s. 4.

³³³ Též známé jako *Divadlo sdružených měst východočeských*. Jednalo se v podstatě o východočeskou verzi neuskutečněného projektu *Divadla moravských měst*.

³³⁴ Ředitelem Východočeského divadla. *Pozor*, 9. 6. 1914, s. 1.

³³⁵ Operu Leoše Janáčka uvedlo po dvanácti letech odmítavých reakcí konečně i pražské Národní divadlo.

tamějšími silami a tomu také odpovídalo hudební provedení, především oper.³³⁶ Operety hodnotil tisk slušně, ale nádherná kostýmní výprava a spektakulární efekty zřejmě zastínily ostatní divadelní složky a staly se „jen pastvou pro oko, nic více“.³³⁷ Jeřábek nabídl také balet Ernő Dohnányio *Závoj Pierotčin* s Hanou Vojáčkovou v titulní roli. Vojáčková balet nastudovala již během svého působení v brněnském Národním divadle³³⁸ i tak představení trpělo nepřesnostmi v tančících skupinách a pro orchestr to byl nejnešťastnější den.³³⁹

Poslední návštěvu Olomouce kočovnou společností zahájil roku 1917 Bedřich Jeřábek překvapivě dramatem *Zlaté rouno* polského dekadentního a expresionistického autora Stanislava Przybyszewského, které mělo i vysokou návštěvnost.³⁴⁰ S nepochopením se setkala hra, která získala Náprstkovu cenu za rok 1916, *Jejich štěstí* Jaroslava Hilberta.³⁴¹

Bedřich Jeřábek uvědomující si blížící se konec éry cestujících divadelních společností se roku 1920 odebral do Bratislavy, kde se jeho soubor stal základem Slovenského národního divadla.³⁴²

³³⁶ WALC. Olomoucko. Divadlo v Olomouci. *Selské listy*, 23. 9. 1916, s. 5.

³³⁷ WALC, Fr. Divadlo v Olomouci. *Selské listy*, 30. 9. 1916, s. 3 – 4.

³³⁸ ŠORMOVÁ, cit. 272, s. 359.

³³⁹ Cit. 337.

³⁴⁰ Divadlo v Národním domě. *Našinec*, 4. 2. 1917, s. 3

³⁴¹ Divadlo v Národním domě. *Našinec*, 6. 2. 1917, s. 3

³⁴² ŠORMOVÁ, cit. 272, s. 191 - 192.

14. Závěr

České kočovné společnosti měly největší podíl na rozvoji divadla v Olomouci v první polovině 90. let 19. století. Od té doby jejich vliv postupně slábl. V této diplomové práci jsme navázali na výzkum Jiřího Štefanidese zaměřený na roky 1868 – 1900 a závěrečné období let 1900 – 1918 jsme podrobně zmapovali z hlediska dramaturgie divadelních společností a herectví jejich členů.

Dramaturgie společností, které jsme zkoumali, převážně nabízely veselohry, frašky a operety a nebo k nim postupem času začaly směřovat. Již od konce 19. století je tento trend zřejmý a devalvace hodnot ve společnosti, zrcadlící se mimo jiné i v divadle, potom vrcholí v období první světové války, kdy divadelní soubory, které si jinak v minulosti zakládaly na hodnotném repertoáru, byly nuceny přejít převážně z existenčních důvodů k provozování povrchních veseloher a operet.

Přitom některé společnosti ze začátku 20. století, ale i později, občas nabízely zajímavý repertoár s klasickou či moderní dramatikou včetně novinek. Ambice některých divadelních ředitelů jako Rajmunda Příbramského, Jana Hodra, nebo Aloise Janovského dokonce přerostly v pokusy o zřízení stálého českého divadla, ale rezervovaný vztah české menšiny ke kočovným divadlům věci příliš nenapomohl. Kromě toho, tisk ve svých článcích podporoval spíš olomoucké ochotníky a jejich spolupráci s předními českými herci a stálými divadly. Intenzita tohoto vztahu narůstala od počátku 20. století a stala se pro další vývoj olomouckého divadla určující.

Germanizační tendence a špatná organizace české menšiny v Olomouci vedly ke ztrátě hostince U města Prahy, čímž přišly kočovné společnosti o jediné místo, kde měly možnost bez

jakýchkoliv omezení provozovat divadlo. Pozdější nezdařený pokus ředitele Bedřicha Jeřábka převést tradici pořádání divadelních představení kočovnými společnostmi do domu U Englischů, jenom potvrdil snižující se zájem českého obyvatelstva o tento typ akcí. Příčinami neúspěchu byly špatná dostupnost jak hostince U města Prahy, tak i hotelu U Englischů, nevyhovující divadelní sál, nedůvěra lidí v kvality divadelních společností, vzrůstající obliba kinematografu a konkurence ochotnického divadla v dobře situovaném Národním domě. V období první světové války se divadelní společnosti dostaly do Olomouce ke krátkým stagionám pouze na pozvání ze strany divadelních ochotníků, kteří v té době už měli veškerou činnost českého divadla pevně v rukách a s blížícím se koncem války tak zdárně připravovali půdu pro vybudování stálého souboru.

Hlavní podíl na vývoji divadla v Olomouci v letech 1900 – 1918 tedy převzaly ochotnické spolky. Představení divadelních společností byla přínosem pouze ve výjimečných případech, jinak pouze ilustrovala úpadek a závěrečné období tohoto typu divadla.

Informačními zdroji našeho výzkumu byly především novinové články z olomouckých periodik, vztahující se k pobytu a činnosti divadelních společností v Olomouci. Zprávy a referáty pokryly většinu zkoumaného období, přesto někdy tisk stagionu společnosti ignoroval a nepřinášel žádné informace. Z toho důvodu v přílohách chybí některá představení a složení členstva. V případě společnosti Václava Choděry je tento nedostatek v budoucnu možné ještě napravit dohledáním v jeho pozůstalosti, jakmile budou sbírky Divadelního oddělení Národního muzea opět přístupné.

15. Resumé

Anotace magisterské diplomové práce

Jméno a příjmení autora: Tomáš Ledvina

Název katedry a fakulty: Katedra divadelních, filmových a mediálních studií, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název diplomové práce: Představení českých divadelních společností v Olomouci v letech 1900 – 1918.

Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Jiří Štefanides

Počet znaků: 184 405

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 29

Klíčová slova: kočovná společnost, divadelní společnost, divadelní představení, Olomouc, české divadlo

Charakteristika diplomové práce:

Diplomová práce se zabývá působením českých kočovných divadelních společností v Olomouci v letech 1900 – 1918 a chronologicky tak navazuje na předchozí výzkum Jiřího Štefanidese let 1868 – 1900. Na základě dostupných pramenů a odborné literatury mapuje a vyhodnocuje podíl divadelních společností na vývoji divadelní kultury v Olomouci především z hlediska dramaturgie a herectví. Důležitou součástí práce je soupis všech představení a členstva jednotlivých společností.

Annotation of the thesis

Name and surname of author: Tomáš Ledvina

Department and college: Katedra divadelních, filmových a mediálních studií, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Title of the thesis: Productions of Czech theatre companies in Olomouc in years 1900 – 1918

Superintendent: doc. PhDr. Jiří Štefanides

Number of strokes: 184 405

Number of attachments: 1

Number of cite publications: 29

Keywords: road show company, theatre company, theatre performance, Olomouc, Czech theatre

Summary of the thesis:

The diploma thesis deals with the activity of the Czech theatre companies in Olomouc during the period of 1900 – 1920 and follows-up chronologically to an earlier Jiří Štefanides's research on the period of 1868 – 1900. The diploma charts and compiles participation of theatre companies in Olomouc theatre evolution on dramaturgy and dramatic perspective on the basis of available sources and literature. List of all theatre performances and troupe members is significant component of the thesis.

16. Přílohy

Repertoár a členstvo společností, které hrály v Olomouci v letech 1900 – 1918

Stručný přehled:

16. 12. 1899 – 21. 1. 1900	<u>Společnost Rajmunda Příbramského</u>
1. 3. – 15. 3. 1900	<u>Společnost Karla Františka Štětky</u>
23. 10. – 19. 11. 1900	<u>Společnost Karla Františka Štětky</u>
8. – 9. 12. 1900	<u>Společnost Karla Františka Štětky</u>
19. 2. – 21. 3. 1901	<u>Společnost Rajmunda Příbramského</u>
17. 8. – 1. 11. 1901	<u>Společnost Aloise Janovského</u>
? – 19. 11. 1901	<u>Společnost Rajmunda Příbramského</u>
21. 12. 1901 – 16. 1. 1902	<u>Společnost Karla Františka Štětky</u>
21. 5. – 20. 6. 1902	<u>Společnost Elišky Zöllnerové</u>
11. 9. – 6. 10. 1902	<u>Společnost Aloise Janovského</u>
26. 10. – 2. 11. 1902	<u>Společnost Aloise Janovského</u>
? – 14. 3. 1903	<u>Společnost Rajmunda Příbramského</u>
17. 10. – 12. 11. 1903	<u>Společnost Aloise Janovského</u>
16. 12. 1903 – 6. 1. 1904	<u>Společnost Františka Trnky</u>
9., 10., 24. 4. 1904	<u>Společnost Aloise Janovského</u>
29. 10 – 1. 11. 1904	<u>Společnost Františka Trnky</u>
18. 3. – 27. 4. 1905	<u>Společnost Emanuela Šumy</u>
13. – 14. 5. 1905	<u>Společnost Aloise Janovského</u>
9. 1. 1906	<u>Společnost Emanuela Šumy</u>
3. 3. – 14. 3. 1906	<u>Společnost Václava Choděry</u>
25. 9. – 30. 10. 1906	<u>Společnost Aloise Janovského</u>
16. 2. – 27. 3. 1907	<u>Společnost Josefa Doubravského</u>
1. 11. – 26. 11. 1907	<u>Společnost Františka Trnky</u>
20., 21. 11. 1909	<u>Společnost Bedřicha Jeřábka</u>
8. 12. 1909 – 12. 2. 1910	<u>Společnost Jana Hodra</u>

13. 3. 1910	<u>Společnost Jana Hodra</u>
9. 10. 1910	<u>Společnost Bedřicha Jeřábka</u>
2. 11. – 27. 11. 1910	<u>Společnost Aloise Janovského</u>
3. 1. – 2. 3. 1911	<u>Společnost Aloise Janovského</u>
29. 4. – 1. 5. 1911	<u>Společnost Karla Komarova</u> (Divadlo moravských měst)
26. 10. – 10. 12. 1911	<u>Společnost Bedřicha Jeřábka</u>
1. 1. - ? 1913	<u>Společnost Adolfa Víta Juppy</u>
12. 4. – 13. 4. 1914	<u>Společnost Karla Františka Štětky</u>
21. 9. – 1. 10. 1915	<u>Společnost Antoše Josefa Frýdy</u> (Divadlo moravských měst)
6. 1. – 9. 1. 1916	<u>Společnost Jana Blažka</u>
17. 3. – 31. 3. 1916	<u>Společnost Antoše Josefa Frýdy</u> (Divadlo moravských měst)
18. 9. – 24. 9. 1916	<u>Společnost Bedřicha Jeřábka</u> (Východočeská společnost)
2. 2. – 4. 2. 1917	<u>Společnost Bedřicha Jeřábka</u> (Východočeská společnost)

VYSVĚTLIVKY

B – balet

Č – činohra

O – opera

OPT – opereta

OP – odpolední představení (15.30, 16.00)

VP – večerní představení (19.30, 20.00)

ND – Národní dům

1899

Společnost Rajmunda Příbramského

16. 12. 1899 – 21. 1. 1900

PROSINEC 1899

16. 12.	Autor neznámý	Kinematograf	Č	
17. 12.	KLICPERA, Václav Kliment	Jan za chrta dán	Č	OP
	POLÁČEK, Jan	Trestanci na Špilberku	Č	VP
18. 12.	PUTLIZ	Strýček z Olomouce	Č	
19. 12.	ECHEGARY, José	Velký Galeoto	Č	
20. 12.	SCRIBE, Eugéne a LEGOUVÉ	Francouzský hrabě na útěku	Č	
21. 12.	VALTER – SCOVEL	Dva malí tuláci	Č	
25. 12.	PEŠKOVÁ, Eliška	Kříž u potoka	Č	
26. 12.	TYL, Josef Kajetán	Jezerní panna	Č	OP
	autor neznámý	Rosza Sandor	?	VP
30. 12.	KÜHN, Leopold	Chudá holka	OPT	
31. 12.	---	Silvestrovská zábava	---	

1900

LEDEN 1900

1. 1.	TITTEL a SCRIBE, Eugéne	Đábel u dvora	OPT	OP
	F. N.	Čarodějka	Č	VP
2. 1.	HEUBERGER, Richard	Ples v opeře	OPT	
3. 1.	HALM, Friedrich	Griselda	Č	
5. 1.	TYL, Josef Kajetán	Strakonický dudák	Č	
6. 1.	?	Smrt na bojišti (předehra)	Č	VP
	?	Pražský rezervista	Č	VP
7. 1.	KAISR	Lesní tajemství	Č	OP

	BARAM, K.	Holka s čertem v těle	Č	VP
9. 1.	DUMAS, Alexandre ml.	Denisa	Č	
12. 1.	SARDOU, Victorien	Vlast'	Č	
16. 1.	TYL, Josef Kajetán	Slepý mládenec	Č	
17. 1.	GANDILLOT, León	Pan podprefekt	Č	
19. 1.	STROUPEŽNICKÝ, Ladislav	Václav Hrobčický z Hrobčic	Č	
21. 1.	K. B. P.	Zvoník u Matky Boží	Č	
	MURUER, Georg de	Smrt' z hypnotismu	Č	

SOUBOR

Režie: Hradecký, Josef
Vojta, Alois
Příbramský, Rajmund

**Divadelní mistr
a výprava:** Příbramský, Václav

Herci a zpěváci: Bellary, Berta
Brodský, V.
Čonský, Julius
Černý, Václav
Donát, Josef
Donátová, Anna
Drnek, Rudolf
Hlávová, Evelína
Hlávová, Mařenka
Hodr, Jan
Hradecká, Gisela
Hradecký, Josef
Hradecká, F. ml.
Chlumský, Antonín
Jizerská, Jos.
Kleinpeter, Ant.
Kohoutek, Josef
Křížová, Helena
Krejčí, Adolf
Krejčová, Magda
Krejčová, Slavinka ml.
Löfler, Karel
Marek, Josef
Mašek, František
Mašková, Anna
Mašková, Josefina

Matějka, Antonín
Mladý, Leopold
Mladá, Tereza
Nešpor(I), Josef
Novák, Leopold
Novotná, Marie
Nový, Bohuslav
Novotný, K.
Pečinka, Jan
Počepická, Josefa
Příbramský, Rajmund
Příbramský, Václav
Příbramská, Bohuše
Příbramská, Magda
Rabas, Václav
Rausová, J.
Řeháková, Józsa
Řehák, Bohuslav
Řepová, F. Vilma
Splavec, Bedřich
Staněk, Josef
Stradiot, Fel.
Svobodová, Anna
Svoboda, Vašík ml.
Šimáně, Naďa
Šmidtová, Anna
Vosátko, Boh.
Vojta, Alois
Zelenková, Marie

Hostovali: Auerswald, Jaroslav
Brož, Karel
Brožová, Kateřina

Společnost Karla Františka Štětky

1. 3. – 15. 3. 1900

BŘEZEN 1900

1. 3.	KADELBURG, Gustav
BLUMENTHAL, Oskar	Dvě různých erbů	Č
2. 3.	FULDA, Ludwig	Ztracený ráj	Č
3. 3.	PAULTON, Harry
PAULTON, Edward Antonio	Plačící Nioba	Č

4. 3.	ŠAMBERK, František Ferdinand	Svatební večer bez nevěsty	Č	OP
	?	Čert a Káča	Č	VP
5. 3.	MOSER, Gustav	Pan sekretář	Č	
7. 3.	LADECKÝ, Jan	Bez lásky	Č	
10. 3.	ŠTECH, Václav	Třetí zvonění	Č	
11. 3.	?	Díblík z hor	Č	Hejčín
12. 3.	KADELBURG, Gustav	Dvě různých erbů	Č	Hejčín
	BLUMENTHAL, Oskar			
13. 3.	VOSS, Richard	Eva	Č	
15. 3.	BISSON, Alexandre	Kontrolor spacích vagonů	Č	
15. 3.	SCHÖNTHAN, Franz von	Pan senátor aneb Revoluce		
	KADELBURG, Gustav	v tiché domácnosti	Č	
?	GRANDÉ, Eugéne	Zlodějka dětí	Č	
	THIBOUST, Lambert			

Poznámka - Cedula C 1902 14 (Zlodějka dětí) je uložena ve složce roku 1902, ale na základě složení hereckého ansámblu docházím k závěru, že pochází z roku 1900.

SOUBOR

Režie: Štětka, Karel František

Herci: Brož, Karel
 Brožová, Katuše
 Gutman, Bedřich
 Gutmanová, Vilma
 Hromádka, Václav
 Klečka, Václav
 Klečková, Božena
 Mašek, František
 Mašková, Marie
 Novák, Rudolf
 Nosek, Josef
 Pražský, Karel
 Štětková, Marie st.
 Štětková, Marie ml.
 Štětka, Karel František
 Štěpánek, Josef
 Vaculík, A.

Společnost Karla Františka Štětky

23. 10. – 19. 11. 1900

ŘÍJEN 1900

23. 10.	HORST, Julius LUNZER, Fritz	Bezhlavý muž	Č	
24. 10.	SCHÖNTHAN, Paul von SCHÖNTHAN, Franz von	Únos Sabineka	Č	
25. 10.	WILDENBRUCH, Ernst von	Chocholouš	Č	
26. 10.	ŠAMBERK, František Ferdinand	Josef Kajetán Tyl	Č	
27. 10.	VRCHLICKÝ, Jaroslav	Exulanti	Č	
28. 10.	PEŠKOVÁ, Eliška ŠTĚTKA, Karel František	Pan lajtnant a jeho forejšic Pán Lysé hory aneb Ondráš a Juráš	Č	OP VP
29. 10.	SHAKESPEARE, William	Kupec Benátský	Č	
30. 10.	nehrálo se			
31. 10.	LIBÁNSKÝ, Jaro M.	Triumf zla	Č	

LISTOPAD 1900

1. 11.	RAUPACH, Ernst Benjamin	Mlynář a jeho dítě	Č	
2. 11.	V. L. M.	Na dušičky aneb Modlitba na hřbitově	Č	
3. 11.	SCHÖNTHAN, Franz von	Zlatý pavouk	Č	
4. 11.	HORST, Julius LUNZER, Fritz SCHWENN, B.	Bezhlavý muž Boerská Amazonka	Č	OP VP
5. 11.	KADELBURG, Gustav BLUMENTHAL, Oskar	U bílého koníčka	Č	
6. 11.	ABRAHAMOWICZ, Adolf RUSZKOWSKI, R.	Manžel ze šetrnosti	Č	
7. 11.	nehrálo se			
8. 11.	Autor neznámý	Teta veselých studentů	Č	
9. 11.	ŠAMBERK, František Ferdinand	Karel Havlíček Borovský	Č	

10. 11.	TOLSTOJ, Lev Nikolajevič	Vláda tmy	Č	
11. 11.	ABRAHAMOWICZ, Adolf	Manžel ze šetrnosti	Č	OP
	RUSZKOWSKI, R.			
	STAŇKOVSKÝ, J. J.	Samá ženidla aneb		
		Výlet pana Cvrčka	Č	VP
12. 11.	nehrálo se			
13. 11.	BISSON, Alexandre	Kontrolor spacích vagonů	Č	
14. 11.	nehrálo se			
15. 11.	KADELBURG, Gustav	U bílého koníčka	Č	
	BLUMENTHAL, Oskar			
16. 11.	KADELBURG, Gustav	U bílého koníčka	Č	
	BLUMENTHAL, Oskar			
17. 11.	BERTON, Pierre	Zaza	Č	
	SIMON, Charles			
18. 11.	KOLÁR, Josef Jiří	Žižkova smrt	Č	
19. 11.	PAULTON, Harry	Plačící Nioba	Č	
	PAULTON, Edward Antonio			

SOUBOR

Režie: Štětka, Karel František
Třebovský, Alexander

Ceduláři: Brož, Karel
Libánský, Jaro M.
Orlický, Jaroslav
Pacák, Antonín

Herci: Brož, Karel
Brožová, Katuše
Brožek, Josef
Drnek, Rudolf
Dobeš, Jan
Hlavová, Eva
Kalenská, Růžena
Karafiát, František
Kostecký, Oldřich
Libánský, Jaro M.
Malina, K.
Malík, Ludvík
Novák, Rudolf
Nováková, Josefa

Nosek, František
Orlický, Jaroslav
Pacák, Antonín
Pacáková - Hlavová, Marie
Šípek, Jaroslav
Štětková, Marie st.
Štětková, Marie ml.
Štětka, Karel František
Třebovský, Alexander
Třebovská, Terezie

Společnost Karla Františka Štětky

8. – 9. 12. 1900

PROSINEC 1900

8. 12.	Bez autora	Mikulášská zábava		
9. 12.	KADELBURG, Gustav BLUMENTHAL, Oskar GIBON, Harry	U bílého koníčka Z ráje manželského	Č Č	OP VP

SOUBOR

Režie: Štětka, Karel František

Herci: Brožek, Josef
Drnek, Rudolf
Dobeš, Jan
Hlavová, Eva
Libáňský, Jaro M.
Malík, Ludvík
Orlický, Jaroslav
Pacáková - Hlavová, Marie
Pacák, Antonín
Štětka, Karel František
Štětková, Marie st.
Štětková, Marie ml.
Štětková, Anička
Třebovská, Terezie
Třebovský, Alexander

1901

Společnost Rajmunda Příbramského

19. 2. – 21. 3. 1901

ÚNOR 1901

19. 2.	STRAUSS, Johann mladší	Cikánský baron	OPT	
20. 2.	BLODEK, Vilém	V studni	O	
21. 2.	HAUPTMANN, Gerhart	Potopený zvon	Č	
22. 2.	SMETANA, Bedřich	Prodaná nevěsta	O	
23. 2.	SMETANA, Bedřich	Prodaná nevěsta	O	Hejčín
24. 2.	SMETANA, Bedřich	Prodaná nevěsta	O	OP
	Autor neznámý	Svatojanský večer	O	VP
25. 2.	SCHÖNTHAN, Franz von	Zlatá Eva	Č	
26. 2.	SUPPÉ, Franz von	Boccacio	OPT	
27. 2.	BLUMENTHAL, Oskar	To jsem sám rád	Č	
	KADELBURG, Gustav			
28. 2.	STRAUSS, Johann mladší	Cikánský baron	OPT	

BŘEZEN 1901

1. 3.	HERVÉ, Florimond Ronger	Mamzelle Nitouche	OPT	
2. 3.	BJÖRSON, Björnsterne	Nad naše síly	Č	
3. 3.	SUPPÉ, Franz von	Boccacio	OPT	OP
	Autor neznámý	Válka anglo-burská	Č	VP
4. 3.	Autor neznámý	Španělská tchýně	OPT	
5. 3.	PLANQUETTE, Robert	Cornevillské zvonky	OPT	
6. 3.	SUPPÉ, Franz von	Krásná Galathea	OPT	
7. 3.	ŠTOLBA, Josef	Mořská panna	Č	
8. 3.	ŠTOLBA, Josef	Mořská panna	Č	
9. 3.	BRANDL, Johann	Kozačka	OPT	
10. 3.	Autor neznámý	Amerikáni v Praze	Č	OP
	OFFENBACH, Jacques	Orfeus v podsvětí	OPT	VP
11. 3.	TOLSTOJ, Lev Nikolajevič	Vláda tmy	Č	

12. 3.	LINDAU, Karl KRENN, Leopold nebo MRŠTÍKOVI, Alois a Vilém	Bláznivá noc Maryša	Č Č	
13. 3.	Autor neznámý	Lišák a Smola	Č	
14. 3.	FEYDEAU, Georges	Dáma od Maxima	Č	
?	VEGA, Lope de	Sedlák svým pánem	Č	
?	SUPPÉ, Franz von STROUPEŽNICKÝ, Ladislav	Žádný muž a tolik děvčat Zkažená krev	OPT Č	VP VP
?	FOLD, F.	Čarovný závoj	Č	

SOUBOR

Režie:	Hradecký, Josef Příbramský, Rajmund Vojta, Alois
Divadelní mistr a výprava:	Příbramský, Václav
Kapelník:	Bauer, František Procházka, František
Herci a zpěváci:	Bayer, Josef Černý, Josef Dbalá Donát, Josef Drnek, Rudolf Horník Horníček Hradecká, Gisela Hradecký, Josef Hilbert Krejčí, Adolf Krejčová, Magda Kurza, Arnošt Marek, Josef Micková Mladý, Leopold Mladá, Tereza Nešpor, Josef Novák, Leopold Novotný, K. Pacák, Antonín Pacáková-Hlavová, Marie

Pavlovský
Příbramský, Rajmund
Příbramský, Václav
Řeháková, Józa
Řehák, Bohuslav
Slámová
Svobodová, Anna
Svoboda, Vašík ml.
Šátková, Sidonie
Švejnar, Antonín
Švejnarová
Veibrová
Vojta, Alois

Hostovali: Lebeda, Antonín
Peršl, Josef
Peršlová

Společnost Aloise Janovského

17. 8. – 1. 11. 1901

SRPEN 1901

17. 8.	ZEYER, Julius	Z dob růžového jitra	Č	
	KRYLOV, Viktor	Medvěd námluvčím	Č	
18. 8.	ZEYER, Julius	Radúz a Mahulena	Č	
20. 8.	ZEYER, Julius	Radúz a Mahulena	Č	
21. 8.	SCHÖNTHAN, Franz von	Komtesa Kukuč	Č	
22. 8.	SCHÖNTHAN, Franz von	Renaissance	Č	
24. 8.	JEŘÁBEK, František Věnceslav	Služebník svého pána	Č	
25. 8.	ZEYER, Julius	Radúz a Mahulena	Č	OP
	RÖDER, C.	Jezerní panna	Č	VP
26. 8.	VOSS, Richard	Evin důl	Č	
27. 8.	DRACHMANN, Holger	Byl jednou jeden král	Č	
28. 8.	OHNET, Georges	Majitel hutí	Č	
30. 8.	JONÁŠ, Karel	Oplancija	Č	
	Autor neznámý	Balet La Sérénade Valse Espagnole	B	
	Autor neznámý	Francouzská selka a český dobrovolník	Č	

31. 8.	SCHÖNTHAN, Franz von	Svatba v Káni Galilejské	Č	
	KOPPEL-ELLFELD, Franz			
	RÖDER, C.	Jezerní panna	Č	
ZÁŘÍ 1901				
1. 9.	PULDA, Jaroslav	Hloupý Honza na výstavě	Č	
3. 9.	HAUPTMANN, Gerhart	Potopený zvon	Č	
5. 9.	ZEYER, Julius	Z dob růžového jitra	Č	
	KRYLOV, Viktor	Medvěd námluvčím	Č	
6. 9.	BAYER, Joseph	Královna loutek	B	
	POHL, Emil	Krasojedkyně	Č	
7. 9.	KVAPIL, Jaroslav	Princezna Pampeliška	Č	
8. 9.	BAYER, Joseph	Královna loutek	B	VP
	POHL, Emil	Krasojedkyně	Č	VP
	PULDA, Jaroslav	Hloupý Honza na výstavě	Č	OP
10. 9.	BAYER, Joseph	Královna loutek	B	
	Autor neznámý	Francouzská selka a český dobrovolník	Č	
12. 9.	VRCHLICKÝ, Jaroslav	Noc na Karlštejně	Č	
13. 9.	NORDMAN	Padlí andělé	Č	
14. 9.	DRACHMANN, Holger	Byl jednou jeden král	Č	
15. 9.	RÖDER, C.	Jezerní panna	Č	
	JACOBSON, B. E.	500 000 čertů	Č	
	THALBERG, F.			
16. 9.	SCHÖNTHAN, Franz von	Komtesa Kukuč	Č	
19. 9.	TYL, Josef Kajetán	Paličova dcera	Č	
20. 9.	FEYDEAU, Georges	Dáma od Maximů	Č	
22. 9.	Autor neznámý	Sněhulka a sedm trpaslíků	Č	OP
	FEYDEAU, Georges	Dáma od Maximů	Č	VP
23. 9.	NORDMAN	Padlí andělé	Č	
25. 9.	BRACHVOGEL, Albert Emil	Narcis a aneb Šílenec Francie	Č	
26. 9.	FEYDEAU, Georges	Dáma od Maximů	Č	
27. 9.	RAEDER, G.	Flik a Flok	B	
28. 9.	KOLÁR, Josef Jiří	Pražský žid	Č	
29. 9.	RAEDER, G.	Flik a Flok	B	

ŘÍJEN 1901

1. 10.	MJASNICKY, J. J.	Čert a anděl	Č	
3. 10.	BEAUMARCHAIS, Pierre-Augustin Caron de	Figarova svatba	Č	
5. 10.	LOUF, Karel	Plukovník Pemperton	Č	
6. 10.	LOUF, Karel BAYER, Joseph	Plukovník Pemperton Královna loutek	Č B	VP OP
8. 10.	TYL, Josef Kajetán	Jiříkovo vidění	Č	
11. 10.	BIRCH-PFEIFFEROVÁ, Charlotte	Sirotek Lowoodský	Č	
12. 10.	SARDOU, Victorien	Vlastí	Č	
13. 10.	POHL, Emil	Sedm havranů	Č	
14. 10.	POHL, Emil	Sedm havranů	Č	
15. 10.	WOLF, A.	Preciosa, spanilé děvče cikánské	 Č	
19. 10.	SHAKESPEARE, William	Kupec benátský	Č	
20. 10.	MIKOVEC, Ferdinand Břetislav	Záhuba rodu přemyslovského aneb Zavraždění krále Václava III. v Olomouci	 Č	
21. 10.	KNEISEL, Rudolf	Pan farář a jeho kostelník	Č	
23. 10.	MOLIÈRE	Lakomec	Č	
26. 10.	DUMAS, Alexandre	Kean	Č	
27. 10.	KNEISEL, Rudolf NESTROY, Johann Nepomuk	Pan farář a jeho kostelník Zlý duch Lumpacivagabundus	Č Č	

LISTOPAD 1901

1. 11.	RAUPACH, Ernst Benjamin	Mlynář a jeho dítě	Č
--------	-------------------------	--------------------	---

SOUBOR

Režie: Chlumský, Antonín
Lapil, Karel

Herci: Albrechtová, A.
Balatka, J.
Baloun, Václav
Benešová, A.
Beneš, František
Burda, Jindřich

Burgetová, A.
Brožek, Josef
Černý, Václav
Čonský, Julius
Dbalá, J.
Doubek, H.
Engelhard, J.
Fialová, F.
Grooh, Josef
Hašler, Karel
Hájek, B.
Hergetová, F.
Hora, V.
Hruška
Chlumský, Antonín
Chlumská, Marie
Chlumský, Vladimír
Chládek, J.
Jarý, J.
Janovský, J.
Janovský, Alois
Janovská-Frisseová, Františka
Jesenská, E.
Jelínek, V.
Jelínková, H.
Jeřábek, Bedřich
Kandlerová, Hana
Kaňkovský, K.
Kaňkovská, Josefa
Kejzar, J.
Krejčí, Adolf
Krejčí, J.
Krejčová, Magda
Křížová, Božena
Klečka, Václav
Kostka, Jan
Lapil, Karel
Libánský, K.
Lindová, M.
Lokajová, V.
Müller, ml.
Müller, E.
Müllerová, M.
Noll, Karel
Novák, Rudolf
Nováková
Nový, V.
Ortová, S.
Orlický, Jaroslav
Pavlovská, Ana
Pavlovský, F.
Pavlišta, Jos.

Plavec, V.
Pišvejcová, O.
Pišvejc, Adolf
Pospíšilová, M.
Pokorný, V.
Prknová, A.
Příbramský, Václav
Příbramská, Magda
Rabský, J.
Radimská, Berta
Robenský, J.
Skála, Václav
Smetanová, Marie
Silbertová
Svoboda, K.
Svobodová
Stocká, Marie
Stocký, Karel
Schitz, J.
Šimek, K.
Šmidlová, Františka
Švarc, Karel
Švarcová, Anna
Švehla, Josef
Štekr, E.
Štekrová, E.
Třebovský, Alexander
Třebovská, A.
Tomková, Marie
Tuttr, Józsa
Tužina
Váchová, Božena
Vaněk, Karel
Vaňková, J.
Vácha, J.
Vávra, V.
Vrána, K.
Zaoralová, F.
Zelenková, F.
Zika, Karel

Společnost Rajmunda Příbramského

LISTOPAD 1901

?	?	?	?
?	SMETANA, Bedřich	Prodaná nevěsta	O
?	WEBER, Carl Maria von	Čarostřelec	O
19. 11.	BLODEK, Vilém	V studni	O VP
	SUPPÉ, Franz von	Krásná Galathea	OPT VP

SOUBOR

Režie: Hradecký, Josef
Příbramský, Rajmund

**Divadelní mistr
a výprava:** Příbramský, Václav

Kapelník: Bauer, František

Herci a zpěváci: Dbalá
Donát, Josef
Horník
Hradecká, Gisela
Hradecký, Josef
Micková
Mladý, Leopold
Mladá, Tereza
Pacák, Antonín
Příbramský, Rajmund
Příbramský, Václav
Řehák, Bohuslav
Slámová
Svobodová, Anna
Švejnar, Antonín
Švejnarová
Veibrová

Hostovali: Lebeda, Antonín

Společnost Karla Františka Štětky

21. 12. 1901 – 16. 1. 1902

PROSINEC 1901

21. 12.	LÉON, Viktor a STEIN, Leo	Obětní beránek	Č	
22. 12.	LÉON, Viktor a STEIN, Leo	Obětní beránek	Č	OP
	GILLET, E.	Dva malí vagabundi	Č	VP
23. 12.	nehrálo se			
24. 12.	nehrálo se			
25. 12.	ŠOLC, Václav (Abel)	Hřích	Č	
26. 12.	GILLET, E.	Dva malí vagabundi	Č	OP
	LINDAU, Karl	Veselá Praha aneb		
	KRENN, Leopold	Praha za dne i noci	Č	VP
27. 12.	?			
28. 12.	?			
29. 12.	LINDAU, Karl	Veselá Praha aneb		
	KRENN, Leopold	Praha za dne i noci	Č	OP
	Anonymus Olomoucký	Pan domácí z Olomouce a jeho hrůzné tajemství	Č	VP

1902

Společnost Karla Františka Štětky

21. 12. 1901 – 16. 1. 1902

LEDEN 1902

1. 1.	Anonymus Olomoucký	Pan domácí z Olomouce a jeho hrůzné tajemství	Č	OP
	MALACHOV	Na šiřato, na placato, nelíbejte po tmě moje zlato	Č	VP
6. 1.	MALACHOV	Na šiřato, na placato, nelíbejte po tmě moje zlato	Č	OP
	HAUSMANN	Tataři na Moravě	Č	VP

12. 1.	ABRAHAMOWICZ, Adolf RUSZKOWSKI, R. Autor neznámý	Pan hejtman z Bosny (Manžel ze šetrnosti) Babinský, vůdce loupežníků v českých lesích	Č	OP
15. 1.	BRIEUX, Eugène	Červený talár	Č	VP
16. 1.	ŠUBERT, František Adolf	Probuzenci	Č	
?	BURNETTOVÁ, Frances Hodgson	Malý lord	Č	
?	OHNET, Georges	Cikánská krev aneb Hraběnka Sára	Č	

SOUBOR

Režie: Štětka, Karel František

Herci: Běhal, Josef
Brožek, Josef
Hlavová, Eva
Hranický, Jan
Knížek, Jan
Knížková, Anna
Lhotský, František
Lukovský, J.
Marha, L.
Mašek, František
Mašková, Josefina
Mašková, Blaženka
Mančal, Ludvík
Orlický, Jaroslav
Šípek, Josef
Šípková, Marie
Štětka, Karel František
Štětková, Marie st.
Štětková, Marie ml.
Štětka, Oldřich
Štětková, Anna
Třebovský, Alexander
Třebovská, Terezie
Voborský, Emil
Zamykal, František

Společnost Elišky Zöllnerové

21. 5. – 20. 6. 1902

KVĚTEN 1902

21. 5.	ZIEHRER, Karl Michael	Tuláci	OPT	
23. 5.	SUDERMANN, Hermann	Svatojánské ohně	OPT	
24. 5.	ZIEHRER, Karl Michael	Tuláci	OPT	
25. 5.	OFFENBACH, Jacques	Krásná Helena	OPT	
26. 5.	DAVIS, Gustav	Katakomy	Č	
27. 5.	WEINBERGER, Karl Rudolf	Primabalerína	OPT	
28. 5.	FEYDEAU, Georges	Dáma od Maxima	Č	
29. 5.	Velká zahradní akademie ve prospěch fondu pro zestárlé herce. V zahradě u města Prahy.			
30. 5.	Autor neznámý	Náci a Muci	Č	
31. 5.	LECOQC, Alexandre Charles	Malý vévoda	OPT	

ČERVEN 1902

1. 6.	KOVAŘOVIC, Karel	Psohlavci	O	ND
2. 6.	LOTHAR, Rudolf	Král Harlekýn	Č	
3. 6.	MESSAGER, André	Krásná Bearňanka	OPT	
4. 6.	HAUPTMANN, Gerhart	Forman Henčl	Č	
5. 6.	SMETANA, Bedřich	Prodaná nevěsta	O	
6. 6.	VIKOVÁ-KUNĚTICKÁ, Božena	Přítěž	Č	
8. 6.	JONES, Sidney	Gejša	OPT	ND
9. 6.	KISIELEWSKY, Jan August	Karikatury	Č	
10. 6.	ZIEHRER, Karl Michael	Troje přání	OPT	
11. 6.	DELLINGER, Friedrich	Don César	OPT	
12. 6.	ERNST, Max	Flachsman vychovatel	Č	
13. 6.	KOVAŘOVIC, Karel	Psohlavci	O	
14. 6.	ZELLER, Karl	Ptáčník	OPT	ND
15. 6.	Autor neznámý	Náci a Muci	Č	

hostování ve
Chvalkovicích

16. 6.	MILLÖCKER, Carl	Žebravý student	OPT
17. 6.	KOVAŘOVIC, Karel	Psohlavci	O
18. 6.	LINDAU, Karl KRENN, Leopold	Bláznivá noc	Č
19. 6.	SMETANA, Bedřich	Dalibor	O
20. 6.	JIRÁSEK, Alois	Kolébka	Č

SOUBOR

Režie:	Merhaut, Vladimír Počepický, Jaroslav Zöllner, František
Inspicient:	Čaboun, Alois
Nápověda:	Sequens, Josef
Kapelník:	Kratochvíl, Karel
Herci a zpěváci:	Albrechtová, Josefína Brzková, Terezie Brzek, Josef Čaboun, Alois Černá Havlíček, Václav Janečková, Luisa Janeček, Julius (II.housle) Jeník, Jindřich Katouzská Laufková, M. Merhaut, Vladimír Merhautová, Pavla Pešková, Marie Pešek, Josef Petrusová, Žofie Počepický, Jaroslav Pražský Pražák, Alois Sequensová, Milada Spravilová, Hermína Suda, Otakar Sudová, Josefína Šourek, Jan Tuma, Josef Vydra, Václav Vydrová, Eliška Zatíranda, Václav Zöllnerová-Havelková, Marie

Společnost Aloise Janovského

11. 9. – 6. 10. 1902

ZÁŘÍ 1902

11. 9.	CAPUS, Alfred	Manželé paní Leontiny	Č	
12. 9.	SUDERMANN, Hermann	Svatojánské ohně	Č	
13. 9.	ZEYER, Julius	Radúz a Mahulena	Č	
14. 9.	Autor neznámý	Sněhulka a sedm trpaslíků	Č	OP
	Autor neznámý	Tajemný zločinec	Č	VP
15. 9.	SARDOU, Victorien	Madame Sans-Gêne	Č	
16. 9.	MANNSTÄDT, Wilhelm	Štábní trubač	Č	
17. 9.	BISSON, Alexandre	Kontrolor spacích vagonů	Č	
18. 9.	TOLSTOJ, Lev Nikolajevič	Vláda tmy	Č	
19. 9.	Nehrálo se			
20. 9.	ZEYER, Julius	Sulamit	Č	
21. 9.	ORLICKÝ, Jaroslav	Honza na zakletém zámku	Č	
	RÖDER, C.	Jezerní panna	Č	
22. 9.	SCHÖNTHAN, Franz von			
	MOSER, Gustav	Kde je kočka?	Č	
23. 9.	SCHÖNTHAN, Franz von			
	SCHÖNTHAN, Paul von	Zaslíbená země	Č	
24. 9.	HAVEL, Rudolf	Matka Starost	Č	
25. 9.	KOLÁR, Josef Jiří	Magelona	Č	
26. 9.	SCHÖNTHAN, Franz von			
	KOPPEL-ELLFELD, Franz	Svatba v Káni Galilejské	Č	
27. 9.	FEYDEAU, Georges	Dáma od Maxima	Č	
28. 9.	Autor neznámý	Čert a Káča	Č	OP
	PULDA, Jaroslav	Hloupý Honza na výstavě	Č	VP
29. 9.	ALEXANDROV, Viktor	Šest havranů	Č	
	KRYLOV, Viktor Alexandrovič			
30. 9.	GUTZKOW, Karl	Uriel Acosta	Č	

ŘÍJEN 1902

1. 10.	BRIEUX, Eugène	Červený talár	Č
4. 10.	MURGER, Henri	Z potulného života	Č
6. 10.	Autor neznámý	Páně Copánkova bláznivá chvíle	Č

SOUBOR – složení souboru totožné s následující stagionou.

Společnost Aloise Janovského

26. 10. – 2. 11. 1902

ŘÍJEN 1902

26. 10.	KNEISEL, Rudolf	Pan farář a jeho kostelník	Č	OP
	PEŠKOVÁ, Eliška	Cikánka a její děti	Č	VP

LISTOPAD 1902

1. 11.	RAUPACH, Ernst Benjamin	Mlynář a jeho dítě	Č	OP
	RAUPACH, Ernst Benjamin	Mlynář a jeho dítě	Č	VP
2. 11.	SVĚTLÁ, Karolína	Kříž u potoka	Č	
	PEŠKOVÁ, Eliška			
	HUGO, Victor	Ernani	Č	
?	PACASOVÁ, Božena	O palmu vítězství		
?	COSTA, Karl	Muž z Měsíce	Č	
	JACOBSON, Leopold			

SOUBOR

Režie: Chlumský, Antonín

Herci: Baloun, Václav
Beneš, František
Burda, Jindřich
Burget, Stanislav
Brožek, Josef
Čonský, Julius
Dobrovolná, A.
Doubek, H.

Dubská, R.
Engelhard, J.
Fialová, F.
Fenula
Grooh, Josef
Hašler, Karel
Hájek, B.
Hergetová, F.
Hora, V.
Hruška
Chlumský, Antonín
Chlumská, Marie
Chlumský, Vladimír
Chládek, J.
Janovský, J.
Janovský, Alois
Janovská-Frisseová, Františka
Jeřábek, Bedřich
Kandlerová, Hana
Knížková, M.
Krejčí, Adolf
Krejčová, Magda
Křížová, Božena
Libánský, K.
Lokajová, V.
Mikšová, Ella
Noll, Karel
Novák, Rudolf
Nový, V.
Orlický, Jaroslav
Pavlovská, Ana
Paclt
Petzová, M.
Pelčr, V.
Pišvejc, Adolf
Příbramský, Václav
Příbramská, Magda
Příbramská ml.
Rosenkranz, R.
Skrůžný, V.
Smetanová, Marie
Silbertová
Snopková, Olga
Svobodová
Šamal, Václav
Šmidlová, Františka
Švarc, Karel
Švarcová, Anna
Švehla, Josef
Štekrová, E.
Tichý, J.
Telčr, V.

Vaničková, M.
Vaňková, J.
Volný, V.
Vrána, K.
Záček, J.
Zaoralová, F.

1903

Společnost Rajmunda Příbramského

? – 14. 3. 1903

BŘEZEN 1903

?	VERDI, Giuseppe	Troubadour	O	
?	JONES, Sidney	San Toy	OPT	
7. 3.	JONES, Sidney	Gejša	OPT	OP
	JONES, Sidney	Gejša	OPT	VP
8. 3.	PLANQUETTE, Robert	Zvonky Cornevillské	OPT	
9. 3.	?	Zakletý zámek	OPT	
10. 3.	ŠTOLBA, Josef	Mořská panna	Č	
14. 3.	SMETANA, Bedřich	Hubička	O	

SOUBOR

Složení souboru během olomoucké stagiony není na základě nedostatku informací zjistitelné.

Společnost Aloise Janovského

17. 10. – 12. 11. 1903

ŘÍJEN 1903

17. 10.	KADELBURG, Gustav	Liščí kůže	Č	
18. 10.	Autor neznámý	Zlatovláska	Č	
	RAEDER, G.	Flik a Flok	B	

19. 10.	HENNEQUIN, Maurice DUVAL, Georges	Manžel šibal	Č	
20. 10.	MAETERLINCK, Maurice	Monna Vanna	Č	
21. 10.	JEŘÁBEK, František Věnceslav	Syn člověka aneb Prusové v Čechách r. 1757	Č	
22. 10.	FULDA, Ludwig	Blížěnka	Č	
23. 10.	BARRET, Wilton	Ve znamení kříže	Č	
24. 10.	TYL, Josef Kajetán	Mistr Jan Hus	Č	
25. 10.	BARRET, Wilton	Ve znamení kříže	Č	
26. 10.	BARRET, Wilton	Ve znamení kříže	Č	
27. 10.	ERNST, Otto	Flaschmann vychovatel	Č	
28. 10.	MIKOVEC, Ferdinand Břetislav	Záhuda rodu Přemyslovců	Č	
29. 10.	ROSTAND, Edmond	Cyrano de Bergerac	Č	
30. 10.	ROSTAND, Edmond	Cyrano de Bergerac	Č	
31. 10.	HAUPTMANN, Gerhart	Tkalci	Č	
 LISTOPAD 1903				
2. 11.	BOZDĚCH, Emanuel	Baron Goertz	Č	
3. 11.	DUVAL, Georges HENNEQUIN, Maurice	Modrý pokoj	Č	
4. 11.	JIRÁSEK, Alois	Psohlavci	Č	
5. 11.	SHAKESPEARE, William	Hamlet	Č	
6. 11.	FIŠER, Hanuš JARO, Josef	Vřele milovaná Klementina	Č	
7. 11.	BAYER, Joseph HEIJERMANS, Herman	Královna loutek Naděje	B Č	OP VP
8. 11.	KOLÁR, Josef Jiří	Pražský žid	Č	
10. 11.	ZEYER, Julius	Radúz a Mahulena	Č	
11. 11.	CARRÉ, Albert	Dr. Jojo	Č	
12. 11.	PACASOVÁ, Božena	O palmu vítězství/Drama umělce	Č	

SOUBOR

Režie: Janovský, Alois
Chlumský, Antonín
Pulda, Jaroslav

Garderobiér:	Batka, Josef
Divadelní mistr:	Körner, O.
Inspicent:	Peterka, J.
Nápověda:	Štěpánek, J.
Herci:	Beneš, František Brožek, Josef Fialová, F. Grooh, Josef Hergetová, F. Chlumský, Antonín Chlumská, Marie Janovský, Alois Janovská-Frisseová, Františka Jouza Kohoutová, Helena Koulová, Marie Marek, Josef Marková, Anna Mikšová, Ella Naglerová, Anna Naglerová, Marie Noll, Karel Novotný, Hanuš Novotná, Anna Pulda, Jaroslav Puldová, Anna Rindová, Krista Snopková, Olga Šamal, Václav Šmidlová, Františka Švarc, Karel Švarcová, Anna Vedral, Antonín Vyšehradský, Hanuš Zvěřina, Karel

Společnost Františka Trnky

16. 12. 1903 – 6. 1. 1904

PROSINEC 1903

16. 12. ZIEHRER, Karl Michael

Troje přání

OPT

17. 12. JONES, Sidney	Gejša	OPT	
18. 12. FASTER, Otto	Krásná Lída	Č	
19. 12. AUDRAN, Edmond	Loutka (Panenka)	OPT	
20. 12. TYL, Josef Kajetán	Strakonický dudák	Č	OP
STRAUSS, Johann	Cikánský baron	OPT	VP
21. 12. SUPPÉ, Franz von	Boccacio	OPT	
22. 12. SMETANA, Bedřich	Prodaná nevěsta	O	
25. 12. SARDOU, Victorien	Vlast'	Č	
26. 12. FASTER, Otto	Krásná Lída	Č	OP
MILLÖCKER, Karl	Žebravý student	OPT	VP
27. 12. AUDRAN, Edmond	Loutka (Panenka)	OPT	OP
PLANQUETTE, Robert	Zvonky cornevillské	OPT	VP
28. 12. BAHR, Hermann	Vídeňáčky (Ženy)	Č	
29. 12. SUPPÉ, Franz von	Fatinica	OTP	

1904

Společnost Františka Trnky

16. 12. 1903 – 6. 1. 1904

LEDEN 1904

1. 1. STRAUSS, Johann	Benátská noc	OPT
2. 1. ZIEHRER, Karl Michael	Vagabundi	OPT
3. 1. OFFENBACH, Jacques	Krásná Helena	OPT
4. 1. SERPETTE, Gaston	Červená Karkulka	OPT
5. 1. KOVAŘOVIC, Karel	Psohlavci	O
6. 1. KVAPIL, Jaroslav	Oblaka	Č

SOUBOR

Režie: Javůrek, Václav
Peršl, Josef
Trnka, František

Kapelník:	Vilkonský, J.
Baletní mistr:	Štagl, J.
Garderobiér:	Drobný, Jan
Herci a zpěváci:	Trnka, František Pešek, Josef Pešková, Terezie Javůrek, Václav Horníček, K. Peršl, Josef Procházková, Františka Kopecká, Alberta Bayerová, F. Mikšová, A. Kudláček, František Kudláčková, Marie Motýl, Karel Běhavý, F. Běhavá, Marie Nová, K. Horská, Věra Tůma, J. Jarý, Bohuslav Jará, M. Květoň, K. Srbek, J. Nový, K. Salmová, D. Biedermannová, Zdeňka Rabas, V. Šneberg, A. Šnebergová, M. Svoboda, B. Sobek, J. Sova, A. Hüttlová, K.

Společnost Aloise Janovského

9., 10., 24. 4. 1904

DUBEN 1904

9. 4.	ZEYER, Julius	Pod jabloní	Č
10. 4.	KNEISEL, Rudolf	Pan farář a jeho kostelník	Č
	JIRÁSEK, Alois	Psohlavci	Č

24. 4. DELACOURS, Alfred Charlemagne Latinque

THIBOUST, Lambert

Pařížský ďábel

Č

SOUBOR

Herci: Janovský, Alois
Janovská-Frisseová, Františka
Švarc, Karel
Švarcová, Anna

Společnost Františka Trnky

29. října – 1. listopadu 1904

ŘÍJEN 1904

29. 10. HRÁŠKA, Čeněk	Na pomoc rusům	Č	
FOŘT, Karel			
30. 10. HRÁŠKA, Čeněk	Na pomoc rusům	Č	OP
FOŘT, Karel			
KOVAŘOVIC, Karel	Psohlavci	O	VP
31. 10. LEHÁR, Franz	Dráteníček	OPT	

LISTOPAD 1904

1. 11. RAUPACH, Ernst Benjamin	Mlynář a jeho dítě	Č	OP
RAUPACH, Ernst Benjamin	Mlynář a jeho dítě	Č	VP

SOUBOR

Režie: Kudláček, František
Trnka, František

Kapelník: Vilkonský, J.
Wünsch, K.

Herci a zpěváci: Albrechtová, A.
Fejfar, K.
Fejfarová, M.
Heimová, A.
Stach, J.
Bayerová, F.
Běhavý, F.
Běhavá, Marie

Kudláček, František
 Kudláčková, Marie
 Křížová, Helena
 Motýl, Karel
 Nový, K.
 Ouředník, K.
 Trnka, František
 Tůma, Fratišek
 Patočka, J.
 Pacák, Antonín
 Pacáková-Hlavová, Marie
 Pelc, F.
 Petrusová, Žofie
 Srbek, J.
 Svoboda, B.
 Šimek, Josef
 Šnebergová, M.
 Tonda, F.

1905

Společnost Emanuela Šumy

18. 3. – 27. 4. 1905

BŘEZEN 1905

18. 3.	SCHÖNTHAN, Franz von KADELBURG, Gustav	Revoluce v tiché domácnosti	Č	
19. 3.	ŠAMBERK, František COSTA, Karl	Podskalák aneb Zedník diplomatem Zuzančin pan kaprál	Č Č	OP
20. 3.	KADELBURG, Gustav	Hanzi Vejvara a tchán Kondelík	Č	
21. 3.	KNEISEL, Rudolf	Ďáblova dcera	Č	
22. 3.	KOLÁR, Jiří	Monika aneb Po bitvě na Bílé hoře	 Č	
23. 3.	SCHÖNTHAN, Franz von SCHÖNTHAN, Paul von	Zaslíbená země	Č	
25. 3.	MOSENTHAL, Solomon Hermann von	Debora aneb Křesťan a židovka	Č	
26. 3.	KLICPERA, Václav Kliment GRANDÉ, Eugéne THIBOUST, Lambert	Jan za chrta dán Zlodějka dětí	Č Č	OP VP

27. 3.	Nehrálo se			
28. 3.	BURNETTOVÁ, Frances Hodgson	Malý lord	Č	
29. 3.	BLUMENTHAL, Oskar	To jsem sám rád	Č	
	KADELBURG, Gustav			
30. 3.	BIRCH - PFEIFFEROVÁ, Charlotte	Paní generálova a její synové aneb Láska a kletba	Č	
DUBEN 1905				
6. 4.	SCHÖNTHAN, Franz von			
	SCHÖNTHAN, Paul von	Zaslíbená země	Č	
8. 4.	BIRCH - PFEIFFEROVÁ, Charlotte	Paní generálova a její synové aneb Láska a kletba	Č	
9. 4.	PEŠKOVÁ, Eliška	Pan lajtnant a jeho forejšic	Č	OP
	POLÁČEK, Jan	Trestanci na Špilberku aneb Nevinně odsouzený revírník Anton	Č	VP
10. 4.	MOSENTHAL, Solomon Hermann von	Debora aneb Křesťan a židovka	Č	
12. 4.	BURNETTOVÁ, Frances Hodgson	Malý lord	Č	
26. 4.	ŠMAHA, Josef	Zlato	Č	
27. 4.	BAYARD, Pierre du Terail de	Pařížský ničema	Č	
	VANDENBURGH			

SOUBOR

Režie:	Brož, Karel
Herci a zpěváci:	Brož, Karel Brožová, Kateřina Brožová, Růženka Kavan Malý Součková Soukup Soukupová Šilingr Šuma, Emanuel Šumová Vejpustková Vejpustek Vosátko, Boh.

Společnost Aloise Janovského

KVĚTEN 1905

13. 5.	MADÁCH, Imre	Tragedie člověka	Č
14. 5.	MADÁCH, Imre	Tragedie člověka	Č

SOUBOR

Janovský, Alois
Janovská-Frisseová, Františka
Švarc, Karel
Švarcová, Anna

1906

Společnost Emanuela Šumy

LEDEN 1906

9. 1.	JERÁBEK, František Věnceslav	Služebník svého pána	Č
-------	------------------------------	----------------------	---

Společnost Václava Choděry

3. 3. – 14. 3. 1906

BŘEZEN 1906

3. 3.	HORÁKOVÁ, Abigail Hedvika	Dolorosa	Č
8. 3.	GORKIJ, Maxim	Měšťáci	Č
12. 3.	BISSON, Alexandre	Žárlivá	Č
	LECLERCQ, Adolphe		
14. 3.	ČECH, Svatopluk	Lešetínský kovář	Č
	DUBSKÝ, J.		

Společnost Aloise Janovského

25. 9. – 30. 10. 1906

ZÁŘÍ 1906

25. 9.	ŠKROUP, František	Dráteník	O	
26. 9.	BAYER, Joseph	Královna loutek	B	
28. 9.	DELLINGER, Rudolf	Don Cézár de Bazano	OPT	
28. 9.	GORKIJ, Maxim	Na dně života	Č	
29. 9.	STRAUSS, Johann mladší	Cikánský baron	OPT	
30. 9.	BAYER, Joseph	Královna loutek	B	OP
	BAUMANN, Alexander	Slib za pecí	OPT	OP
	ŠKROUP, František	Dráteník	O	VP

ŘÍJEN 1906

1. 10.	LEMAITRE, Jules	Slečna šafářka	Č	
2. 10.	HERVÉ, Florimond Ronger	Mamzelle Nitouche	OPT	
3. 10.	OHORN, Anton	Bratři s. Bernarda	Č	
5. 10.	SMETANA, Bedřich	Prodaná nevěsta	Č	
6. 10.	WILDE, Oscar	Salome	Č	OP
	ZEYER, Julius	Z dob růžového jitra	Č	VP
12. 10.	JIRÁSEK, Alois	Lucerna	Č	
15. 10.	GOGOL, Nikolaj Vasiljevič	Revizor	Č	
26. 10.	SARDOU, Victorien	Madame Sans-Gêne	Č	
27. 10.	POHL, Emil	Sedm havranů	Č	
28.				
nebo				
29. 10.	TŮMA, František Sokol	Pasekáři	Č	
30. 10.	ŠUBERT, František Adolf	Žně	Č	

SOUBOR

Režie: Lopil, Karel

Herci a zpěváci: Janovský, Alois
Janovská-Frisseová, Františka
Fišer, J.
Landrová

Langová
Lapil, Karel
Švarc, Karel
Švarcová, Anna
Havelka, Václav
Hodr, Jan

1907

Společnost Josefa F. Doubravského

16. 2. – 27. 3. 1907

ÚNOR 1907

16. 2.	HAUPTMANN, Gerhart	Forman Henčl	Č
21. 2.	SUDERMANN, Hermann	Čest	Č
25. 2.	LADECKÝ, Jan	Dva světy	Č

BŘEZEN 1907

1. 3.	SCHÖNTHAN, Franz von MOSER, Gustav von	Slovutná paní	Č
17. 3.	Autor neznámý	Čepobití	Č
18. 3.	Autor neznámý	Šílená herečka z Odeonu	Č OP
	Autor neznámý	Škola pro ženichy a nevěsty	Č VP
26. 3.	BILHAUD, Paul HENNEQUIN, Maurice	Nella Rosierová (Milostpánova komorná)	Č
27. 3.	DURU, Henri Alfred	Holka s čertem v těle	Č

SOUBOR

Režie: Urban

Herci a zpěváci: Doubravský, Josef F.
Pilz
Urban

Chlumská, Marie

Hostovala: Groszová-Kučerová, Marie

Společnost Františka Trnky

1. 11. – 26. 11. 1907

LISTOPAD 1907

1. 11.	RAUPACH, Ernst Benjamin	Mlynář a jeho dítě	Č	
2. 11.	LEHÁR, Franz	Veselá vdova	OPT	
3. 11.	VERNE, Jules	Carův kurýr	Č	OP
	CZEPREGHY, F.			
	JONES, Sidney	Gejša	OPT	VP
4. 11.	FASTER, Otto	Pražské švadlenky	Č	
5. 11.	MRŠTÍKOVI, Alois a Vilém	Maryša	Č	
6. 11.	LEHÁR, Franz	Veselá vdova	OPT	
7. 11.	SMETANA, Bedřich	Prodaná nevěsta	O	
8. 11.	ZELLER, Karl	Tyrolský ptáčník	OPT	
9. 11.	STRAUSS, Oscar	Kouzlo valčíku	OPT	
10. 11.	NESTROY, Johann Nepomuk	Zlý duch Lumpacivagabundus	Č	OP
	STRAUSS, Johann mladší	Benátská noc	OPT	VP
11. 11.	FASTER, Otto	Pražské švadlenky	Č	
15. 11.	STRAUSS, Oscar	Kouzlo valčíku	OPT	
18. 11.	STRAUSS, Johann mladší	Cikánský baron	OPT	
19. 11.	STRAUSS, Johann mladší	Netopýr	OPT	
20. 11.	KOVAŘOVIC, Karel	Psohlavci	O	
21. 11.	ZIEHRER, Karl Michael	Troje přání	OPT	
22. 11.	VERDI, Giuseppe	Troubadour	O	
24. 11.	HERVÉ, Florimond Ronger	Mamzelle Nitouche	OPT	
25. 11.	OFFENBACH, Jacques	Krásná Helena	OPT	
26. 11.	STRAUSS, Oscar	Kouzlo valčíku	OPT	

SOUBOR

Režie: Motýl, Karel
Trnka, František

Herci a zpěváci: Langová, Zdeňka
Šátková-Kurzová, Sidonie
Motýl, Karel

Hostovala: Zieglerová, Marie

1909

Společnost Bedřicha Jeřábka

LISTOPAD 1909

20. 11. NUŠÍČ, Branislav	Pustina	Č
21. 11. HENNEQUIN, Maurice	Manžel šibal	Č

SOUBOR

Herci: Bittermannová, Julie
Čada, Jan
Doubravský, Josef
Doubravská, B.
Hess, Bedřich
Hodr, Jan
Hodrová, Marie
Jeřábek, Bedřich
Jeřábková, Monika
Klokotská, Heda
Košnerová, Antonie
Kváček, V.
Miřacká ml. M
Miřacká st., A
Paršová, V.
Pišvejc, Adolf

Pišvejcová, B.
Růžička, Vlastimil
Snir, B.
Šnédorfer, B.
Šnédorferová, A.
Turek, A.
Vladimírová
Zápolská, M.
Ziegler, J.

Společnost Jana Hodra

8. 12. 1909 – 12. 2. 1910, 13. 3. 1910

PROSINEC 1909

8. 12.	FOŘT, Vladimír	Baj-Kaj-Laj	Č	
9. 12.	FOŘT, Vladimír	Baj-Kaj-Laj	Č	
11. 12.	HALBE, Max	Proud	Č	
12. 12.	Autor neznámý	Staří záletníci	Č	
14. 12.	IBSEN, Henrik	Strašidla	Č	
15. 12.	BISSON, Alexandre	Panička za sto tisíc	Č	
16. 12.	HORÁKOVÁ, Abigail Hedvika	Ejhle, člověk!	Č	
17. 12.	KRENN, Leopold	Indický princ	Č	
	LINDAU, Karl			
18. 12.	Autor neznámý	Perníková chaloupka	Č	OP
	SHÖNTHAN, Franz von	Svatba naší prababičky	Č	VP
19. 12.	TYL, Josef Kajetán	Strakonický dudák	Č	OP
	Autor neznámý	Švec – Hejtman z Kopníku	Č	VP
21. 12.	KOLÁR, Josef Jiří	Pražský žid	Č	
22. 12.	MATTUŠ, Ladislav	Milenci (Viny)	Č	
28. 12.	LEGER, Karel	V zakletém zámku	Č	
30. 12.	VRCHLICKÝ, Jaroslav	Noc na Karlštejně	Č	

1910

Společnost Jana Hodra

LEDEN 1910

1. 1.	PULDA, Jaroslav	Hloupý Honza na výstavě	Č	
2. 1.	KNEISEL, Rudolf	Holka s čertem v těle	Č	OP
	KRENN, Leopold	Chudá holka	Č	VP
	LINDAU, Karl			
4. 1.	LAUP, K.	Princ Ramíro z varieté	Č	
5. 1.	MICHAELIS, Sophus	Revoluční svatba	Č	
6. 1.	POLÁČEK, Jan	Trestanci na Špilberku		
		aneb Revírník Anton	Č	
7. 1.	GUIMERA, Angel	V nížině	Č	
9. 1.	MACHÁČEK, Simeon Karel	Ženichové	Č	OP
	HUGO, Victor	Zvoník u Matky Boží	Č	VP
	BIRCH-PFEIFFEROVÁ, Charlotta			
11. 1.	MRŠTÍKOVÉ, Alois a Vilém	Maryša	Č	
12. 1.	MEYER – FOERSTER, Wilhelm	První láska korunního prince	Č	
13. 1.	WILDE, Oscar	Salome	Č	
	WILDE, Oscar	Florentská tragedie	Č	
14. 1.	ŠAMBERK, František Ferdinand	Josef Kajetán Tyl	Č	
15. 1.	Autor neznámý	Sedm havranů	Č	OP
16. 1.	DENNERY, Adolphe Philippe	Dva sirotci	Č	
	PIESTRE, Cormon Pierre-Etienne			
17. 1.	ŠAMBERK, František Ferdinand	Jedenácté přikázání	Č	
18. 1.	IBSEN, Henrik	Paní z námoří	Č	
19. 1.	Hostování v Prostějově			
20. 1.	Hostování v Prostějově			
21. 1.	TYL, Josef Kajetán	Mistr Jan Hus	Č	
22. 1.	HALBE, Max	Proud	Č	
		- v Dělnickém domě		
		(U Englischů)		
23. 1.	PULDA, Jaroslav	Hloupý Honza na výstavě	Č	OP

	OHNET, Georges	Majitel hutí	Č	VP
24. 1.	TYL, Josef Kajetán	Jiříkovo vidění	Č	
31. 1.	BRACHVOGEL, Albert Emil	Narcis	Č	
1. 2.	SARDOU, Victorien	Vlast	Č	OP
2. 2.	TYL, Josef Kajetán	Jan Hus	Č	OP
- v Dělnickém domě (U Englischů)				
	NESTROY, Johann Nepomuk	Zlý duch Lumpacivagabundus aneb Ludrácký trojlístek	Č	VP
5. 2.	HILBERT, Jaroslav	O Boha	Č	
8. 2.	TOSTOJ, Lev Nikolajevič	Anna Karenina	Č	
	FOŘT, Karel			
9. 2.	HENNEQUINE, Maurice	Nemáte nic ke zdanění?	Č	
	WEBER, Pierre			
11. 2.	RÝPAR-ŽELIVA, Jaroslav	Piráť	Č	
12. 2.	Autor neznámý	Bláznivá noc v Berlíně	Č	
BŘEZEN 1910				
13. 3.	BURNETTOVÁ, Frances Hodgson	Malý lord	Č	

SOUBOR

Režie: Čada, Jan
Doubravský, F. Josef
Mašek, František

Herci: Čada, Jan
Doubravský, F. Josef
Doubravská, Růžena
Doubravská, Mařenka
Hess, Bedřich
Hodr, Jan
Hodrová, Mařenka
Horská, A.
Krabec, Čeněk
Kuranda, František
Miřacká, M.
Mašek, František
Mašková
Malý, Eda
Vojtová, Herma

Ziegler, Josef

Hostovali: Šípek
Šípková
Zápolská, M.

Společnost Bedřicha Jeřábka

ŘÍJEN 1910

9. 10. SCHÖNTHAN, Franz von Zlatá Eva Č ND
KOPPEL-ELLFELD, Franz

SOUBOR

Režie: Jeřábek, Bedřich
Chlumský, Antonín
Pišvejc, Adolf

Inspicient: Smolík

Nápověda: Vosátko, Boh.

**Divadelní mistr
a rekvizitář:** Bareš, Karel
Červený, František
Doláček, J.
Horská, Věra
Chlumský, Antonín
Chlumský, VI.
Jeřábek, Bedřich
Jeřábková, M.
Klokotská, Heda
Linc, Rudolf
Mengr, V.
Messani, Ilja
Novotný, Hugo
Pišvejc, Adolf
Pišvejcová, M.
Smolík, Václav
Smolíková, K.
Snopková, O.
Strnad, Antonín

Společnost Aloise Janovského

2. 11. – 27. 11. 1910

LISTOPAD 1910

2. 11.	JARNO, Georg	Krista z myslivny	OPT	
3. 11.	OFFENBACH, Jacques	Hoffmanovy povídky	OPT	
4. 11.	SMETANA, Bedřich	Prodaná nevěsta	O	
5. 11.	SUPPÉ, Franz von	Boccacio	OPT	
6. 11.	FOŘT, Vladimír	Baj-Kaj-Laj	Č	OP
	JARNO, Georg	Krista z myslivny	OPT	VP
7. 11.	LEHÁR, Franz	Veselá vdova	OPT	
8. 11.	OFFENBACH, Jacques	Krásná Helena	OPT	
9. 11.	LEHÁR, Franz	Dráteníček	OPT	
11. 11.	KÁLMÁN, Emmerich	Podzimní manévry	OPT	
12. 11.	STRAUSS, Oskar	Kouzlo valčíku	OPT	
13. 11.	LEHÁR, Franz	Veselá vdova	OPT	
	KÁLMÁN, Emmerich	Podzimní manévry	OPT	
14. 11.	Autor neznámý	Rozvedený pán	Č	
15. 11.	KÁLMÁN, Emmerich	Podzimní manévry	OPT	
16. 11.	HERVÉ, Florimond Ronger	Mamzelle Nitouche	OPT	
17. 11.	FALL, Leo	Dolarové princezny	OPT	
18. 11.	AUDRAN, Edmond	Panenka	OPT	
19. 11.	FALL, Leo	Dolarové princezny	OPT	
20. 11.	LEHÁR, Franz	Dráteníček	OPT	OP
	FALL, Leo	Dolarové princezny	OPT	VP
21. 11.	ROGER, Victor	Past na muže	OPT	
22. 11.	FALL, Leo	Dolarové princezny	OPT	
23. 11.	SUDERMANN, Hermann	Svatojanské ohně	Č	
24. 11.	FALL, Leo	Rozvedená paní	OPT	
26. 11.	STRAUSS, Johann mladší	Netopýr	OPT	
27. 11.	JARNO, Georg	Krista z myslivny	OPT	

SOUBOR

Režie: Janovský, Alois (činohra)
Novák, Otakar (opery, operety)
Novák, J. (opery, operety)

Kapelník: Ledvina, A.

Korepetitor: Maněl

Herci a zpěváci: Bláha, Oldřich
Burešová, M.
Čepela, Antonín
Filingová
Frank, J.
Havelka, Václav
Havelková, Marie
Janovský, Alois
Jarešová
Juppa, Alois Vít Kamínský
Květoň
Kychelská, M.
Malý
Mikoláš, J.
Mikolášová
Novotná, Anna
Nováková-Konětopská, Marie
Novák, J.
Novák, Otakar
Provazníková
Rak-Zvonař, A.
Rychetská
Šnidlová, M.
Šilinková
Štříbrná, Mařenka
Šťastná
Tvrdek, J.
Vávra, V.

Sbor: 8 dam a 8 pánů

Orchestr: šestnáctičlenný

1911

Společnost Aloise Janovského

3. 1. – 2. 3. 1911

LEDEN 1911

3. 1.	LEHÁR, Franz	Hrabě Luxemburk	OPT	
4. 1.	ZAPOLSKÁ, Gabriela	Morálka paní Dulské	Č	
5. 1.	MILLÖCKER, Carl	Žebravý student	OPT	
7. 1.	MAHEN, Jiří	Janošík	Č	
8. 1.	MAHEN, Jiří	Janošík	Č	
9. 1.	BAHR, Hermann	Koncert	Č	
10. 1.	LEHÁR, Franz	Hrabě Luxemburk	OPT	
11. 1.	MAHEN, Jiří	Janošík	Č	
12. 1.	BARIER a PLOUVIER, J.	Anděl smrti	Č	
16. 1.	TOLSTOJ, Lev Nikolajevič	Vzkříšení	Č	
17. 1.	FALL, Leo	Rozvedená paní	OPT	
18. 1.	HENNEQUINE, Maurice VEBER, Pierre	Nemáte nic ke zdanění?	Č	
19. 1.	STRAUSS, Johann mladší	Netopýr	OPT	
20. 1.	ZAPOLSKÁ, Gabriela	Morálka paní Dulské	Č	
21. 1.	PLANQUETTE, Robert	Rip-rip	OPT	
22. 1.	STRAUSS, Josef MILLÖCKER, Carl	Jarní vánek Žebravý student	OPT OPT	OP VP
23. 1.	KADELBURG, Gustav PRESBER, Rudolf	Kaňka	Č	
24. 1.	MAHEN, Jiří	Janošík	Č	
25. 1.	STRAUSS, Josef	Jarní vánek	OPT	
26. 1.	LEHÁR, Franz	Veselá vdova	OPT	
27. 1.	SUDERMANN, Hermann	Kámen mezi kameny	Č	
28. 1.	MESSAGER, André	Michuovic dcerušky	OPT	
29. 1.	STRAUSS, Josef STRAUSS, Oskar	Jarní vánek Kouzlo valčíku	OPT OPT	OP VP
30. 1.	LEHÁR, Franz	Hrabě Luxemburk	OPT	

31. 1.	OFFENBACH, Jacques	Krásná Helena	OPT	
ÚNOR 1911				
1. 2.	JIRÁSEK, Alois	Pan Johanes	Č	
3. 2.	MESSAGER, André	Michuovic dcerušky	Č	
4. 2.	Autor neznámý	Kníže a pradlenka	OPT	
5. 2.	Autor neznámý	Kníže a pradlenka	OPT	OP
	nebo			
	STRAUSS, Johann mladší	Netopýr	OPT	OP
	JIRÁSEK, Alois	Pan Johanes	Č	VP
6. 2.	MAUGHAM, William Sommerset	Královská výsost	Č	
7. 2.	JARNO, Georg	Krista z myslivny	OPT	OP
8. 2.	Autor neznámý	Kníže a pradlenka	OPT	
	nebo			
	AUDRAN, Edmond	Panenka (Loutka)	OPT	
9. 2.	LEÓN, Victor	Slavné jméno	Č	
10. 2.	SMETANA, Bedřich	Prodaná nevěsta	O	
11. 2.	MILLÖCKER, Carl	Žebravý student	OPT	
12. 2.	SMETANA, Bedřich	Prodaná nevěsta	O	
13. 2.	CHIVOT, Henri	Reservistova svatba	Č	
14. 2.	MAUGHAM, William Sommerset	Královská výsost	Č	
15. 2.	KÁLMÁN, Emmerich	Podzimní manévry	OPT	
16. 2.	LARSEN, Anker Johannes	Bunkovy předhistorie	Č	
	ROSTRUP, Egill			
20. 2.	CEKL, Jan	Bandello	Č	
21. 2.	HERVÉ, Florimond Ronger	Mamzelle Nitouche	OPT	
22. 2.	TYL, Josef Kajetán	Paličova dcera	Č	
	nebo			
	FALL, Leo	Dolarové princezny	OPT	
23. 2.	PULDA, Jaroslav	Hloupý Honza na výstavě	Č	
24. 2.	nehrálo se			
25. 2.	LECOQC, Alexandre Charles	Malý vévoda	OPT	
27. 2.	TYL, Josef Kajetán	Paličova dcera	Č	

BŘEZEN 1911

1. 3.	VORÁČKOVÁ, Marie	Zlatý pás	Č	OP
	VORÁČKOVÁ, Marie	Zlatý pás	Č	VP
2. 3.	HENNEQUIN, Maurice			
	VEBER, Pierre	Tři neděla v chládku	Č	

SOUBOR

Režie: Havelka, Václav

Dirigent: Macek, Václav

Herci a zpěváci: Babuška, J.
Burešová, M.
Frank, J.
Grumlík
Havelka, Václav
Havelková, Marie
Janovská, Františka mladší
Krejčí, Josef
Kudláček, František
Kudláčková
Mikoláš, J.
Mikolášová
Novák, J.
Pavelka, O.
Provazníková
Příbramská, A.
Rychetská, Lída
Šmídlová, Františka

Hostoval: Mach, František

Společnost Karla Komarova

29. 4. – 1. 5. 1911

Všechna představení se uskutečnila v Národním domě.

DUBEN 1911

29. 4.	WEISS, Karel	Polský žid	O	
30. 4.	MASCAGNI, Pietro	Sedlák kavalír	O	

nebo

BLODEK, Vilém	V studni	O
---------------	----------	---

KVĚTEN 1911

1. 5. FIBICH, Zdeněk	Šárka	O
----------------------	-------	---

Složení souboru během olomoucké stagiony nelze na základě nedostatku informací zjistit.

Společnost Bedřicha Jeřábka

26. 10. – 10. 12. 1911

Představení se konala v sále U Englischů.

ŘÍJEN 1911

26. 10. ŠTECH, Václav	Habada a Jordán	Č	
27. 10. SCHÖNHERR, Karl	Domov a víra	Č	
28. 10. GAVANT, Paul	Čokoládová princezna	Č	
29. 10. ŠTECH, Václav	Habada a Jordán	Č	OP
30. 10. KADELBURG, Gustav	Kaňka	Č	
31. 10. LENGYEL, Melchior	Tajfun	Č	

LISTOPAD 1911

1. 11. RAUPACH, Ernst	Mlynář a jeho dítě	Č	OP
RAUPACH, Ernst	Mlynář a jeho dítě	Č	VP
2. 11. MALOCH, Peter Max	Černé oči	Č	
3. 11. BISSON, Alexandre	Bezejmenná (Madamme X)	Č	
4. 11. Autor neznámý	Sněhulka a sedm trpaslíků	Č	OP
FASTR, Otto	Pražské švadlenky	Č	VP
5. 11. FOŘT, Karel	Z českých mlýnů	Č	OP
FALL, Leo	Rozvedená paní	Č	VP
6. 11. MOLNÁR, Ferenc	Gardový poručík	Č	
7. 11. ŠTOLBA, Josef	Ach, ta láska!	Č	

nebo

	TOLSTOJ, Lev Nikolajevič	Vláda tmy	Č	
8. 11.	SCHÖNTHAN, Franz von	Velkoměstský vzduch	Č	
9. 11.	KASIELEWSKY, Jan August	Karikatury	Č	
10. 11.	IBSEN, Henrik	Příšery	Č	
11. 11.	BLUM, Ernest	Nervosní ženy	Č	
	TOCHÉ, Roul			
12. 11.	MEYER-FOERSTER, W. nebo	Román korunního prince	Č	OP
	FOŘT, Karel	Z českých mlýnů	Č	OP
	ŠTĚTKA, Karel František	Ondráš a Juráš	Č	VP
13. 11.	Nehrálo se			
14. 11.	HESSE, R. CAILLERAT, J.	Král	Č	
15. 11.	ŠTOLBA, Josef	Zapovězené ovoce	Č	
16. 11.	SUDERMANN, Hermann	Zkáza Sodomy	Č	
17. 11.	IBSEN, Henrik	Hedda Gablerová	Č	
18. 11.	KVAPIL, Jaroslav	Princezna Pampeliška	Č	OP
	MOLNÁR, Ferenc	Gardový poručík	Č	VP
19. 11.	MALOCH, Peter Max	Černé oči	Č	
				pohostinsky v Hodolanech
	SCHÖNTHAN, Franz von	Renaissance	Č	pohostinsky v Brodku
20. 11.	HARTLEBEN, Otto Erich	Karneval	Č	
21. 11.	Nehrálo se			
22. 11.	SCHÖNTHAN, Franz von	Renaissance	Č	
23. 11.	Nehrálo se			
24. 11.	ŠAMBERK, František Ferdinand	Jedenácté přikázání	Č	
25. 11.	TOLSTOJ, Lev Nikolajevič	Živoucí mrtvola	Č	
26. 11.	SCHÖNTHAN, Franz von	Renaissance	Č	OP
	TOLSTOJ, Lev Nikolajevič	Živoucí mrtvola	Č	VP
28. 11.	BOZDĚCH, Emanuel	Světa pán v županu	Č	

29. 11. IBSEN, Henrik	Heda Gablerová	Č	
		v Přerově	
		pohostinsky	

30. 11. WALLACE, Edgar	Ben Hur	Č	
------------------------	---------	---	--

PROSINEC 1911

1. 12. TOLSTOJ, Lev Nikolejevič	Živoucí mrtvola	Č	
2. 12. TYL, Josef Kajetán	Strakonický dudák	Č	OP
BAHR, Hermann	Děti	Č	VP
3. 12. TOLSTOJ, Lev Nikolejevič	Živoucí mrtvola	Č	OP
MALACHOV	Nelíbejte po tmě	Č	VP
4. 12. SUDERMANN, Hermann	Štěstí v zákoutí	Č	
5. 12. HERVÉ, Florimond Ronger	Mamzelle Nitouche	OPT	
6. 12. ENGL, Alexandr	Rozplakaná Pepička	OPT	
8. 12. FLERS, Robert de	Láska bdí	Č	ND
CAILLAVET, Armand de			
9. 12. WORÁČKOVÁ, Marie	O pyšném Janíčkovy	Č	
10. 12. BATAILLE, Henri	Pošetilá paní	Č	ND

SOUBOR

Režie: Jeřábek, Bedřich
Urban, Alois
Pišvejc, Adolf

Herci: Alferi, Otakar
Hajková, A.
Jeřábek, Bedřich
Jeřábková, M.
Kletečka, J.
Klokotská, H.
Kosina, J.
Kosinová, F.
Nádhera, O.
Nádherová, E.
Messani, J.
Petzová, K.
Pišvejc, Adolf
Pišvejcová, G.
Pišvejcová, M.
Slámová, G.
Staněk, J.

Šváb, L.
Urban, Alois
Ziegler, J.
Zoran, B.

Hostovali: Laudová-Hořicová, Marie
Zieglerová, Marie

1913

Společnost Adolfa Víta Juppy

1. 1. - ? 1913

LEDEN 1913

1. 1.	BISSON, Alexandre	Maškarní ples	Č	OP
	STAŇKOVSKÝ, Josef Jiří	Sen novoroční	Č	VP
				Hodolany, U Mačáků
?	IBSEN, Henrik	Asyl setníka Alvinga	Č	
?	MISSET, Robert	Vdova po živém	Č	
	JACOB, Vilém			
?	SCHÖNHERR, Karl	Domov a víra	Č	
?	BISSON, Alexandre	Vlas zrádcem	Č	
?	CLERMONT, Jakob	Tajný kabinet	Č	
?	BECANE, Henrik	Žena tří mužů	Č	
?	ŠPÁČIL, František	Lešetínský kovář	Č	
?	SKRUŽNÝ, Josef	Venouš Dolejš	Č	

SOUBOR

Režie: Juppa, Adolf Vít
Lang, Karel

Herci a zpěváci: Burda, Josef
Holasová, M.
Juppa, Adolf Vít
Lang, Karel
Lang mladší

Langová, M.
Lapka, R.
Marha, K.
Maršík, Jan
Nový, S.
Petr, J.
Sipková, S.
Svobodová, B.
Turnovský, František
Turnovská, Ž.
Žižkovská, M.

1914

Společnost Karla Františka Štětky

12. 4. – 13. 4. 1914

DUBEN 1914

12. 4.	WILDE, Oscar	Salome	Č	ND
	BRACCO, Roberto	Masky	Č	ND
13. 4.	MOLNÁR, Ferenc	Đábel	Č	ND

SOUBOR

Režie: Martin, J.

Složení souboru během olomoucké stagiony nelze na základě nedostatku informací zjistit.

1915

Společnost Antoše Josefa Frýdy

21. 9. – 1. 10. 1915

Všechna představení se uskutečnila v Národním domě.

ZÁŘÍ 1915

21. 9.	NEDBAL, Oskar	Polská krev	OPT
--------	---------------	-------------	-----

22. 9.	GRANICHSTAEDTEN, Bruno	Z rozkazu Její Výsosti	OPT	
23. 9.	FALL, Leo	Dolarové princezny	OPT	
24. 9.	SMETANA, Bedřich	Hubička	O	
25. 9.	JARNO, Georg	Krista z myslivny	OPT	
26. 9.	NEDBAL, Oskar	Polská krev	OPT	OP
	KÁLMÁN, Emmerich	Jeníček se vrátí...	OPT	VP
27. 9.	ASCHER, Leon	Taneček panny Márinky	OPT	
28. 9.	KÁLMÁN, Emmerich	Podzimní manévry	OPT	
29. 9.	FALL, Leo	Rozvedená paní	OPT	
30. 9.	GILBERT, Jean	Cudná Zuzana	OPT	

ŘÍJEN 1915

1. 10.	WINTERBERG, Robert	Krásná Švédka	OPT	
--------	--------------------	---------------	-----	--

SOUBOR

Režie: Frýda, Antoš Josef
Knittl, Zdeněk

Kapelník: Janota, Jan
Volánek, J.

Herci a zpěváci: Babuška, Albert
Balke, Antonín
Bernardová, A.
Dostálová, Babetta
Drobná, Milada
Faltýn, R.
Falc
Frič, Josef
Kasanda, K.
Knittlová, Berta
Knittl, Zdeněk
Kraus, H.
Křížová, Helena
Křížová, Milena
Kovářík, J.
Kudláčková, A.
Melichárek
Melichar, Karel
Nováková, M.
Pečovský, J.
Smíchovský, Vladimír K.
Srb
Souček

Štrach
Škrdlíková, Magda
Škrdlíková, Helena
Špírková, Ella
Tittlová, Sláva
Turek, Karel
Wildner, Karel

Host: Pivoňka ,Alois

Sbory: 10 dam
8 pánů

1916

Společnost Jana Blažka

6. 1. – 9. 1. 1916

Všechna představení se uskutečnila v Národním domě.

LEDEN 1916

6. 1.	SVOBODA, František Xaver	Čekanky	Č
7. 1.	KNOBLOCK, Edward	Faun	Č
8. 1.	BERTON, Pierre SIMON, Charles	Zaza	Č
9. 1.	CAILLAVET, Armand de FLERS, Robert de RAY, Etienne	Rozkošná příhoda	Č

SOUBOR

Herci a zpěváci: Blažek, Jan
Bollard, Jindřich
Čech, Gustav
Čechová, Blažena
Čechová mladší
Kaňkovský, Ferdinand
Kaplan, Antonín
Kaplanová
Kosinová

Kostelecký, František
Mašková, Josefina
Štursová-Blažková, Marie
Taubrová

Společnost Antoše Josefa Frýdy

17. 3. – 31. 3. 1916

Všechna představení se uskutečnila v Národním domě.

BŘEZEN 1916

18. 3.	DVOŘÁK, Antonín	Rusalka	O	
19. 3.	KOLLO, Walter	Jak tenkrát v Máji	OPT	OP
	ZIEHRER, Carl Michael	Vagabundi	OPT	VP
21. 3.	VERDI, Giuseppe	Traviata	O	
22. 3.	OFFENBACH, Jacques	Krásná Helena	OPT	
23. 3.	KOLLO, Walter	Jak tenkrát v Máji	OPT	
24. 3.	EYSLER, Edmund	Ta, nebo žádná jiná	OPT	
25. 3.	NEDBAL, Oskar	Polská krev	OPT	
26. 3.	LEHÁR, Franz	Eva	OPT	VP
	ČAJKOVSKIJ, Petr Iljič	Evžen Oněgin	O	OP
27. 3.	Nehrálo se			
28. 3.	GILBERT, Jean	Cudná Zuzana	OPT	
29. 3.	EYSLER, Edmund	Manžel, který se směje	OPT	
30. 3.	BIZET, Georges	Carmen	O	
31. 3.	ASCHER, Leon	Taneček panny Márinky	OPT	

SOUBOR

Kapelník: Bastl, Emanuel

Herci a zpěváci: Balke, Antonín
Bělský, Josef
Čermák, Josef
Dostálová, Babuška
Frič, Josef
Havelková, Marie
Křížová, Helena

Renet
Smíchovský, Vladimír K.
Škrdlíková, Helena
Škrdlíková, Magda
Tittl, Václav
Tittlová, Sláva

Host: Fialová, Marie
Krampera, František

Společnost Bedřicha Jeřábka

18. 9. – 24. 9. 1916

Představení byla uvedena v Národním domě.

ZÁŘÍ 1916

18. 9.	NEDBAL, Oskar	Vinobraní	OPT
19. 9.	JANÁČEK, Leoš	Její pastorkyňa	O
20. 9.	STRAUSS, Johann mladší	Tisíc a jedna noc	OPT
21. 9.	OFFENBACH, Jacques	Dafnis a Chloe	OPT
22. 9.	STARÝ, Emilian	Skvělá partie	OPT
23. 9.	KÁLMÁN, Imre	Čardášová princezna	OPT
24. 9.	FIBICH, Zdeněk	Šárka	O

SOUBOR

Dirigent: Vaněk

Herci a zpěváci: Benetová, Kr.
Geitler, Leon
Horský
Horký
Janošová, Viktorie
Kramperová, Hana
Mušek, Antonín
Olšovský, Emil
Podroužek
Poláček
Pokorná, Růžena
Renattová
Röslerová
Sehnalová, Alba

Stejskal
Stříbrná, Zd.
Vilím, Bohuš
Vojáčková, Hana
Zachystal

1917

Společnost Bedřicha Jeřábka

2. 2. – 4. 2. 1917

Představení byla uvedena v Národním domě.

ÚNOR 1917

2. 2.	PRZYBYSZEWSKI, Stanislav	Zlaté rouno	Č
3. 2.	HILBERT, Jaroslav	Jejich štěstí	Č
4. 2.	DRÉGELY, Gábor	Slečnin manžel	Č

SOUBOR

Režie: Janský, K. R.

Herci: Dostál
Hubáček, Jan
Janský, Karel R.
Jeřábek, Bedřich
Klokotská, Heda
Mušek, Antonín
Petzová, Klementýna
Pokorná, R
Třebovská, J.
Vaňková
Zora, Josef

17. Prameny

Archivní fondy

Divadelní oznámení divadelních společností a ochotníků v Olomouci. Státní okresní archiv v Olomouci, sign. C 1899 – 1905, 1908, 1909, 1912, 1913.

Protokoly ze schůzí Družstva Českého divadla v Olomouci 1907/1921. Státní okresní archiv v Olomouci, sv. M 6-84 I.

Noviny a časopisy

Pozor, 1900-1918.

Olomoucký Pozor, 1899.

Selské listy, 1900-1919.

Selské listy - týdeník, 1905-1909.

Našinec, 1900-1918.

Divadlo, 1904-1914.

Divadelní listy, 1900-1901.

Česká Thalia, 1890.

BURDA, Josef. *Aby se nezapomnělo. Svědectví o padesátileté práci v českém divadelnictví*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1958. 663 s.

18. Literatura

ČERNÝ, František (ed.). *Dějiny českého divadla III. Činohra 1848-1918*. 1. vyd. Praha: Academia, 1977. 657 s.

BUCHNER, Alexander. *Cedule kočovných divadelních společností v Čechách a na Moravě*. 1. vyd. Praha: Divadelní ústav, 1968. 521 s.

ČIČATKA, Jaroslav. *Vývoj divadelnictví ve střední a severní Moravě*. 1. vyd. Přerov, 1938. 30 s.

DUFKOVÁ, Eugenie, SRBA, Bořivoj aj. *Postavy brněnského jeviště I. (1884-1984)*. 1. vyd. Brno: Státní divadlo v Brně, 1979-1984. 840 s.

DUFKOVÁ, Eugenie, SRBA, Bořivoj aj. *Postavy brněnského jeviště II. (1884-1989)*. 1. vyd. Brno: Státní divadlo v Brně, 1985-1989. 784 s.

DUFKOVÁ, Eugenie, SRBA, Bořivoj aj. *Postavy brněnského jeviště III. (1884-1994)*. 1. vyd. Brno: Státní divadlo v Brně, 1990-1994. 791 s.

FORST, Vladimír (ed.). *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. 1, A-G*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985. 900 s. ISBN 80-200-0797-0.

FORST, Vladimír (ed.). *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. 2, H-L*. 1. vyd. Praha: Academia, 1993. 589 s. ISBN 80-200-0345-2.

HOUŠKOVÁ, Albína. *Cedule k představením českých divadelních kočovných společností v Olomouci v letech 1894 - 1914*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. 30 s.

KNAP, Josef. *Umělcové na pouti: české divadelní společnosti v 19. století*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1961. 258 s.

KNAP, Josef. *Zöllnerové. Dějiny divadelního rodu*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1958. 250 s.

KNAP, Josef. *Čtyři herečky. Marie Spurná, Hana Vojtová, Terezie Brzková, Otýlie Beníšková*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967. 237 s.

KUBIS, Adolf. *Šedesát roků Jednoty divadelních ochotníků besedních v Olomouci: 1872 - 1932*. 1. vyd. Olomouc: Jednota divadelních ochotníků, 1932. 22 s.

LUDVOVÁ, Jitka aj. *Hudební divadlo v českých zemích: osobnosti 19. století*. 1. vyd. Praha: Divadelní ústav; Academia, 2006. 698 s. ISBN 8020013466.

MERHAUT, Luboš (ed.). *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. 4, S-Ž. Svazek I, II*. Praha, 2008. 1082 s. ISBN 978-80-200-1572-3.

OPELÍK, Jiří (ed.). *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. 3, M-Ř. Svazek I, II*. 1. vyd. Praha: Academia, 2000. 728 s. ISBN 80-200-0708-3.

PROCHÁZKA, Jan. *Sto let českého divadla v Plzni 1865-1965*. 1. vyd. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1965. 309 s.

PROCHÁZKA, Vladimír (ed.). *Národní divadlo a jeho předchůdci*. 1. vyd. Praha: Academia, 1988. 624 s.

REMEŠ, Mořic. *Rukopisný materiál k dějinám olomouckého divadla*. Vědecká knihovna v Olomouci, sign. B II 291.171.

SCHULZ, Jindřich aj. *Olomouc. Malé dějiny města*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. 389 s. ISBN 80-244-0493-1.

SCHULZ, Jindřich. *Dějiny Olomouce 2*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. 533 s. ISBN 978-80-244-2369-2.

STÝSKAL, Jiří aj. *Přehledné dějiny české literatury a divadla v Olomouci I. Od počátku do roku 1918*. 1. vyd. Praha: Statní pedagogické nakladatelství, 1981. 154 s.

ŠORMOVÁ, Eva (ed.). *Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů*. 1. vyd. Praha: Divadelní ústav, 2000. 615 s. ISBN 80-7008-107-4.

ŠTEFANIDES, Jiří. *České divadelní společnosti a jejich repertoár v Olomouci v letech 1868 – 1920*. Rigorózní práce, Filozofická fakulta UP Olomouc. Olomouc: Univerzita Palackého, 1977.

ŠTEFANIDES, Jiří. *České divadlo v Moravské Ostravě 1908 – 1919*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000. 240 s. ISBN 80-244-0140-1.

ŠTEFANIDES, Jiří a kol. *Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479)*. 1. vyd. Praha: Pražská scéna, 2008, 271 s. ISBN 978-80-86102-40-5.

ŠTEFANIDES, Jiří. *Rukopis hesla pro Českou divadelní encyklopedii*. Olomouc: 2006, v majetku autora.

TICHÁK, Milan. *Když padly hradby: Olomouc na přelomu dvou staletí*. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Burian a Tichák, 2005. 185 s. ISBN 80-903687-1-9.

TICHÁK, Milan. *Vzpomínky na starou Olomouc*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1997. 189 s. ISBN 8071981842.

19. Elektronické zdroje

Archiv Národního divadla [online]. Dostupné z WWW:
<<http://archiv.narodni-divadlo.cz>>.

Databáze českého amatérského divadla [online]. Sociálně demokratičtí ochotníci, Dramatické sdružení, DrKr. Dostupné z WWW:
<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=6974>.

Mrštíkovo náměstí v Olomouci - Hejčíně [online]. Dostupné z WWW: <<http://mrstikovo.olomouc.com/bozena.html>>.

Soupis premiér NDB [online]. Online archiv Národního divadla Brno. Dostupné z WWW: <<http://www.ndbrno.cz/online-archiv/repertoar-od-roku-1884-pdf>>.